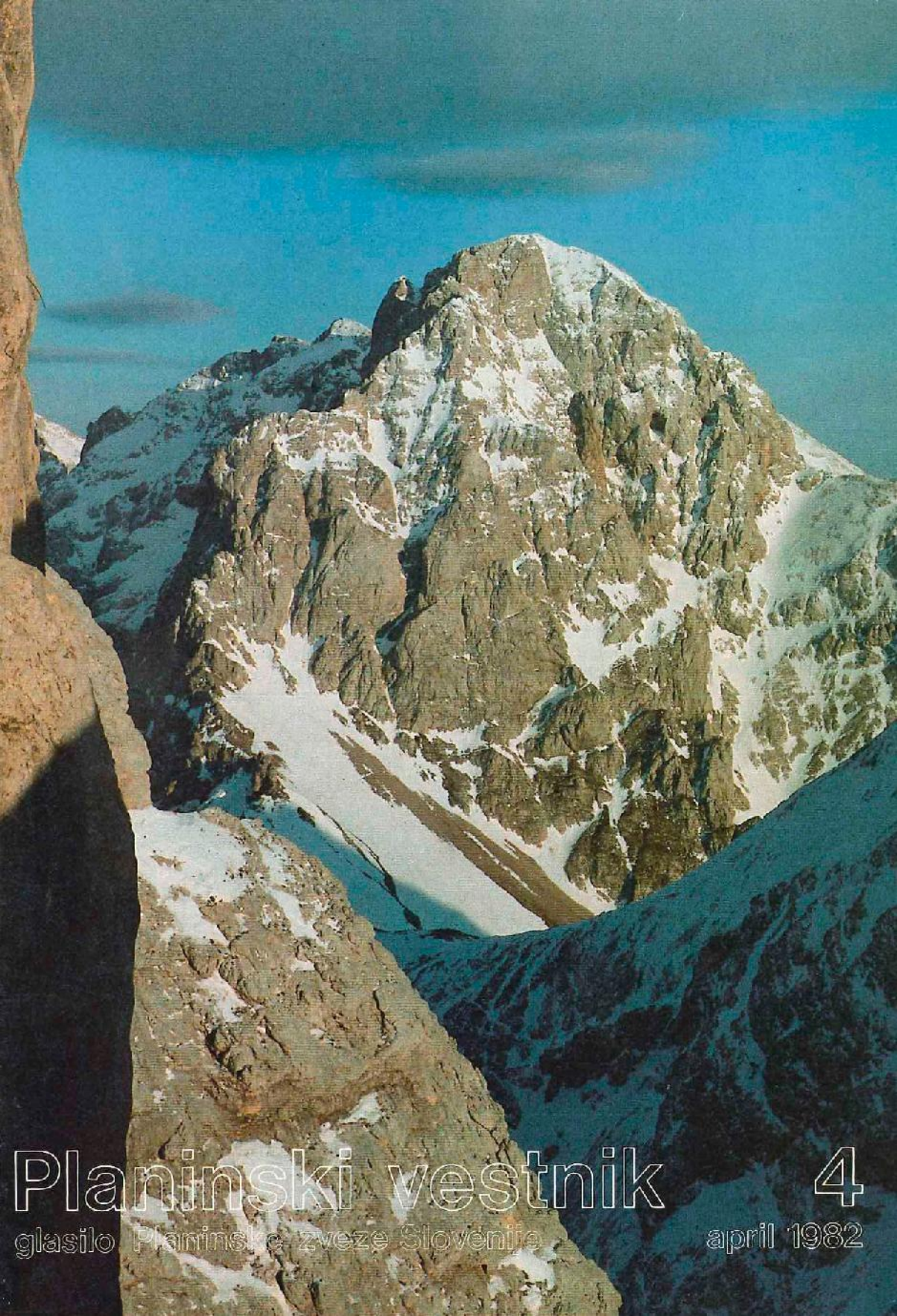

Planinski vestnik

4

glasilo Planinske zveze Slovenije

april 1982

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

april 1982

4

letnik LXXXII izhaja od leta 1895

vsebina

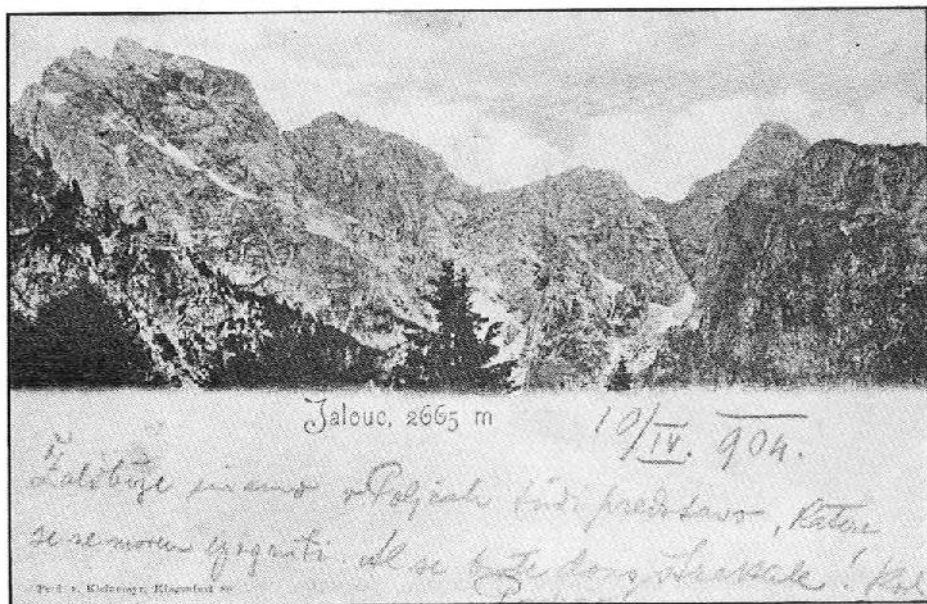
Bojan Pollak	Nekaj kar tako	173
Tone Palčič	Koliko čudovitih dni...	177
Ing. Dušan Černič	Spomini na Razor	182
Henč K.	Lepotec, čudovit si	184
Wilma Urbančič	Še enkrat Durmitor	186
Stanko Sreš	Iz Bratonec na Jeruzalem	189
Milan Vošank	Predavanje	190
Nada Dobnik	Brez smuči po jamarski Veliki planini	191
Matej Šurc	Nadi	192
Stanko Klinar	Niti metra več	194
Milena Simič	Tominškova 81	196
Vako Schlamberger	Nepalska šola za gorske vodnike	200
	Društvene novice	204
	Varstvo narave	213
	Alpinistične novice	217
	Razgledi po svetu	223
	Na kratko...	225

Naslovna stran:

Planjava s poti na Tursko goro

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marijan Krišelj, p. p. 44 61109 Ljubljana. Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, Ing. Janez Bizjak, Aleš Duberlot (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tine Orel (tehnični urednik), Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, Ing. Albert Sušnik (fotografija), Franc Vogelšek, dr. Tone Wraber — Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. — Tekoči račun pri SDK 50105-678-47046, telefon 312 553. — Planinski vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 450 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 30 \$. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišee izdeluje Tiskarna »Jože Moskrnič« v Ljubljani.

Razglednica iz l. 1904

Iz arhiva PD Ilirska Bistrica

NEKAJ KAR TAKO

BOJAN POLLAK

Ob vseh strokovnih in »strokovnih«, objektivnih in »objektivnih« razpravah, polemikah, člankih itd., oziroma vsemu temu na rob še tale meditacija. Mogoče se bo komu zdelo vse skupaj neumno, morda jo bo kdo celo dopolnil, drugi pa spet zabil na tla, morebiti pa bo kdo v njej našel tudi del samega sebe. Pa saj to niti ni bistveno, zato imamo besede pa pisavo, da moremo tudi drugim kaj povedati.

Kaj je alpinizem, ne vem. Samo slutim. In ta slutnja je... zgodnje vstajanje, sončni vzhod, rosa v travi, občutek rojstva dneva, občutek rojstva življenja, gibanja; petje ptic, kriki kavk, plahutanje kril; veter v skalah, poteg čez previs, znojno čelo, kaplje znoja, ki pečejo v oči; krvavi odrgnjeni prsti, ožuljene noge; popravilo čevljev, zamenjava podplatov; izdelava lestvic, ravnanje klinov, mazanje vponk, nakup opreme za plezanje, za bivanje v gorah; občutek moči, možnost gibanja, sproščeno izlegovanje nog pri hoji po melišču navzdol; planika v steni, svišč v travi, opojni vojn sternbergovega klinčka, prelestni vonj ciklame med gruščem ob poti, žarenje avrikla v spomladanskem soncu; pogovori na odseku, prepisovanje opisov smeri, branje vodnikov, branje knjig, ki opisuje gore, življenje v gorah, doživetja v gorah risanje skic smeri, merjenje višine smeri, sten, merjenje naklonine, pisanje opisov; pogovor o alpinizmu, življenju, smislu; iskanje novih vrednot in sploh spoznavanje vrednot alpinizma, življenja; šumenje vetra v drevesnih krošnjah, pesem dežja po strehi bivaka, planinske bajte; umiranje dneva, občutek nežnosti, otožnosti ob poslavljanju se dnevu v gorah; vrhovi, obliti z mesečino; kri na skalah, občutek praznine, nemočnosti, bolečine in grenkobe ob izgubi tovariša; zavest minljivosti, zavest, da človeka, s katerim sem se pred nekaj dnevi še pogovarjal, ni več, da je obvisel z razbito glavo pod steno; občutek škrtanja kosti razbite lobanje mladega Francoza, občutek nehanja, občutek bližine smrti, konca bivanja

Grintavec

Foto B. Pollak

in občutek odgovornosti za preživelc, za domače, prijatelje, tovariše, znance; spraševanje po vzrokih, nenehno iskanje vzrokov, spraševanje zakaj in za kaj; nenehni nemir, želja po bivanju v gorah, plezanju; strah za tovariša, ki pleza naprej, strah in skrb za naše tečajnike in pripravnike, ki se še ne zavedajo vseh nevarnosti, ki jim prete; padajoče kamenje, padajoča Tatjana, sunek vrvi, opečene dlani, ječanje ranjene; zdr in zaustavitev marinerjeve zibke; premočena vetrovka; plezanje in izživiljanje v »gužvah«; tek na Stari grad; kuhanje čaja na kuhalniku v zimski sobi, v bivaku, v snegu; topljenje snega, spanje v votlini, pod previsom; večerni ogenj pri bivakiranju; pesem v steni, ob ognju, v koči; večer v planinski koči pred vzponom; gaženje snega do kolen, do pasu, udiranje v mehki pršič, plezanje v njem, prediranje zmrznjene skorje, sekanje stopinj v led; zabijanje klinov, pesem kladiva in zvenenje klinov; podoživljanje vzpona, doživetij; prenos življenja drugim z besedo in sliko; priprava razstave planinske, alpinistične fotografije, predvajanje diapozitivov; iskanje novih poti, smeri; mraz, ki grize do kosti; prezebli, trdi, otrpli prsti; bolečine, ko prsti spet oživljajo, pomodreli nohti, omrzli in odstopajoči; toplo sonce v snežnih kotanjah, hoja brez srajce po snegu v januarski

Zeleniške špice — grapa skozi okno

Foto B. Pollak

Vežica
28. VII. 1970
Foto B. Pollak

pripeki, sneženje v soncu — slapovi srebra, ki se vsipajo z jasnega neba; plaz; gamsja družina na trati, polici, v skalah, dričanje gamsov po snegu, njihovi elegantni skoki čez globočino, žvižg stražarja, koza z mladičem; radovednost kozorogov; zaupanje vase, zaupanje v soplezalca, tovariša; strah pred steno, spoštovanje smeri; spust po vrvi, pekoči vrat; švist padajočega kamnja, dolge minute in ure na stojiščih, šklepetanje z zobmi, prestopanje z noge na nogo; potrpežljivost čakanja, prizanesljivost tovarišu, ki ima težave, pomoč; lovljenje ravnotežja na konicah čevljev, elektrizirajoči občutek, ki prešine telo tik pred padcem, pa kljub temu ne padem; škrlatnordeči cvetovi macesna, rumeni cvetni prah rušja, rumeni in beli planinski mak, popki teloha med odpadlim listjem, dišeče murke v travi, pobočja, rdeča od cvetočega resja; zeleno ruševje, rdeče bukve, zlati macesni in bele stene pod modrim nebom jeseni v Repovem kotu; neskončnost snežnih planjav; iskanje prehodov čez ledenik v megli in snežnem metežu z zemljevidom in kompasom v roki; strah pred podirajočimi se seraki, strah pred ledeniški razpokami, strah pred plazovi, strah, da se tovarišu, sočloveku ne bi kaj zgodilo; štetje korakov pri vzponu čez snežne vesine; prisiliti samega sebe, da bi naredil še pet korakov pa bi šele potem počival; pomanjkanje zraka na velikih višinah;

veter, ki nosi sneg in z njim zasipa vsako sled; snežne iglice, ki bičajo obraz, zbadajo v oči, zapirajo dah; sneg, ki se vsipa za vrat, za srajco; bleščeče snežne planjave v soncu; spust s smučmi z gore; hrestljanje derez v srenu, široka hoja s krpljami; bobnenje plazov; pokanje ledenika; od sonca in vetra pekoče ustnice; čudovit splet barv zimskega večernega neba; neskončno dolge noči brez spanja med bivačiranjem; pogovori s plezalskimi tovariši, tudi takimi, s katerim sem se prvič srečal, a se z njimi pogovarjam kot s starimi znanci; stisk roke po opravljenem vzponu, ki pove več kot vse besede, ker to ni samo čestitka, pozdrav, zahvala, ampak je v njem zajetega še mnogo več; neznano koprnjenje po gorah, stenah, doživetjih; tabori pod stenami, srečanja s starejšimi in mlajšimi alpinisti, znanci; hrepenenje po popotovanju v neznane daljne gore in uresničevanje tega; priprava odprave, zbiranje sredstev, organizacija dela, pisanje poročil; dnevi preživetih daleč od doma, hrepenenje po domačih, po domačih gorah; opojni vonj jesenskih trav, sonce, ujeto v kapljicah rose na pajčevini, mavrica, gloriola na vrhu v megli; grebeni, kipeči iz megle; plezalček, ki me radovedno in s strahom opazuje, ko plezam mimo njegovega gnezda; viharik na robu stene, ves bel in star, opran od neviht in ožgan od strel, osušen od sonca; iskanje oprimkov, tipanje za njimi, preizkušanje in prošenje, da bi zdržal; božanje skale, trkanje nanje s kladivom; iskanje samega sebe; iskanje virov moči za premagovanje vsakodnevnih težav, popolno pozabljanje samega sebe; tiho zadovoljstvo po opravljenem vzponu, zadovoljstvo po uspehu, blažen občutek na vrhu, po vzponu, pa tudi praznina po končanem vzponu, zado-

Na Šiji Brane
(Jernej Koritnik)

Foto T. Škarja

voljstvo, da je vsega konec, in spet želja po novem doživetju; gledanje na vsakdanje probleme z večjim mirom in treznostjo, umikanje potrošništvu in človeškosti; pristnejši, bolj naravni in človeški odnosi med ljudmi; spoznavanje sreče; spoznavanje nujnosti umika, spoznavanje sebe, svojih možnosti, nagnjenj, slabosti, dobrih, slabih strani, ko se postaviš na realna tla; napete, boleče mišice, »šivalni stroj«, plezanje z zadnjimi močmi; iskanje možnosti za vzpon, za bivak, za preživetje; razbolele roke in noge, bolečine za nohti, ranjenimi od skale ali ledu; utrujenost; bingljanje nad praznino v pre-visih, strehah; računanje sile v vrvi pri padcu, diagrami obremenitve vrvi, klinov, vponk; analize nesreč, dehidrirano telo; težak nahrbtnik; navezovanje na vrh; odprava v Himalajo, v tuje gore, plezanje v teh gorah; nošnja tovorov v višinske tabore, izčrpavanje do onemoglosti, zavestne odpovedi, prevladovanje skupnih ciljev nad lastnimi ambicijami; organiziranje odprave, tečaja, tabora, treninga, smučarske tekme; zimsko zeleno nebo; kopanje lukenj v snegu za bivak; čiščenje snega z oprimkov, preskus oprimkov, stopa; dvom v snežno plast, strah pred zdrsom; vodenje drugih ljudi v gore; iskanje pone-srečencev, prva pomoč, prenos ranjenca, garanje...

... in še niz drugih reči, ki se porajajo, ostajajo ali pa izginjajo v vsem tem. Nekaj pa je tu pomembno, bistveno — alpinizem je vse to skupaj, ne pa samo nekaj od vsega tega. Alpinizem je torej zame skupek vseh gornjih in še drugih stvari v medsebojnem prepletanju, učinkovanju in je to kot proces ne kot statična vrednota. Moj razvoj, razvoj moje osebnosti opredeljuje tisto, kaj je zame alpinizem, ki jemlje in daje.

KOLIKO ČUDOVITIH DNI ...

TONE PALČIČ

PRELOMNICA

V temni noči, ko ta stokrat prekleta vipavska burja tuli okrog vogalov in globoko upo-giba vrhove topolov okrog kasarne, ležim v koritasti železni postelji, ki sem jo že zdavnaj podložil z dvema deskama, sicer bi si v tem letu gotovo temeljito ukrivil hrbte-nico. Spanec noče priti. Nekaj časa se trudim, a potem se prepustim toku misli. Le še nekje daleč v podzavesti slišim umirjeno, globoko dihanje fantov, s katerimi delim to spalnico.

Zavest zaplava v preteklost, odkriva in budi nove in nove drobce doživetij, jih zbira v mozaik, ki se začneja tam nekje v prvih zaznavah, zdrkne čeznje, jih obrača, kot bi se bala, da se upeče, ureja jih in pred očmi mi steče silen tok barv, obrazov, nežnih, lepih, nepozabnih obrazov, ki so me učili prvih korakov, srečeval sem jih na svoji poti, nekoč so me z njimi vezale nežne vezi zaupanja, prijateljstva, ljubezni. Iz mraka minu-losti se režijo grozljive spake prvih strahov, hinavske maske »prijatelj« , ki sem jih prepozno spoznal, rdeča kri padcev v času, le-ta jih je nosil s sabo in ostale so le še v predalčkih, ki jih zavest previdno zapira za sabo.

Ustaviva se v mali izbi in zakleneva duri za sabo. Vrnitve ni. Pred veliko, lepo ozaljšano skrinjo postojiva, le trenutek omahuje in nato odločno spusti vanjo najino knjigo, urejeno, polno življenja, najino prehojeno pot, slike, doživetja, razmišljanja, pogovore, žalost, veselje. Za hip vidim, da ni končana; v njej je še mnogo prostora, ki ga bo treba izpolniti. Potem pa nežno zapre težak pokrov, se odločno vzravna, zazre se v šte-vilna vrata, me pogradi za roko in vodi od enih do drugih. Zaskrbljeno ji gledam v obraz, ki se ozarja in mrači, ko skuša z neznano silo razbrati prihodnost za njimi. Mnogo je tu poti, pripoveduje mi o njih in skupaj načrtujeva, svetuje mi in jaz ji zaupam.

Lenobno se zlekneva na trda tla sedanjosti. Ona vzame iz skrinje najino knjigo in počasi listava po njej. Čas za naju ni pomemben, imava celih petnajst mesecev, ki jih morava temeljito izkoristiti, kajti veliko, veliko morava preleteti v sebi, veliko se moram naučiti. Počasi obračava strani, vsak drobec je pomemben, meni kot željnemu učencu. Njej kot potrpežljivi svetovalki. Štiristosedemindeset dni učenja, mogoče najdragocenejših dni v življenju, sedanjost, ki nama daje nauk minulega, po katerem se bova morala nekoč ravnati, vzpenjati se ali pasti. Le preteklost nama bo vodnik, spo-mini, od katerih se živi, neizpolnjene želje, hrepenenja.

Nekoč, ko se bodo zidovi sedanjosti okrog naju razblinili, me bo zavest s knjigo pod pazduho popeljala skozi prava vrata, na širšo pot, zagotovo težjo in polno odgovornosti, a tudi lepšo, obogateno s spoznanjem.

Nežna country glasba plava po prostoru, se zliva z vršanjem burje za okni v čudno, pomirjujoče lepo harmonijo. Za spuščeniimi vekami vstajajo čudovite slike domačih hribov okoli Borovnice. Pekel, ki ga v poletni pripeki poživlja klokotanje vode v bistrih tolmunih, skale, porasle z lišaji in živahno zelenim mahovjem, prijeten hlad, po katerem se neutrudno spreletavajo ptice. Dehteči Bregovi z malo bajto na sedelcu, ki se opira na hrapava debela starih smrek, pod njo čez pragove pada potoček v košenine Strmca, posejane s senenimi kopicami. Samotne soteske lške in Zale, globoko zajedene med goščave Mokrca, bele stene Krvave peči s svojo pripovedko, z arniko porasla Rakiška planota.

Koliko čudovitih dni, tihih noči sem v rani mladosti prebil v teh goščah, najprej s starim očetom, hodila sva po suho praprot, ki je bila dvakrat večja od mene, sekala prekle za fižol, nabirala arniko in šentjanžve rože za »ercnije«, kot je rad rekel. Z mirno, prijazno besedo mi je odkril svet, ki mi je pozneje dal toliko lepih doživetij, spominov. Z žilavo, zgarano roko mi je z vrha Planine kazal Kamniške planine in Triglav, takrat zame nedosegljivo visoke gore. S tiho kretnjo rok me je zaustavljaj in učil: »To je ščinkavec, vidiš tamle rdečo glavico žolne, tule pa je srna ležala!« Nabirala sva lešnike, maline, hodil sem z njim povsod, zapisal me je gozdovom za zmeraj.

Zrasel sem in začel hoditi v šolo, našel sem prijatelje, ki so jim bile goščave prav tako drugi dom. Z Jožetom sva mesec dni pripravljala drva za majhen prvomajski ogenj na vrhu Planine. Pozabljala sva na domače naloge, uhajala v gozd in se vračala v temi. In potem je ogenj zaplapolal, daleč v dolini so gorele lučke Borovnice, vsepovsod v temno noč so se prižigali kresovi. A najin je bil visoko nad vsemi, sipal roje isker v temno nebo, v hrastovju so se zateglo, grozeče oglašale sove. Spekla sva krompir in proti jutru po vseh sanjarjenjih in pogovorih zadremala z nogami na kamenju, ki je preprečevalo, da bi se ogenj širil po suhi travi. Nenadoma je Jože poskočil in začel divje nabijati z nogami po zemlji, iz podplatov pa se je veselo kadilo. V poznem jutru, polnem pličjega petja sva sama s sabo zadovoljna, smrdeča po dimu, prijatelj brez podplatov, capljala v dolino.

Koliko temnih noči smo prebili ob plapolajočih ognjih, ki so metali pošastne sence na stoletne smreke okrog nas, sanjarili, ko smo gledali v plamene, grel premle roke in pekli krompir, poslušali kihanje polhov in pokljanje podrasti pod nogami srn, jelenov, skovikanje je razdraženo odmevalo skozi črne krošnje, v katere so prasketali snopi isker, divje so plesale v razgretim zračnem toku in ugašale. Vonj po dimu in smoli, misli kdo ve kje, mogoče tisočletja v preteklosti, ko je goščave napolnjevalo rukanje Ostrorokega Jelena.

V toplih sončnih dneh sem se klatil po Rakiški planoti, stikal za raki, se hranil s še zelenimi lešniki. S prijatelji smo preiskovali zarasle soteske Žale, lške, radi ali neradi smo bredli ledeno pomladansko vodo, obirali klope, s krulčimi želodci srkali vase blažene vonjave v žerjaviči pečenih rib, ki jih je Jože z roko pobiral pod kamni, sedeli v toplem poletnem večeru s preprostimi, dobrodušnimi kmetom z Osredka in modrovali. V Planini smo postavili valilnice za ptice, jih obiskovali, čistili in srečni spremljali drobne pernate kepice na njihovem prvem poletu v življenju. Mali, neblogljeni gams, še ves šibak, me je v Bregovih zamenjal za mamo, kobacal mi je pod nogami, kamor sem šel, je capljal za mano, poklecal je na šibke prednje nožice in po nekaj opotekajočih se korakih utrujen legel na vresje, globoko sopal in me pogledoval s svojimi velikimi, tožnimi očmi, kot bi se bal, da ga bom tudi jaz zapustil. Trop košut je na Mlakah lizal sol v ledenem januarju, v hladni mesečini jesenske noči smo čakali prašiča pod Niževcem, tiho sem želel, da Andreju ne bi prišel pred puško. Nikoli pozabljen krvavi pogon na Trebotniku, ki mi je v srce vsadil bolečino. Kako sem do pasu in z levo roko v mavcu tekel domov po fotoaparata pa nazaj na zborna mesto, da bi s fanti šli čakati medveda, ki ga je Jani videl pod Laščami v večernem mraku. Zimski dnevi, gazil sem med vejami, globoko upognjenimi pod težo snega, stokale so in se lomile, veselo so šinile proti toliko željnemu nebu, osvobodjene bremena, drobni kristalčki snega so se počasi vozili v lahнем vetriču in se posedali na debelo pokrita tla. Iskal in sledil sem odtise nožic, šapic, čakal na mavrične sončne zahode za Trebelnikom, ko se je pobeljeni Morost kopal v krvavem odsevu, iz kopren nad Ljubljansko kotlino so kipele v zelenkasto modrino gore, ukleknjene v led, ki pa je še vedno blestel v polni svetlobi sonca. Globoko zasnežen Pekel, v katerega sva z Janijem hodila občudovat ledene zaves, rila skozi pršič na vrh Hudičevega zoba, mokra in izmučena prisopla v tihi Kožlješki log, ki je spal zaslužen zlimsko spanje.

Začel sem hoditi v hribe, plezati in se spuščati v jame. Pekel je za nas postal raj. Njegove stene in strehe so odmevale od udarcev kladiv. Povsod smo bili skupaj. Hodili

smo na vaje k pevskega zboru, v planine, v temne luknje, dekletom pod okna, za lepo štiriglasno petje nam ni bilo žal nobene noči. Prehodili in prepeli smo svetle poletne mesečine, polne petja čričkov, v mrazu, ko je škripalo drevje in srenec pod nogami, je pesem zaplavala iz štirih grl v oblaku bele pare in se razlila po Zabočevu, dalje v srebrno zimsko noč. Srca, polna lepe domače narodne pesmi, srečna, ker so se našla, da lahko oživljajo star običaj naših očetov, dedov. A najsrečnejši je bil Ata, Tinčkov ata, ki nas je z otroškim veseljem učil novih in novih pesmi, ves blažen, ko je v svoji starosti le dočakal, da so spet zapeli na vasi fantje, da se je spet razlegala pesem pod okni deklet.

Spominjam se neučakanosti, ko smo odprli novo brezno na Menišiji, zagnanega prebijanja meandra, iskanja novih rovov v Golobji jami. Kako sva z Igorjem nabijala Veliko streho v Peklu, brez pasov, in stiskala zobe od bolečin v ledvicah pa z Vinetom Orlovo smer, priplezala sva do velikega gnezda zadnjega orla v Peklu, ubili so ga pred zadnjo vojno, gnezda in kosti. Srle, ki si je privoščil padec na tla in mu je za vedno zasmrdelo plezanje, pa Jaka, ki je iz previsa odletel, sklatil osir in padel z njim vred na Lada, potem pa sta oba opikana visela na drevesu in vpila drug na drugega. Janlov podvig na drugem slapu, ko je, privezan na vrh, če bi ga slučajno kap, skočil na glavo v ledeno vodo in poiskal izgubljeno kladivo. Ko pa je ravno lezel iz tolmunca, so se prikazala dekleta in nag, kot je bil, se je, kot bi mignil, potopil nazaj v ledenico. Jaz pa sem se režal kot zmešan temu njegovemu prikazovanju vzdržljivosti, kj je nastalo prav po moji krivdi.

Koliko noči smo navihani smrkavci lepili zvonce, vezali vrata in prenašali lončke rož, fantom, ki so bili na obisku pri svojih dekletih v »naših rajonih«, postavljali automobile na »klocne«, potem pa čakali in škodoželjno gledali brezplodno speljevanje, se smejali kletvicam in grožnjam, ki so jih prizadeti vpili v temo skritim zarotnikom. Včasih nas je zgrabila delovna vnema, pa smo zmetali nekaj vozov sena na senike, razgreti, pokriti z drobirjem pričakali svit dremajoč v samčku in zjutraj veselo navalili na dehteče žgance, prelite s toplimi ocvirki. Koliko tega mi je že ušlo iz spomina, ko sem bil še doma. Sedaj pa so v žvižganju burje vsa ta minula leta planila na dan, vse nedolžne in manj nedolžne noči, polne norčij in prepevanja, nešteti ognji v temnih nočeh so oživele. Koliko tega bo še ostalo, ko se vrnem iz vojske. Leta bežijo, vsi postajamo resnejši, vsak si začrtava svojo pot, zadajamo si nove, za življenje pomembnejše cilje, služba, mlinski kamni novorojene samostojnosti terjajo denar, hišo, avto, brezskrbnosti ni več. Ne bo več mogoče podrežati vseh dejavnosti željam po hribih, alpinizmu, potepanjih, zato pa bodo preostali prosti trenutki toliko bolj doživeti, pristni, brez narejene romantike.

Mnogo sem hodil v hribe, zlasti zadnje leto, skoraj tekal sem od stene do stene; tudi jaz sem nabiral točke proti vsem načelom, ki so me od vsega začetka vodili po gorah, sam ne vem zakaj. Zanimaril sem tihe gozdove, žgolenje ptic, žuborenje potočkov. Kdaj sem se nazadnje zleknil na mehko vresje, posuto z zlatimi odpadlimi listi, poleg stare bajte na Bregovih, vtaknil bilko med zobe, jo počasi žvečil, pozabil na čas, skozi priprte veke, gledal iskreče se rosne kapljice in užival večni mir daleč od ljudi. Kdaj sem nazadnje spal v dišečem senu, poslednjič gledal postovko na Morostu, kako lebdi v zraku in s pogledom išče svoje kosilo.

Ali sem nabiral točke zato, da bi z občutkom nekaj doseženega odšel v vojsko, ali je to nuja, ki jo je prinesel razvoj v alpinizmu? Ali resnično papir odtehta vsa dogajanja v steni? Se še sme mirno govoriti o sreči, ki jo pomeni prijatelj na vrvi, o sončnem zahodu na vrhu Dolgega hriba, o povratku iz stebra Šit. Ali je to samo še uspešen ali neuspešen vzpon, preplezal, ni preplezal, vse ostalo pa je nepomembno, lepota, občutki, ki jih poraja ta lepota, plezanje zaradi veselja nad življenjem ali le za goli uspeh, slavo, število težkih, čim težjih vzponov, čas...

Zakaj se mi je znanec iz plezalnih krogov pomilovalno nasmehnil, ko sem mu pripovedoval, kako sem se namenil v Vežico, pa sem v prelepo obarvanem jesenskem dnevu obstal kar pod Orglicami in tam dva dni namakal noge, poležaval, strmel v bele oblake. Takoj je vpletel, češ, alpinist mora biti zagnan, ambiciozen, če hoče kaj doseči. A kdo pravi, da hočem ne vem kaj doseči. Mogoče pa sem zadovoljen s tem, kar mi daje tako početje. Ali se je resnično tudi v hribih začela gonja za časom, statusom, koristjo? Ali sem edini, ki se rad ustavim, kjer mi srce poželi, poležim na travnati polički z vsemi štirimi od sebe, mirno zabijem sončen konec tedna z nahrbtnikom pod glavo nekje Za Akom brez očitka vesti: »Nič nisem zlezel, nič koristnega naredil!«

Vsak ima svoja merila za srečo, meni pa moja povsem zadostuje. Samo da zapustim zadušljivo pisarno, hrup mesta, množice; gazil bom suho, šumeče listje po skritih stezicah! še bom šaril brez cilja po gozdovih, poslušal kihanje polhov; sanjaril ob ognjih, delal družbo mravljam in čričkom; z rokami pod glavo brez razmišljanja žvečil travno bilko in užival v sreči, ki mi jo je podaril nikoli pozabljeni ded. Še bom iskal oprimke, pazil, da ne strem drobnega pajka v steni. In še bo zvenela tiha, lepa pesem v toplo kresno noč, v hladne zimske večere.

Hitela sva po gruščati stezi v konec doline, ki se dviga tja pod Jalovec. Turobna, siva megla jo je napolnjevala, v rahlem pišu se je vrtinčila ob stenah, ki sem jih samo slutil za to neprodirno zaveso, na skalah in redki travi je puščala svoj hladni mokri dih. O soncu ni bilo sledu, bila je le neprobodna sivina. Oči so iskale najmanjšo luknjo v njej, da bi končno ugledale ta težko pričakovani, razvpiti stebel. Vremenska napoved res ni bila obetavna, a vseeno sva prišla, sicer pa, kdo bi vedel, mogoče se nad to meglo vrhovi kopajo v soncu. Zakoračila sva s poti čez melišče in za nekaj kratkih trenutkov ugledala začetek smeri, oduren rumen previs, ki je visel daleč nad vstopom. Tesnoba naju je napolnjevala, ko sva v votlini razvijala vrvi in pripravljala kramo; gosta sivina, ki se je plazila ob steni navzgor in pa vlažna, mrzla skala, vse to je le še stopnjevalo moreče vzdušje. Lomila sva vratove, ko sva z mešanimi občutki zrla za raztežaj dolg, rdečkast previs. Nekje v meni je kljuvalo vprašanje, ali bi sploh vstopila, sredi dopoldneva je že bilo, vreme pa zelo vprašljivo. Nekje iz kipeče mlečne mase, ki naju je obdajala, je priplavalo meketanje ovac, ki so se pasle po borni travi pod Kotovim sedlom.

Ko sem malo s stremeni, malo z rokami prebingljal prve kline, me je začetna otrplost in tesnoba zapustila, obstajal je le še klin, oprimek pred mano, videl in občutil sem le še skalo. Hitel sem naprej in varoval sredi previsa v prečnici, ker se je vrv nekje zataknila. Nedolgo zatem sva si v lopici pod platni uredila dobro sidrišče in med nogami zrla v valovečo meglo tam, kjer naj bi bilo vznožje stene. Vidljivost je bila le nekaj deset metrov. To stojišče mora biti izredno izpostavljeno, res škoda, da imava tako prekleto slabo vreme, je Boris izustil misel obeh. Nerodno sem se iz luknje potegnil v odprto steno in pri tem sem se oprijel luske, ki je visela na stropu lope. Zaškrtnilo je, da sem kar otrdel in premaknila se je iz svojega ležišča. Strah se mi je zadril v želodec; v istem delčku sekunde sem jo porinil nazaj, jo še dolgo, vsaj meni se je tako zdelo, držal in čisto počasi odmaknil roko. Skoraj bi bil ubil prijatelja. Zajel sem polna pljuča zraka, kot bi hotel vsrkati vase zadnji vdihljaj na zemlji. Spet so me preplavili tisti čudni, nedoločni občutki, nekako nepojasnjeno opozorilo.

Svedrovec, izprane bele plošče s trdnimi oprimki, sva kar preletela. Dno grape, ki se više zoži v žleb, gladek žlambor, hudičevo mi je dal opraviti, ko plezalniki niso hoteli prijemati na vlažni površini, kasneje pa sva ugotovila, da bi vsa ta težka mesta lahko obšla po desnem robu. Ravno posedla sva na ozki gredinici, ko naju je zasula toča kamenja, kot velikanski čebelji roj je privršala skozi meglo. »Le kateri prekleti norec leze tam gor!« Veliki kamni so se odbijali z zgornje gredine in leteli mimo naju zlohotno tuleč, posrana sva gledala in čakala, kateri nama bo oddrabil glavo. Kot bi se zbudila iz otrplosti, sva zakopala po travnati zajedi navzgor in kar padla v zavetje velike gredine. Sopla sva in preklinjala, saj je bil to cel podor; res sva imela srečo, kar tresla sva se od prestanega strahu.

Potegnil sem opis iz nahrbtnika in bolj ko sem ga bral, manj sva vedela, kod naprej. Vse je bilo nemogoče, rahlo desno za rob. Gladke plošče, vsak meter težje. Dolg profil sem z vso ihto zabil v razpoko, vpel vrv in plezal dalje, vseskozi proti desni. Rad bi še kaj zabil, a nisem imel časa, nisem mogel toliko časa viseti na tistih malih izboklinicah, pa tudi pokline niso bile ravno primerne. Tu so se copatki z gladkim podplatom res izkazali. Vse je šlo le na trenje, tipal sem po malih, nagnjenih razčlembah navzgor in se ustavil pod manjšo streho. Lastna glava mi je delala napoto, ko sem hotel pogledati za rob. Noga se je od napora pričela tresti, ko sem v širokem razkoraku mrzlično iskal poklino za klin. A nikjer nič. Če bom še dolgo čaral tu, bom zagotovo odletel, me je spreletelo, gotovo bi bil tu kak klin, če bi bila v smeri, pa sva zgrešila. Kradoma sem pogledal ob vrvi navzdol, prosto je visela do skoraj dvajset metrov niže zabitega klina. »Če tu odletim, se bom kar razprašičil na gredini!« Pomolil sem, čeprav ne verjamem v to, a kako prav pride na takem mestu vsaka tolažba. Skrajno previdno sem polzel nazaj, tipal za nevidnimi stopi in zadrževal dih. Blažnice na prstih so se kljub mrzli skali znojile, prijem je izgubljal trdnost. Že navzgor je šlo tako težko; lesti navzdol kaj takega pa mi niti v sanjah ne bi padlo v glavo.

Klin sem zgrabil kot rešilni pas v razdvajanem morju; olajšano, globoko sem zadihal in mu prepustil vso težo. Nekoliko kasneje sem se zdelan zleknil poleg Borisa, ki je tudi dobil malo lepšo barvo in se zastrmel v zid nad nama. Zaslišal sem brezupno tišino, noben zvok ni prodrl skozi meglo, le redke kapljice so skozi našle pot do naju. Spet sem zavedel sveta okrog naju in zaskrbelo me je. Koliko časa sem izgubil, ko sem se tako pametno zaplezal.

Prečila sva daleč v desno, proti Zajedi in končno le našla opisano pravo smer. Hitela sva po lažjem, lepo razčlenjenem svetu navzgor, našla nekoliko črnih travov, verjetno se je tu nekdo spuščal. Prestop z male prižnice v strmo ploščo, dolg kos stare vrvi je tičal z vozlom v razpoki, in bila sva v veliki votlini v zgornji tretjini stene, v temnem ozadju se je svetlikala vodna površina malega jezera. Veselo sva bila presenečena tega odkritja. »Jezerce sredi stene, žejna res ne bova!« Kazalci na uri so kazali polpetih.

Postalo nama je jasno, da danes tega ne bova izplezala. Megla se je gostila, rahlo je rosilo iz nje, mračiti se je pričelo zelo zgodaj, zato sva se odločila za bivak. »Saj ne bo prvi, letos imava res izredno srečo, kar se nabiranja revme tiče.« Imela pa sva vsaj dovolj prostora in vode. Pri jezercu sva v grušč skopala poličko, položila nanjo vrvi in nahrbtnik, požvečila eno od dveh rumploščic, vso hrano, ki sva jo imela, se zavila v bivak vrečo in začela se je dolga noč. Ker se nisva več gibala, je postalo zelo hladno, stisnila sva se s hrbti drug k drugemu in utrujenega telesa ni bilo treba siliti v spanec.

Istočasno naju je prebudil oster mraz, drgetajoč sva pogledala iz vreče v trdo temo. Nekje za grebeni je zamolklo grmelo, nenadoma je nekje prav blizu treščilo, rdečkast žar je predril meglo in obilil votlino s krvjo. S stropa so v jezerce v dolgih presledkih padale kapljice vode. Kako turobna noč! Počutila sva se popolnoma zapuščena, kot da sva na koncu sveta. Nič kaj prijetni občutki me niso spreletavali. Pobrskal sem za svečo in kmalu je zaprto vrečo, ki sva jo napeto držala nad sabo, osvetlil topel rumen plamenček; pijano se je majal, prinesel nama je pomirjujočo domačnost. Zrla sva vanj, prešinilo me je spoznanje, kaj je ogenj pomenil našim prednikom, ko so v jamah trepetali za svoje življenje.

Postalo nama je toplo, le v noge in hrbet je še zmeraj lezel hlad. Trenirka res ni za takšne prigode. Poslušala sva v noč, grom je dušil enakomerno kapljanje v vodo, posiljeno sva se nasmehnila izrečeni bojazni: »Kaj bo, če zapade sneg, za ta čas ne bi bilo nič nenavadnega!« Midva pa v trenirkah, jopici in plezalnikih z gladkim podplatom. Vsak zase sva odganjala tesnobo, ki se je plazila v dušo, zrla sva v nemirni plamenček med nama in se poizkušala čim udobneje namestiti na ostrem kamenju, ki je boleče žulilo.

Še nekajkrat to noč naju je prebudil oster mraz, vsakič sva spel prižgala svečo, ki se je, ko sva spet zaspala, vedno prevrnila in na dveh mestih presmodila novo vrečo. Proti jutru, pa nisva več mogla spati. Zeblo naju je kot psa, tresla sva se, zobje so škplepetali, kot bi hoteli skočiti iz čeljusti. Spet je zagorela sveča, dokler se ni začelo svitati. Vsa otrdela sva se nerada splazila iz zavetja vreče in stopila na rob. Včerašnji strah se je uresničil, zgrabil naju je za grlo, ko sva, ne da bi verovala očem, buljila v pobeljeno, oprhano steno. Skozi razcefrano meglo se je pokazala s snegom pokrita dolina. Mrzlično sva premišljevala, kaj storiti, skakala sva, da ogrejeva otrple ude. Takoj, ko sva bila navezana, sva se odločila, da vseeno poizkusiva nadaljevati.

Gladki podplati so drseli na zasneženih stopih v prečnici, zanohtalo se mi je, isti hip pa je zletel iz razpoke prvi klin, zanihal sem in treščil s kolonom v oster rob. Preklet sem vse steno, ves sneg, vse kline na svetu, na koncu pa še plezarijo. »Le kateri hudčik me vedno sili v to mrtvo skalovje.« Vtaknil sem prste med noge, jih tlačil v usta in psoval od bolečine vse po vrsti, še Borisa, ki je z nasmehom spremljal mojo predstavo, le da je kri spet zakrožila. Zlezel sem nazaj v votlino.

Ostal nama je samo še sestop, vsaj vedela sva, kje se bova morala spuščati. Prečila sva nazaj do prižnice in v star, trden klin obesila prvo zanko. Skrbel naju je edino ogromni vstopni previs, saj nisva vedela, če je že bil kdo prisiljen vrniti se iz tega, danes že stokrat prekletega Stebra. Vrvi so švistnile, lepo se razvijajoč v prazno, prožile kamenje, z vršnega dela stene pa so odpadale cele zaplate snega in ledenih drobcev, ki so se razletavali na čeladah. Drsela sva po mokrih vrveh, ožeta voda je polzela po rokav, za rokav, niti kosa suhe oblike nisva več imela na sebi. Sneg nama je padal za vrat, na prsi, noge v plezalnikih so prav kmalu postale neobčutljive. Mehanično sva zabijala kline, vezala zanke in vlekla nazaj k sebi vrvo solato.

Na razu malo nad dnom žleba sva zabila klin za predzadnji spust. Zdrsnil sem v levo na plošče pod žlebom. Ker me je težnost vlekla v drugo stran, sem zabil slab klin za smer in se v spustu poganjal proti levi. Na vsak način sem moral doseči svedrovec in lopo pod njim. Po vsem mučnem odkrivanju in popuščanju varovalnega vozla sem le zgrabil težko pričakovani klin in se nerodno potegnil v votlinico. Ko sem zabil tri profile in se privezal nanje, sem vanje vpel še konec vrvi in poklical Borisa. Rahlo trzanje je pričalo, da se je pričel spuščati. Zazrl sem se v zasneženo megleno dolino, ki se je čistila, gledal v nič, ki je petdeset metrov niže pod mojimi nogami postal skrotje, podstavek stene, na katere obrazu sva visela, ko še vedno nisva vedela, ali bova dosegla tako zaželeno tla ali ne. Priklenjen sem bil na steno luknje, ki skoraj ni imela dna, na zunanji rob tistega odurnega rdečega štiridesetmetrskega previsa, ki sva ga prejšnji dan videla še iz doline le za hip in se spraševala, kako bo, ko bova v njem. Zdaj pa sem bil tu, z očmi meril globino in upal, da bodo vrvi segle do tal.

Močan sunek privezane vrvi me je iztrgal iz razmišljanja, Boris je nekaj vpil, a ga nisem razumel; enakomerni trzaji so pričali, da nadaljuje spuščanje. Kmalu sem ga zagledal nekaj metrov desno, z nasmehom sva se pozdravila in potegnil sem ga k sebi. Povedal je, da se je izpulil tisti vmesni klin in odneslo ga je čez plati v velikem nihaju v desno, kar nikakor ni bilo prijetno; malo se je prestrašil in ponudil lepo predstavo dvema drobnima pikama daleč spodaj na pobeljenem melišču. V napoto drug drugemu sva se kobacala v luknji in pripravila vse za zadnji spust, ki pa bo odločal o vsem.

Zdrsnil sem v prazno, noge niso bile več naslonjene na steno, vrtel sem se okrog svoje osi iz metra v meter dalje od stene. Vrv je opletala dva ali tri metre nad vznožjem. S pomočjo stopne zanke sem razbremenil prsni vozel, ga odpel, počakal, da me je zavrtelo toliko, da sem glodal v steno in s strahom odskočil. Krčevito sem se zgrabil za skale, noge je zabilo nekam v rit, pristanek se je srečno končal.

Boris se je na klic takoj odzval in že drsel skozi zrak, vrteč se kot pajek na nitki, odskočil in srečna sva se tolkla po ramah. Vse je ostalo za nama. Spuščala sva se celih šest ur, izvlekla sva se v enem kosu, najsrečnejši bitiji na zemlji, bogatejša za nekaj dragocenih izkušenj. Ves strah je izginil, v svoji napetosti sva pozabila na sebe, na lakoto, na vse fiziološke potrebe.

Premražena in utrujena sva se v mokrih cunjah s poti še enkrat zazrla v vitki steber, črn od vode, ki je tekla s topečih se belih las na temenu. Mogoče bova kdaj prišla poravnat dolg, steber bo čakal, a ne bo naju dočakal v trenirki in copatkah.

V začetku oktobra 1980 sva Boris Simončič iz Zasavskega AO in Tone Palčič iz AS Borovnica plezala steber Šit.

SPOMINI NA RAZOR

ING. DUŠAN ČERNIČ

Bilo je leta 1938, ko sem bil še gimnazijec in smo s starši živeli v Mariboru — daleč od Julijcev, ki sem jih le malo poznal in kamor me je že vlekle neznana sla po hribih. Imel sem to srečo, da je živela v Podkorenu moja dobra teta in da je nas otroke oče poslal na počitnice k njej. Stric je bil kmetičar na jeseniški postaji; kadar je imel nočno službo, je spal čez dan in to se mi je tedaj zdelo nekaj posebnega. Pozneje nas je rad vodil v gozdove in na manjše hribe, nas učil prisluhniti gozdni-tišini in oprezati za divjadjo. Bratranci in sestrice so bili nekaj let starejši od nas in z njimi, ki so bili prav tako navdušeni za hribe, smo tista predvojna leta bili na marsikateri turi po zavarovanih poteh od Rateških ponc, Jalovca, Mojstrovke, Prisojnika, Špika, Oltarja, Škrlatice pa vse do Triglava. Vse ture, razen na Škrlatico in na Triglav, so bile enodnevnje in v nepozabnem spominu imam teto, ko nas je po vsaki taki turi dočakala z veliko skledo češpljevega kompota.

V Podkorenu je tedaj živel kot mlad mizar Miha Arih, alpinist in poznejši partizan (po njem se imenuje Mihov dom pod Vrščicem). Tudi on je izkoristil vsako priliko za kako turo, zato smo se seve spoznali in tisto leto sva se dogovorila, da bova šla ponoči na Jalovec, ker pač on čez dan zaradi službe ni mogel. Tako sva nekega večera krenila skozi Planico in se opolnoči javila graničarju v Tamarju. Zaradi meje, ki je tekla po grebenih Jalovca in Mojstrovke, so pred vojno vsak prehod kontrolirali, ob luninem svitu, okoli treh zjutraj pa sva prišla na Kotovo sedlo. Spominjam se, kako je luna na zahodu zahajala in kako je na vzhodu začelo nebo rdeti. V taki mešani svetlobi, ko sta se luna in sonce lovila na svoji poti, sva po grebenu ob šestih prišla na vrh Jalovca. Sonce je že toplo posijalo iznad Travnika, midva pa sva se spustila v ozebnik in po njem v Tamar. Sredi dopoldneva je bil Miha že na delovnem mestu, jaz pa sem sedel na soncu in v mislih obnavljal lepo turo, ki je bila pravkar za mano. To turo sem potem popisal v Planinskem Vestniku in objavili so mi tudi posnetek iz Jalovčevega ozebnika s pogledom v Tamar. Kako daleč je že vse to!

Avgusta 1938, mesec dni po tem vzponu na Jalovec, je dobil Miha Arih vabilo, da bi se udeležil plezalnega tečaja v Aljaževem domu v Vratih. Ne bil bi pravi Miha, če se ne bi odločili, da gre iz Podkorena v Vrata skozi Krnico in čez Kriške pode in ker bi bilo čez Kriško steno preveč preprosto, se je odločil za Razor, tako je z levo roko opravil še s severno steno Razorja. S sabo je povabil še mene in spominjam se še neke Ljubljankanke, ki je šla tudi z nami, čeprav še ni bila v hribih. To je bila moja prva prava plezarila čez severno steno in spominjam se, da me je stiskal tisti občutek tesnobe, ki je značilen pred plezanjem. Sama severna stena Razorja ni bila zahtevna, saj je dovolj razčlenjena, da je Miha lahko izbiral lažje prehode; Ljubljankanko je imel na vrvi, ker je vseskozi tožila, da bo padla, sicer pa mu ni bilo treba zabiti niti enega klina. Spominjam se le nekega kamina, v katerem mi je postalo vroče, pa je tudi to minilo.

Steno smo tako lepo preplezali do roba in potem minili še tisti zadnji vzpon na sam vrh. Bil sem srečen kot že dolgo ne. Na leta sem hrepenel po takih dejanjih, po takih preiz-

kušnjah mladostnih moči in sposobnosti, pa mi ni bilo zlepa dano, saj sam nisem mogel na tako pot, primerne družbe pa nisem imel. Mnogo laže je bilo mojima dvema sestrama, mimogrede ju je ta ali oni plezalec povabil v severno steno Triglava ali kam drugam — kot dekleti sta bili pač zanimivejša družba kot pa takle »najstnik«.

Ko smo se vračali z vrha proti melišču na Kriških podih, se je zgodilo. Šel sem naprej in se nehote nekoliko bolj oddaljil od družbe, ko sem zaslišal nad seboj klic: Pazi, kamen! Ljubljancanka ga je sprožila in že je padal naravnost proti meni. Ob kriku sem pogledal navzgor in zagledal za pest velik ploščat kamen, kako pada v velikem loku natanko proti meni. Samodejno sem se obrnil k hribu in pritisnil glavo k steni, ko je že plosko počilo po glavi. Najprej sem začutil bolečino od udarca; bal sem se, da bom izgubil ravnotežje in padel po skalah, vendar sem se obdržal. Potem sem začutil, da mi je za vratom čudno toplo. Polipal sem, bila je kri.

Ko so prišli do mene, so mi zavezali žepni robec okoli glave, kri se je v lasih strčila in krvavitev je prenehala. Lahko smo nadaljevali pot čez Kriške pode v Vrata. Za spomin mi je ostala le brazgotina na temenu.

V živem spominu mi je še epilog te ture v Aljaževem domu. Tam je bila, poleg običajne knjige, v katero so se vpisovali »navadni« planinci, še posebna knjiga, rezervirana samo za plezalce; vanjo so se vpisovali le tisti, ki so plezali po nezavarovanih stenah. Takrat sem se vanjo prvič in zadnjič vpisal tudi jaz. Še danes se vidim, kako mi je igralo srce, ko sem se smel »ovekovečiti« v tej knjigi, pa čeprav samo po relativno lahki plezariji po severni steni Razorja.

Po vojni in mnogih letih raznih vzponov po zavarovanih poteh, po srečanju z Abrahamom, sem bil tudi s takimi nadvse zadovoljen, sem bil leta 1972 še drugič in tudi poslednjič na vrhu Razorja, tokrat z Vršiča okoli Prisojnika pa pod Mlinarico in po južnem grebenu na vrhu — vse po markirani poti. Vračal sem se mimo Pogačnikovega doma čez Kriške pode, mimo Kriških jezer, katerih najvišje ležeče je bilo še v avgustu vkovano v led, in čez Kriško steno v Krnico in ob Pišnici v Kranjsko goro — vse v enem dnevu. S te poti ne bom pozabil sedmih gamsov, ki sva jih s sestrlično srečala na melišču pod Razorjem. Bil sem prepričan, da so gamsi tod prav tako plašni kot v Kamniških, kjer sem jih v območju Krvavca srečeval le na veliko razdaljo, ker so jo kar na hitro popihali na varno, brž ko so človeka le zaslutili. Teh sedem gamsov pa naju je kar čakalo, vse dokler nisva prišla na bližino kakih dvajset metrov. Prav zvedavo so naju ogledovali kot midva nje, in brž ko sva se jim bolj približala, so se spet odmaknili na tisto varno razdaljo dvajsetih metrov. Imel sem fotoaparat s teleobjektivom, zato sem jih prvič posnel že od daleč, pač v bojazni, da mi jo bodo tako kmalu pobrisali. Potem pa sem bil več kot presenečen, ko so mi pozirali v taki bližini. Šele po nekaj dobrih posnetkih sem se naveličal, saj bi lahko porabil ves film samo zanje.

Pozneje mi je nekdo razložil ta njihov pogum. V Kamniških so lovci dosti gamse streljali, zato so se človeka zelo bali, saj si niso mogli biti na jasnem, kdo ima puško, kdo pa bi jih rad le občudoval. V Julijcih pa je slepota razredčila njihove trope in lovci gamsov niso streljali, zato se ti gamsi ljudi niso bali.

Tako se je končal tudi moj drugi in zadnji vzpon na Razor — na to ponosno goro, ki poleg Prisojnika zaljša panoramo Kranjske gore.

LEPOTEC, ČUDOVIT SI

HENČ K.

Da se kdo odpravi sredi tedna v hribe za en dan, se ne dogaja pogosto. Takrat, ko sem se za to odločil, sem delal na štiri izmene, tako sem bil prost vsako četrto soboto in nedeljo.

A v hribe sem se odpravil v četrtek, sam, kar ni posebno priporočljivo, še posebej ne v višji gorski svet.

Tisti dan sem se prebudil že okrog tretje zjutraj, si pripravil čaj za popotnico, tudi kavi se nisem odpovedal. V svojo popotno omaro sem zmetal nekaj za pod zob, druge planinske rekvizite sem si pripravil že prejšnji večer. Ob štirih zjutraj sem vrgel svojo omaro v železnega gamsa, vanj spravil tudi svoje kosti, prijel sem za plastično rogovje in dal »gas«^{*} proti Logarski. Spotoma sem večkrat pogledal skozi veke svojega gamsa, da bi ugotovil, kakšno bo vreme. Pa se ni obetalo najbolje. Upal sem na najboljše in moji klikerji so se že sprehajali po Raduhi. Vožnja je kar hitro minila in z gamsom sva se znašla na Križišču, kjer se pot odcepi za Robanov kot. Malo nižje, v Belšci, sem spravil svojega gamsa s ceste, malo sem pokramljal s kmetom, na čigar ozemlju sem pustil gamsa. Nato sem naložil omaro na svoje kosti in prečkal Savinjo. Samotaril sem navkreber po gozdu, gledal na vse strani in občudoval macesen ter ga v mislih že videl spremonjenega v ladijski pod, ki bi mi zaljšal stanovanje. Iz teh iluzij me je predrnil starejši lovec, ki je prihajal po lovski poti. Sledil je prisrčen jutranji pozdrav in še kakih deset minut skupne hoje. Pogovor je tekel o vremenu, a tudi lovec ni imel dosti zaupanja vanj. Zvedel sem tudi, da sledi kozi. Na bližnjem križišču sva si zaželela obilo sreče, lovcu dober ulov, sebi pa nadaljnjo turo.

Prisamotaril sem do odcepa; za Kočo na Loki sta dve možnosti, čez Hudo ravan ali čez planino Arto. Odločil sem se za slednjo. Ko sem prisamotaril do pašnika, sem zaslišal nad seboj neko prasketanje. Zazrl sem se v košate borovce in kmalu zagledal v vejah veverico. Nekaj časa sva se oba ocenjevala in ne vem, kdo je bil bolj prese-nečen. Vendar jo je veverica, kot da ne bi prenesla mojega pogleda, ucvrla na naslednji borovec. Sledil sem ji s pogledom, dokler je nisem izgubil izpred oči. Odšel sem, a sem se še večkrat ozrl, da bi videl, če se bo veverica še prikazala, pa zaman. V srcu sem ji zaželel srečo.

Kmalu sem prišel do stare na pol podrte staje na Artli. Tu ni bilo živega bitja, vsaj ne v obliki človeške postave; ob poti proti Loki sem zagledal le pet konj. Iz žleba za polnitev korita za napajanje konj sem naredil nekaj požirkov, nato pa krenil proti Loki. Vreme je bilo kar lepo, sončno, rahlo megličasto. Prišel sem že do konj, ki so se pasli ob poti. Ko me je najbližji konj zagledal, se je obrnil proti meni. Obstal sem. Nekaj časa sva zrla drug v drugega. Razmišljal sem, kaj naj bi storil; naj bi šel naprej ali nazaj. Konj je bil res lep, a zaupal mu nisem. Pa sem se spomnil, da v planinah hranimo ovce s kruhom. Brez odlašanja sem vzel omaro s svojih kosti in mrzlično iskal kruh v njej. Pri tem opravilu sem z enim očesom budno pazil na štirinožnega brdavsca, ki mi je prekrizljal pot. Iz omare sem izbrskal kruh; bilo ga je za konjski grizljaj. Približal sem se konju za pol »šuha«, kolega iz nasprotne strani pa kar za dva »šuha«, seveda konjska. Tako sta se zblížala moja levica in kolegov smrček. Pri tem pobratenju je bil moj klobuk dva centimetra nad mano, njegov smrček pa rahlo priklonjen. Ko je brdavs poslastico pospravil, ni imel namena stopiti s poti. Dal sem mu še en zalogaj, tokrat bolj pogumno, saj mi je pustil levico nepoškodovano. Tudi po tem zalogaju se ni spravil s poti. Mislim sem si: »Ja, hudiča, misliš, da bom jedel špeh brez kruha, tudi če bula ne gre sama, saj imam samo še skorjo.«

Zaklenil sem omaro, jo vrgel na desno kost in kolega obšel v loku nekaj metrov. Prišel sem zopet na pot in pospešil korak. Glavo sem imel pri tem obrnjeno za 180° in videl sem, da mi je brdavs sledil. Glej ga šmenta, teh 800 kg je šlo za mano z mirnimi koraki, seveda daljšimi od mojih. Razdalja se je manjšala, a ne v mojo korist. Po kakih tridesetih metrih hoje sem prišel do neke ograje in jo prav po atletsko preskočil z omaro vred, le-ta pa mi je poslala klobuk nekaj korakov naprej. Če ne bi imel klobuka, bi to funkcijo opravila omara. Pobral sem klobuk, napravil nekaj korakov in se ozrl nazaj. O, beštija, kolega, ki je malical namesto mene, je stal pred ograjo. Tedaj sem se zavedal, da je ograja namenjena brdavsu in njegovim sorodnikom. Nekaj časa sva se gledala, potem pa je konj narahlo zahrzal, se obrnil, pomahal z repkom in

* Zidna glinasta opeka ima danes standardno mere in sicer 12 × 24 cm, pred tem je imela mere 14 × 28 cm, prav stare mere pa so 15 × 30 cm. Tako opeko najdemo še v starih zgradbah. Zidariji so včasih, ko so zidali 30 cm debel zid (28 cm), imenovali tak zid »šuha«, predelne stene pa so bile debele le za »pol šuha« ali 15 cm (14 cm), ker so opeko položili samo po dolžini. Ta izraz še tu in tam uporabljajo na Štajerskem. Izraz je verjetno povzel po nemškem »schuch« — čevlj (čevlji) pa predstavlja staro mero za dolžino med 25 in 34 cm).

odšel. Veselo in srečno sem se nasmešnil, potisnil klobuk zopet na staro mesto, torej dva centimetra nižje kot pred tisto malico in jo ucvril naprej proti Loki. Na Loki sem z oskrbnico izmenjal pozdrave, si privoščil žganjico, plačal enolončnico, ki mi jo tokrat brdavs ni odžrl. Tako sva si bila bot, saj sva dobila vsak nekaj, brdavs kruh, jaz pa enolončnico. Za tri jurje se pa res ne bova skregala, kajne brdavs. Oskrbnica me je spravila ob značko naše sekcije, še preden sem se zavedel. Zaželela mi je srečno pot. Pokramljal sem še malo z graditelji nove koče na Loki in se podal v strmino proti vrhu Raduhe.

Megle so se preganjale, videti ni bilo nič kaj grozljivo. Prišel sem na vrh, odtisnil žig in se malo zazrl v lepo Solčavo. Poiskal sem čutarico s čajem, potegnil iz nje nekaj požirkov, jo zaprl in postavil na tla. Še malo sem se ozrl okrog, vendar Solčave nisem več videl. Nenadoma je iz smeri Strelovca prihrumel veter, hip za tem ledeno zrnje — sodra, ki je postajala čedalje gostejša. Vedel sem, kaj bo. Iz svoje krame sem hitro izbrskal pelerino, naložil omaro in odkorakal urno v zavetje, proti Grohatu. Da bi šel čez Durce, je bilo predaleč in preveč sem bil izpostavljen gosti sodri. Odločil sem se za krajšo pot, bolj zavetrno in bolj strmo.

Vetru sem se kar hitro skril, a čedalje bolj me je zeblo v roke. Nisem imel dosti občutka za oprimke na vrveh in skali. V nogah sem imel občutek, kot da stojim na steklu, ne na kamenju, vse je bilo ledeno. Varen sem se počutil samo z oprimki rok, ki so že tudi bile čisto ledene. Moram povedati, da sem imel rokavice v oprtniku (omari), vendar sem šele nižje prišel do večjega stojišča, da sem lahko snel kramo z ramen, izbrskal rokavice in si ogrel prste.

Po krajšem postanku in ogrevanju sem se začel spuščati. Spustil sem se že do macesnov, ko se je začelo svetliti in celo sonce se je prikazalo. Prišel sem na malo gozdno

Vrh Raduhe nad mlinom
in žago

Foto F. Peršak

jaso, si privoščil počitek na soncu in še malico povrhu. Na mokra tla sem razgrnil na pol mokro pelerino, pripravil jedilno orodje, narezal čebulo in slanino, pa dola skorjo, ki sem jo na planini Arti uspel skriti pred brdavsom. Pri uživanju takih specialitet sem se oziral naokrog. Grižljaj mi je zastal v ustih, saj sem nekaj korakov vstran zagledal gamsa, ki me je opazoval. Ne vem, koliko časa sem pozabil na žvečenje. Dolgo sem ga gledal, pri tem pa podzvestno nosil hrano v usta. Zavedel sem se šele, ko sem vtaknil v usta nožev rog. Nasmehnil sem se gamsu in sebi. Prvo presenečenje je bilo mimo in rekel sem: »Lepotec, čudovit si!« Kot da bi me razumel, je rahlo sklonil glavo in počasi odkorakal proti Durcam. Počasi sem zložil in naložil svoje rekvizite na ramena in jo ubral proti Grohatu z vriskajočim srcem, sončnemu vremenu nasproti.

Na Grohatu ni bilo nobenega obiska. Spil sem vroč čaj in se spustil v dolino proti Solčavi. Pot je šla čez pašnike, po gozdu, mimo Lipnega plaz, čez Dolgi plaz. Verjetno se ga spominjate še iz nočnega pohoda na Raduho. Šel sem čez planino Javorje, mimo kmetije Tovstovršnik v vas Grabernik, ki leži ob asfaltni cesti približno dva kilometra pred Solčavo. Šel sem po asfaltni poti proti Rogovilcu oziroma v Belšo k železnemu gamsu. Zmetal sem kramo v njegov trebuh z gojzerji vred, pogledal na zapestje levice in ugotovil, da je ura šele štiri popoldne. Natančno sem izračunal, da sem samotarił deset ur.

Ob štirih popoldne v zelo sončnem julijskem popoldnevu iti domov — bi bila sramota. Prijel sem gamsa za plastično rogovje, pritisnil na »gas« in hajd na obisk k Jerčki in Ivanu. V našem domu sem pozdravil znance, ki so bili tu na oddihu. Dolina je bila prazna, kot se spodobi za delovni dan. Po kavici in kramljanju sem še splezal na slap Palenk, srknil nekaj požirkov mrzle vode, se spustil navzdol, vsem v domu zaželel lahko noč in se odpravil proti Celju.

V srcu mi je ostal dan, ki ga zlepa ne bom pozabil. Rad se ga spominjam in želim, da bi ga še kdo doživel. Zato vas vabim, da se pridružite nam planincem, posebno mladi, da boste lahko spoznali našo malo, a lepo domovino. Spoznali boste naravo, njene lepote in stvaritve. Pridružite se nam, da ne bo samotarjev po gamsovih poteh. Pridite, pomagali vam bomo z izkušnjami. To vam obljubljamo! Pa srečno!

ŠE ENKRAT DURMITOR

VILMA URBANČIČ

Dva dni sem že doma, utrujenost me zapušča, mišice so spet take, kot tedaj, ko sem odšla na Durmitor, na mojem obrazu pa so sledovi močnega črnogorskega sonca. Zoprni, dražeč občutek na roki me včasih opozori, da so komarji tudi v Črni gori, ampak to spada k stvari.

Doživela sem Durmitor: takšen, kot ga je treba doživeti, nedotaknjen, neznan, nepokvarjen, brezmejno gostoljuben in hkrati tako nedostopen — kako dolgo bo še tak, ne vem. Morda se mu bo zgodilo kot se je zgodilo Fužinskim planinam, morda bo preplavljen s planinci in »planinci«, kolibe, v katerih je zvečer tako prijetno toplo in zadimljeno, kjer so ob stenah police in na njih latvice z ovčjim mlekom in po tleh posode s sirom, kjer je muca ob ognju, kjer ženske meljejo kavo v visokih turških mlinčkih in potem kuhajo, da je proslor poln omamnega vonja, kjer mi je nekaj kmetica »šlogala« iz kave — vse to bo prazno in zapuščeno za vedno. Ta trenutek ni več daleč. Planina Boban je imela včasih dvajset katunov, danes pa jih je le še osem in tako je na vseh planinah. Ljudje bežijo v dolino, nihče več noče biti »čoban«, mladina pa še zlasti ne.

Doživela sem Durmitor — njegove ljudi, njihovo mentaliteto: moški in ženska — dva bregova, ne boš ju premostila, veš, dekle, čeprav imaš devetnajst let, čeprav si študentka, čeprav se imaš za enakopravno — imej se, o tem te ne bomo prepričevali. Toda z menoj so se pogovarjale samo ženske in dekleta, od moških sem dobivala le vljuden »da« ali »ne«. Nihče me ni vprašal, če sem v službi, če študiram — nič — sem pač dekle. »Sta poročena, kajne?« »Ne.« Ženska me je pogledala, kot da sem prišla z drugega sveta. Tega še ne morejo razumeti, kot tudi ne morejo razumeti, da si dekle oprta nahrbtnik, ki ji sega čez glavo, reče staršem »adijo« za tri tedne in gre — pa ne na morje, ampak v gore, v skale, v sneg, v plezarijo. Pa kljub temu, to so razgledani

ljudje, bolj, mnogo bolj, kot bi človek pričakoval od ovčarjev, ki pasejo svoje črede po strehi Črne gore.

Zvečer, najin prvi večer v Durmitorju, sva obsedela v kolibi in poslušala, ko so nama pripovedovali bajke o tem, kako je nastal Prutaš, pila sva njihovo kavo — dišečo, vročo, črno kot noč, prijetno sladko in ravno prav močno — dovolj, da te poživi, hkrati pa še vedno toliko, da po njej zlahka zaspiš. Obrnila sem skodelico. »Poglejte!« Kmetici se je razlezel po obrazu zarotniški smehlaj, gledala je nekaj časa vame, nekaj časa v kavno usedlino, ki se je po dnu in stenah skodelice razlezla v neverjetne oblike: »Nekdo hrepeni po tebi, dekle!« Potem je bil smehlaj še bolj zarotniški: »Imaš doma starše, brata, sestro...?« Potem smo govorili o njihovih ovcah in jaz sem jim pripovedovala o Fužinskih planinah. Plamen je metel sence po stenah kolibe in čutila sem, kako me preplavlja prijetna utrujenost. Zaspala sem še isti trenutek, ko sem zaprla zadrgo na svoji spalni vreči.

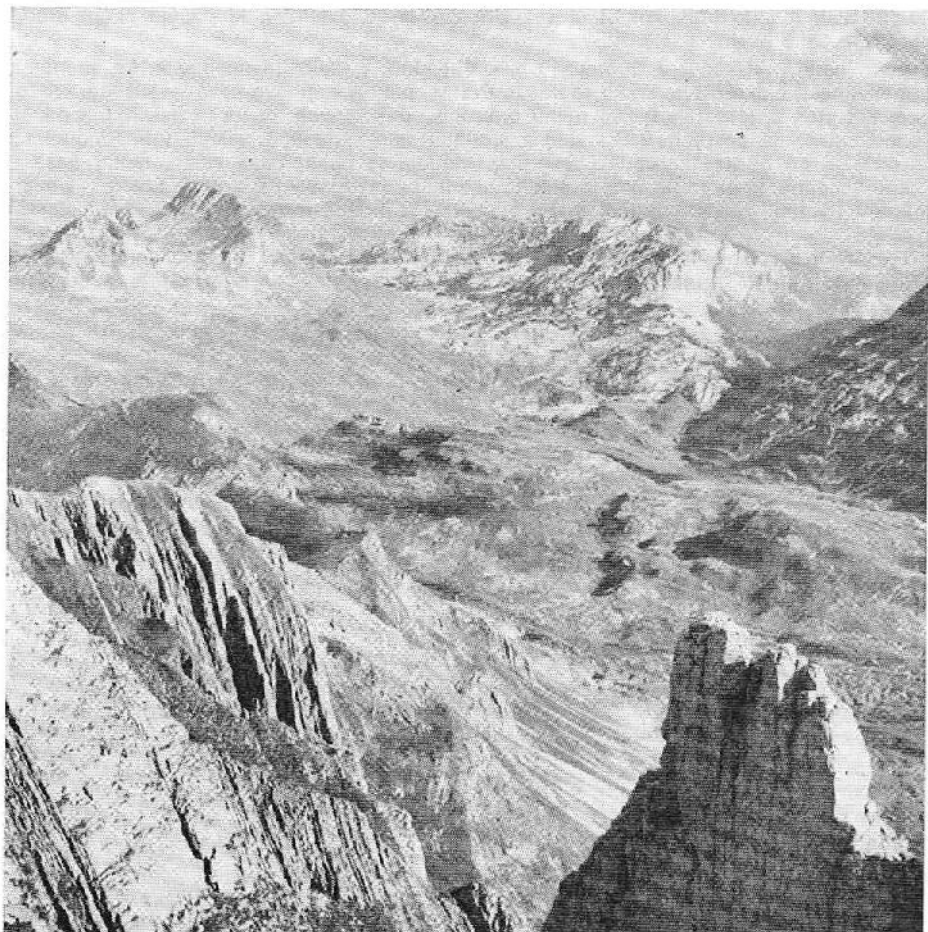
Težko je zbirati vtise po tednu dni, marsikaj lepega se izgubi, ostane le še tisti obrabljeni: »Lepo je bilo, še bomo prišli!« in kupček diapozitivov. Toda to so obljube in sam v sebi veš že takrat, da te nazaj tja najbrž ne bo nikdar več, ali pa vsaj kmalu ne. Poslala jim bova fotografije, splavarju, ki naju je prepeljal čez Mratinjsko jezero, kmetici, ki mi je brala iz kavne skodelice, vozniku, pri katerem sva prenočila. Za spomin na dolgega poba in punco s svetlimi lasmi in z naočniki na nosu.

Kaj mi je ostalo? Tisto olajšanje ob pogledu na Prutaš, ko sva se prepričala, da nisva zašla; divjina, murke po pobočju Prutaša, spominčice, pogačice, turški nageljni in še vse drugo cvetje, ki ga je bilo povsod obilo, pa mu zdajle niti ne vem imena. Pred

Savin Kuk in Medjed

Foto M. Lipovšek

Dobri Do in Sedlena Greda s Prutaša. V ozadju desno začetek Komarnice

Foto M. Lipovšek

seboj vidim njihove čudovite konje in lepe žrebičke, ki jim je mršil grivo veter in so bežali pred fotoaparatom. Slišim ovčje zvonce, od katerih odmeva ves Durmitor. Slišim pastirici, ki sta prepevali na sedlu nad Medenim delom. Vidim grudaste hribe, ki so kot skleda žgancev, v kateri so namesto mleka jezerca po kotanjah, čista, mrzla kot led, ki jim je za zdaj še prizanesla turistična mrzlica. Vtisi, ki jih je toliko, da izpodrivajo drug drugega. Če bi dobila samo to, bi rekla, da sem dobila dovolj. Pa ni bilo samo to. Bil je Durmitor. Njegov utrip in življenje.

(17. julija 1979)

Opis poti:

9. 7.: Pivski Manastir, Seljani; 10. 7.: s splavom čez Mratinjsko jezero, Dubljevići, Nikolin do Boban; 11. 7.: Skrčko ždrijelo, Prutaš, Škrčki jezeri; 12. 7.: Samar, Zeleni vir, Bobotov kuk, Samar, Škrčki jezeri; 13. 7.: Mededi do, Planinica, Ališnica, Zminje jezero, Crno jezero, Žabljak; 14. 7.: avtobus Žabljak—Nikšić—Seljani.

Pot od Mratinjskega jezera do Skrčkega ždrijela ni markirana. Spala sva v šotoru, vendar je povsod možno prenočevanje v pastirskih kolibah.

Literatura:

Planine Jugoslavije — transverzalni dnevnik; Vodič po planinama Jugoslavije; Zlatko Smerke: Alpinistični vodič.

Karte:

JNA 1 : 50 000 Žabljak 3, Žabljak 4.

IZ BRATONEC NA JERUZALEM

STANKO SREŠ

Lep sončen dan je in avgust se izteka. Precej vetrovno je in klopotci so zelo glasni, saj smo na Jeruzalemu, sredi vinogradov. Gledamo proti severu, proti širni ravnini in iščemo Bratonce, kjer je naš dom.

»Tam je Pomurkin silos, pred njim nova tovarna Lek, poleg železniške postaje.« kažem in razlagam Simonu in Sabini. »In malo na desno so Bratonci. Kako lepo se vidi od tu.« Res dober razgled je na širono prekmursko ravnino, odkoder smo zjutraj prišli sem s kolesi. Simon s svojim, Sabino pa sem posadil na pomožni sedoš na svojem kolesu. Pa smo odrinili iz Bratonec — manjše vasi v beltinskem okolišu, iz vasi, kjer stoji naša hiša in odkoder prihajamo, kadar smo na naših lepih gorah. No, danes pa smo namenjeni na Jeruzalem. Zavili smo proti jugu, prečkali železniško progo in že smo bili na glavni cesti. Pri odcepu stoji staro znamenje — Bratončari ga imenujemo »pil« ali »božja misel«; o njem kroži ljudska pripoved. Postavila naj bi ga leta 1724 dva Bratončara v zahvalo božji misli, ki naj bi ju rešila iz smrtne nevarnosti.

Nato smo kolesarili po ravni cesti med polji proti jugu. Na desni se je čez čas pojavila vas Dokložovje, ki je včasih dosti trpela zaradi pogosto narasle Mure. Takoj za vasio smo prečkali staro strugo Mure. Na mostu je nekaj ribičev pridno namakalo trnke. Na obeh straneh ceste se je začel gozd in čez nekaj časa smo že na novem mostu čez Muro. Tu smo se ustavili. Sabina se je čudila veliki vodi, ki pa je precej umazana. Potem smo šli po cesti naprej skozi gozd proti Veržeju. To je staro naselje — znane so šaljive zgodbe o pogumnih in pametnih Veržencih. Spomladi pa cvetijo po travnikih okrog Veržeja narcise.

Pri združenem domu smo zavili z glavne ceste na levo proti Banovcem, kjer je terminalno kopališče. Po tej cesti smo se vozili, ker ni tako prometna in tudi bolj gladka je, ker tovornjaki še niso uničili asfalta. Tu je morala Sabina s kolesa, ker so ji otrpnile noge. Nekaj časa je hodila peš, pa je bilo spet vse v redu.

Nato smo zadovoljno nadaljevali pot skozi Grlavo, Krištanec in Šalince. Tu smo spet pripeljali na glavno cesto in hiteli skozi razvlečeno Noršince proti Ljutomeru, »Lotmerku«, metropoli Prekije. Na Glavnem trgu nas je pozdravil prvi klopotec. Nismo se dolgo mudili tu, nadaljevali smo pot po dolgi tlakovani ulici mimo Imgrada proti sodobni veliki kleti Ljutomerčana; tudi tu se je vrtel velik klopotec. Še enkrat smo prečkali železniško progo in čez nekaj časa zavili z glavne ceste na levo v gozd, na vinsko cesto Železne dveri—Jeruzalem—Svetinje—Ivanjkovci. Cesta se je začela vzpenjati. Zato sem rekel Sabini: »Zdaj bova pa dosti pešačila. Tako ne boš imela več težav z nogami.« In res smo dosti pešačili.

Simon pa je z lahko premagoval vzpone. Lahko mu je bilo, imel je dobro kolo s prestavami. Počakal naju je pri veliki kleti v Železnih dverih, po kateri se naselje imenuje. Od tam naprej se začnejo vinogradi, pesem klopotcev in hiše na obeh straneh ceste, ki se vije po slemenju. S Sabino sva spet hodila, Simon pa je užival na kolesu. Morali smo še na Plešivico in že je bila pred nami znana slika: Jeruzalem.

Veter je vrtel klopotce, da so peli svoje prijetne pesmi. Vinska trta na terasah in ljudje v gorica pri vezanju in redčenju mladik, da bo grozdje še bolj izpostavljeno toplemu soncu. Še dober mesec in začela se bo bratva. Lepo je tu gori sredi vinorodnih gričev. Veter je čedalje močnejši; klopotci so kar podivjali. Potem pa smo prišli do enega, ki je bil nem. Privezali so ga z verigo in se ni mogel vrteti, samo mučil se je, vendar mu veriga ni pustila, da bi veselo zaklopotal. Dolgo smo ga ogledovali.

»Ati, gremo na kokto,« je zahtevala Sabina. Šli smo v gostilno Jeruzalem, kjer smo dobili tudi lep žig s Pomurske poti — klopotec (res lepe in domiselne žige ima naša Pomurska pot). No in zdaj smo spet na cesti med goricami in gledamo proti domu. Malo levo od Bratonec se širi mesto Sobota, na desno pa se med drevjem belijo hiše Beltinec. Oziramo se tudi po bližnjih in daljnjih slemenih Slovenskih goric. Res lep razgled je po teh vinorodnih krajih od tu, z Jeruzalema. Na desni strani ceste je razgledni stolp. Vendar ne gremo gor, ker je močan veter. Potem se vračamo proti Železnim dverim. Simon spet divja, s Sabino pa sva bolj previdna in počasna. Prelepo je tu, da bi kar na hitro odšla.

»Res, dobro je, da smo šli na Jeruzalem,« premišljuje sam pri sebi. »Vedno se nam mudi le v Julijce, Savinjske, na Pohorje in še kam daleč od doma, za domače griče pa ni nikoli časa. Pa je tu tako lepo. Posebno zdaj, ko se približujeta trgatve in klopotci pojo svoje pesmi in vabijo, da bi še večkrat našli čas in pot tudi za domače lepe kraje.«

PREDAVANJE

MILAN VOŠANK

Tiha glasba — nekam neresnična, nekam oddaljena, kakor prikrita in obenem s svojimi bogatimi harmonijami polna nekakšnega pričakovanja s slutnjo, ko bo utihnila, da se bo pričelo nekaj dogajati — polni staro mračno dvorano s škripajočimi stoli, z velikim razpokanim belim platnom spredaj nad odrom in polkrožnim balkonom zadaj, s težkimi žametnimi zavesami ob straneh in z medlo svetlobo mnogih svetilk pod stropom. Čakamo, napol šepetaje, začetka besede in slike o Lhotseju — alpinista in himalajca »Viklna«.

Potem, ko so se v dvorani porazgubili zadnji zvoki čudovito ubranih glasov in kitar Simona in Garfunkla, ko so ugasnile luči in smo na platnu ugledali himalajsko podobo — vrhovi in grebeni v sredini, v ozadju najvišji Everest, spredaj pa Lhotse, se je začelo. Vikl pove nekaj uvodnih besed o tej gori, njeni južni steni, oni najtežjih in največjih na svetu, ki do prihoda naše odprave tja, kljub poskusom, še ni bila preplezana. Vidimo goro in steno v različnih situacijah: lepo, čisto in jasno, v večernih meglicah in barvah, v oblakih.

Nato nas Vikl neprisiljeno povrne na sam začetek poti te odprave — v Nepal, na kathmandujske ulice. Govori nam o tem mestu, o vsem Nepal, o načinu dela, navadah in običajih tamkajšnjih prebivalcev. Postavi nas pred obličje boga Buda, pred temačne oltarje in svetišča, pred dolgolase in bradate svete može in svete krave na ulicah. Preden začnemo spoznavati njihovo potovanje iz Kathmanduja do Lhotseja, znova prisluhnemo glasbi, tokrat nepalski — pevka in orkester in azijski ritmi, na platnu pa se počasi, brez razlage, menjavajo slike, posnete v Kathmanduju in okolici.

V nadaljevanju zdaj nekaj časa gledamo majhna nepalska letala in se čudimo tehnični preprostosti letališča v Lukli, ki ne pozna modernih metod pristajanja, ampak sloni vsa varnost predvsem na sposobnosti pilotov ob primernem vremenu. Člani odprave so si s tem, kakor pove Vikl, ko so se zaupali tem letalom in pilotom, skrajšali hojo iz Kathmanduja do gore — za dvanajst dni. Pa kljub temu, v nadaljevanju njihove poti spoznamo še precej nepalske pokrajine: slikovite vasi in njih prebivalce, terasasto obdelana polja, nasade riža, obcestne hotele, divje soteske in himalajsko predgorje... Vse do Namče Bazarja, središča šerpovske pokrajine na koncu, že blizu pogleda na Lhotse, do najvišje vasi na svetu. Čudimo se (in nekateri si ga vsaj malo tudi zaželimo), preprostemu, pa prav zato še nepokvarjenemu in srečnemu življenju Nepalcev, kakor razloži Vikl, predvsem poljedelcev, živinorejcev in nosačev, ki delajo le toliko, da se preživijo.

Spet lepa počasna orkestralna glasba in na platnu vrsta podob nepalskih otrok. Taki so, kot povsod po svetu. Gledamo te obraze: zagorele in temnolase, nasmejane in obenem že kar preveč resne. Gledamo njihova oblačila, ki jih nosijo, da postanejo cape in počasi razpadejo. Zamaknemo se v to južnoazijsko lepoto in nežnost in skušamo primerjati njihovo življenje — v takšno razmišljanje nas uvede avtor posnetkov — z življenjem naših otrok.

Potem pa v besedah Viklna začutimo ganjenost ob spominjanju — predavanje doseže prvi višek. Nakaže ga udarna glasba z mogočnimi zvoki in pred nami je podoba prvega pogleda na Lhotse, kakor so ga tisti dan videli člani odprave. Potem smo skupaj z njimi v baznem taborišču in na gori. Skupaj stopamo čez ledenik in naredimo prve stopinje v steno do tabora ena. Spoznamo prvo skalno zaporo — Daljnogled, in nad njim sledimo stopinjam po strmim snežnem razu do tabora dve. Vidimo oblake in slutimo zraven nevarnost neprestanih plazov, ki so jih ogrožali. Pa vseeno, smer se je vzpenjala čez skale in snežišča pod visoko črno steno, z vmesnima taboroma tri in štiri, v zgornji del Lhotseja. Vikl omenja prve odstopne plezalcev, ki so nato vztrajali naprej in do konca le najboljše. Pokaže še prve resne udarce gore — omrzline na prstih.

V zgornjem delu stene, nekakšnem lijaku pod skalno pregrado vrha, postavijo še dva tabora. Vreme je bilo še naprej neugodno. Kljub vsemu se odločijo za naskok na vrh. Vikl je bil s Kregarjem v prvi naskočni navezi. Zavrne ju vihar, morata sestopiti. Gledamo posnetke varljivih globokih snežišč in ostrega, napol zamegljenega vršnega grebena. Predavateljska drama v svoji vnemi izzove v dvorani napetost v pričakovanju nadaljnjih dogodkov. Viklnu in Kregarju sledi trojica: Zaplotnik, Štremfelj in Podgornik. Tudi ti ne uspejo, nočejo tvegati. S težavo se do noči vrnejo v šesti tabor in se naslednji dan vračajo v dolino. Zamenjata jih zadnja najvišja plezalca na gori: Matijevec in Knez. Odločita se za drugačno pot. Iz najvišjega tabora prečita po strmih snežiščih na levo, na greben z velikimi opastmi. To je dovolj. Južna stena Lhotseja, prvi alpinistični problem tega časa, je preplezana. Ko se vsi alpinisti umaknejo iz stene, smo srečni tudi mi z njimi. Ne le zato, kot poudari Vikl, ker so steno preplezali, ampak zato, ker so se iz nje tudi vsi vrnili.

Zopet glasba, ki ponazarja veter, na platnu pa se vrste posnetki plazov, zasutih šotorov in zaledenelih ter izmučenih obrazov plezalcev. Vzdušje v dvorani je, kakor bi bili tam, pod goro. Veter se umirja, preide v počasne zvoke orgel, posije sonce in gledamo himalajske cvetlice. S člani VIII. JAHO se pomladi 1981 vračamo v vsakdanje življenje. Glasba utihne. Na platnu spet posnetek Lhotseja. Vikl se zahvali za poslušanje, nekdo prižge luč in vsi zaploskamo. Za vse nas je bila nekaj novega v tovrstnem načinu podajanja doživljajskega gradiva. Nekaj novega in predvsem izvirnega, kar je bilo mogoče posebej opaziti v pravilnem in domiselnem vključevanju glasbe v sliko, ko besede nenadoma kar niso bile več potrebne, ko sta nas platno in zvok povsem zaposlila in obdržala v napetosti in v pričakovanju novega. Veseli smo bili neprisiljene, nevsiljene, spontane, tekoče in vedno dovolj zanimive razlage, ki pa je kljub vsemu puščala še nekaj prostora za vprašanja, na katera smo si, vzpodbujeni ali pa ne, odgovarjali takoj ali pozneje, sami. Zato ne bo odveč stavek na koncu: Hvala za lep večer, Vikl, saj je bilo to zame najbolj doživeto predavanje doslej.

(Vtisi s predavanja o Lhotseju, ko je v petek, 29. 1. 1982 pozno popoldne v kinodvorani v Cerknici nastopil Viki Grošelj.)

BREZ SMUČI PO JANUARSKI VELIKI PLANINI

NADA DOBNIK

Megla, mraz, sivo, neprijazno in dolinsko jutro. V Stahovici leze iz avtomobila skupina planincev; nahrbtniki se znajdejo na hrbtu, oči pa mrko pogledujejo kvišku, v meglo. Če bi kdo prišel mimo, bi prav gotovo opazil nestrpnost, s katero se pripravljajo na turo.

Še spočiti smo odbrzeli po kolovozu navzgor, na desni pa se je globel Črne čedalje bolj poglabljala. Topla obleka je pregnala mraz, pognala je tudi kri po žilah, besede pa so postale zasopile. Dan je nenadoma prijaznejši, drevesa ljubезnivo stegujejo roke proti nam, nebo se sklanja nad nas in vse govori: »Dobrodošli!« Kako lahkotne se počutimo, in kako malo je treba za to! Cestne serpentine prečimo po bližnjih, potem se udoben kolovoz spremeni v še vedno udobno pot, po kateri so pastirji vodili živino na pašo. Nekdaj. Kje je zdaj še tako? Pod nogami se mi zakotali kamen, skoraj se spotaknem. Postanem opreznjša, strmina je kar precejšnja in koraki so sami od sebe počasnejši in težji. »Bunda« mi je že odveč in ker sem danes brez nahrbtnika, sem preložila šerpi — možu svojo odvečno robo...

Na drugi strani grebena so nas presenetili ostanki plazov, ki so najbrž ob novoletni odjugi zgrmeli po strmim pobočju. Prečimo ledeni sneg, previdno, kajti nihče se ne bi rad znašel kje daleč spodaj. Visoko nad nami pa je modro, modro nebo...

V gosjem redu pazljivo prečimo Pasje peči. Čez najbolj izpostavljena mesta pa nam varno pomaga cepin, izogibamo se pogledom v globino, roke pomagajo vzdrževati ravnotežje na poledenelih stopih...

Končno je vse to mimo. Nič posebnega, si rečemo, pa še prepričani smo, da je tako. Še malo — in že je tu Mala planina, s stanovi in bajticami, ki čepijo v snegu kot prijazne grahaste kokoši. Med njimi švigajo sem ter tja modri, rdeči in rumeni smučarji in se za nas, nesmučarske reve, niti ne zmenijo. Sonce pa se prijazno smehlja vsem nam in nas mehko boža... Z oblakov zadovoljstva nas na trdna tla postavijo kruleči žlodci in treba jih je utišati. Potem pa smo šli v prečudovit sinji dan naprej na Veliko planino. Sneg odlično drži, na prisojeh pa zemlja že kaže svojo rjavino. Prebijamo se mimo smučarjev, se lovimo po snegu, drsamo, kolikor nam dopušča obutev, smo kot nedorasli kužki, ki so jih spustili z verige. Vse skrbi so ostale v dolini, sonce preganja sence in se nam smeje, smeje...

Od zgornje postaje sedežnice nam pogled potuje po obzorju in se ustavi na belem vencu Grintavcev in Savinjskih gora. Kot na dlani so, spogledujeta se Kočna in Grintavec, lepota Skuta si z belim plaščkom megle zakriva ponosno čelo, Mrzla gora, kot da je utrujeno sedla z Jermanova vrata, široka Planjava se je razšopirila poleg vitke gospodične Ojstrice, nad katero še vedno slišim divjanje poletne nevihte... Pogled tipa, boža, se spreha, ustavlja, že hip za tem pa zaplava čez tako malo znano Dleskovsko planoto... Postoj za hip, tako si lep, govori nekdo z Goethejevim glasom v meni... Trenutek, hip, podaljšaj se!

A beli pajčolan meglic se debeli; moramo domov, med štiri stene, ki jih bo grela tudi misel na zlato obžarjene planine.

NADI

Da se je ponesrečila skupaj z Majdo, sem zvedel na Uskovnici. Pravzaprav je Marjanca Nadico le omenila, saj je ni poznala. Drugega ni vedela. Ne spomnim se več natančno, kaj se je takrat dogajalo, niti ne, kako sem planil iz koče. Znašel sem se pri zgornjem koritu, ob poti v Praprotnico.

»Nemogoče!«

Ničesar nisem hotel misliti; proč z besedami, ki bi utegnile zazveneti patetično, z besedami, pomešanimi s solzami, z občutki, ki te silijo, da si žalosten. Ostal pa je občutek, da nečesa ni, da ni življenja na beli poljani, da ni sence v skali, ki pomeni prijaznost. V meni je vrelo. Čutil sem orkansko moč; prevzel me je občutek moči, da bi razrušil kočo, jo zmlél v prah.

Obsedel sem na robu korita, sključen in pobit... Topo čakanje...

Spominjal sem se, videl sem oči, tvoje dolge zlate lase.

»Nadi... rad sem te imel. Seveda, rad te je moral imeti vsak, ki je kdajkoli uzrl tvoj obraz. Kolikokrat sem na skrivaj opazoval tvoje oči. Tako žive so bile, vedno so pripovedovale...«

V sebi sem nosil tiho željo:

»Začeti znova! (Nadi ti si upanje.) Ljubiti gore, ker jih ljubiš ti...«

Moral bi se umiriti, pa mi preveč kljuva v možganih. Žge me in peče. Zaradi nemoči! Kri bije čez obraz v potokih. Vroča je ta kri in gosta. Koliko kapljic neizživete ljubezni je v njej, koliko ognja. Pa ravno ona in Majda... Umikam se... Ne morem verjeti. Ugašam. Res bo treba zbežati, kajne? Ha, zbežati! Kot tedaj v tistem večeru, tri dni pred Novim letom. To ni dolga zgodba, prav preprosta je, otročja.

Zora, Nadi in jaz smo veselo kolovratili iz kluba. Noge so se mi nekam čudno zapletale:

»Pa sploh nič nisem pil!«

Hodil sem poleg Nade in ji venomer frcal tisti cofek, prišit na dolgi volneni niti. Spogledovala sva se. Ona se je smehljala, jaz pa sem (kot vedno) klatil neumnosti:

»Takšno kapico imaš kot tisti Mamamija.«

Frrrc, in spet je cofek letel kvišku, se sunkovito ustavil in padel na njeno mehke lase na zatilju.

Poslušal sem tvoje besede. Bile so lepe... In melodija tvojega glasu. Ne vem, kakšna je že. Malo časa sem te poznal, premalo, da bi lahko govoril o tebi. Le to sem spoznal, da si bila bolj krhka kot drugi.

Paziti bi morali nanjo!

»Heej, počakaj,« je zavpila Zora.

»Enga srečnega pa enga zdravga!«

Nadi se je obrnila in stisnila Zori roko. Potem sem se še jaz priguncal do nje. Zbegano sem se zaletel v njen nasek in nerodno cmoknil nekam med njena lica in temo... saj ni važno...

»Pridi kdaj k meni, Matej... boš povedal kaj o bohinjskih hribih.«

In prišel sem.

Tisti dan, ko sem s Tomažem in Mirom odšel na Kalški greben, sem se velikokrat zalotil, da premišljam o Nadici. Je res rekla, naj pridem, ali pa si samo domišljam? Zvečer sem se vračal mimo njenega bloka. Hotel sem zaviti k njej, pa se mi je zdelo, da me naskrivaj nekdo opazuje. Šel sem naprej. Na koncu ulice sem se ustavil.

»Kakšna reva sem, nikoli ne bo nič iz mene.«

Sunkovito sem se obrnil proti Nadinemu bloku. Prav potihó sem šel po stopnišču, čez hodnik in se še tiše pritihoval do vhodnih vrat. Nalaino sem potrkal na vrata in pokljukal. Bila so zaklenjena. V sobi je bilo temno. Neskončno čakanje. V prsih mi je udarjalo, kot po nakovalu. Napetost je rasla. Morda pa že spi. Blizu sebe sem zaslišal glas in zbežal sem, kar so me noge nesle.

»Kakšen strahopetec,« sem si neprestano ponavljal.

V sredo sem odšel na klub mladinskih vodnikov. Na tihem sem upal, da boš tudi ti prišla.

Morda pa si zdaj nekje daleč. Ne veš, da nekdo misli nate, da te nekdo čaka; hrepeni po tebi. Tako si želim, da bi te srečal.

Veš, Nadi, dolgočasno bi bilo živeti brez strahu, brez upanja. Ampak, bojim se, bojim se tiste zahrblne bolezni — razočaranja. To ubija. Vstopil sem. Na vrhu, ob vratih pisarne so sloneli Nadi, Miro in Anete.

Sreča!

Nadica je rahlo zardela, ko je videla, da prihajam, spotikajoč se ob lesene stopnice.

»Zdravo... Khm...«

Iz premišljevanja me je vzdramila Marjanca, ki je skoraj neslišno prišla za moj hrbet.

»Vrni se v kočo. Mladí planinci te čakajo, da jim poveš šale, ki si jih obljubil.«

Ves večer sem samo govoril, vsi smo se smejali in zdelo se je, kot da sem tiste vrste človek, ki ga vedno spremlja sreča.

Naslednji dan smo imeli turo na Viševnik. Dolga kolona se je pomikala proti Zlatim vodam. Hodil sem spredaj, za mano pa so šle tiste punčke z Bleda. Nepristano so me silile, naj jim povem še kakšen vic. Spet sem govoril, govoril in mahal z rokami.

»Mlinček spet naklada,« si je mislil Andrej, ki je hodil zadnji. Na njega sem vedno računal, čeprav sem ga prejšnji večer užalil. (Tistima dvema vodnicama pa ne bi zaupal niti piškavega oreha.)

»Še malo pa bomo na vrhu.«

Povsod nasmejani obrazi, uspeh in sreča, meni pa so po licih tekale solze. Truma ljudi se je vračala z vrha. Zaostal sem. Glavo sem naslonil na skalo in se razjokal... Jokal sem kot otrok.

Ničesar več ni, kar bi bolelo. Le še topel brezup se je pogreznil v globino misli, kjer čaka svetlobe.

»Zakaj ljudje nočejo proč? Čemu stojita tistile dve tamle? Še celo ražita se... Neumno, neumno.«

* * *

Napisal sem za Planinski vestnik, pa ne verjamem, da je dobro. Morda bo drugim zvelo lepše? Lepše o smrti, ki jo težko doumem. Nadica je mrtva, mrtva. Njene oči so mrtve in srepo zro v mrtvaško pokrajino... Poskušam najti tolažilne besede, vsaj za njene prijatelje, za njene najbližje. Tolažbe ni! Samo razbiti grebeni samotnih gora. Ko bi mogel pobesneti, znoreti! Bom! Samo da pridem v tišino, na greben Abvance... Kako ljubim samoto. Morda mi bo uspelo ulti ljudem, da si v miru poiščem tolažbo.

Odhajam v dolino. Odhajam kot izgnanec iz raja, pa mislim, da angeli jočejo za menoj.

Vidim skozi senco dreves mesto pod visokimi gorami. Spomnim se groze. Spomnim se nemogočega. Vidim tebe, Nadi, ko pogledam v daljavo, čez Abvanco in Stog... čez Rjavino in Triglav. Čutim te čisto blizu ob sebi, kako dihaš — a zdaj si smrt in ne več upanje.

Matej Šurc

PRISPEVKI ZA PLANINSKI VESTNIK OD 1. 1. DO 28. 2. 1982

Honorar so odstopili:

Rudi Rajar, Ljubljana, 1 439,65 din; Peter Lavrič, Mengeš, 194,25 din; Tone Bučer, Ljubljana, 137,10 din; Tomaž Banovec, Ljubljana, 171,40 din; Dušan Novak, Ljubljana, 114,25 din; Marijan Krišelj, Ljubljana, 3 016,45 din; Lenča Rajar, Ljubljana, 685,55 din; Boris Mlekuž, Bovec, 137,10 din; — skupaj 5 895,75 din.

Prispevki:

Ivan Blažič, Solčava, 50 din, Tone Škrajnar, Ljubljana, 150 din; Nevina Prevec,

Ljubljana, 150 din; Janko Martinović, Beograd, 150 din; Milan Cilenšek, Maribor, 550 din; Marta Bobnar, Ljubljana, 100 din; Pavla Maroh, Brestanica, 250 din; Peter Ravnihar, Račoveljica, 200 din; Borut Strel, Gorenja vas, 100 din; Rudolf Fajgelj, Celje, 100 din; Alfonz Zupan, Tržič, 100 din; — skupaj 1 900,00 din.

Dr. Miha Potočnik namesto rož na grob pok. Rada Lavriča, 800 din; Meddruštveni odbor planinskih društev ljubljanskega območja — namesto venca na grob pok. Rada Lavriča; 1000 din; — skupaj 9 595,75 din.

Uredništvo in uprava Planinskega vestnika se vsem darovalcem iskreno zahvaljuje.

Foto Dokumentacija PV

NITI METRA VEČ

STANKO KLINAR

(Zakasneli prispevek za 15. rodno skupščino PZS, ki je bila 14. nov. 1981 v Ljubljani)

Srce me boli, ko vidim naše gore tako na debelo marogaste od markacij in uklenjene v žice, kot da bi bile naše hudodelke in ne dobrotnice. Videti je, kot da ne zadenemo razumne meje med načelom, da je treba gore odpreti širokim množicam, in drugim, da naj gore človeka vzgajajo.

Uklenjena in ponižana gora ne vzgaja nikogar! Kvečjemu napravi ljudi lahkomišelnih in zmrdavaste, ker je tako »lahka«.

Schöner je že v prvi izdaji svojega vodnika po Julijcih zapisal, da je bilo tu glede poti »zu viel des Guten getan«. Najbrž je čutil, da smo zatrli preveč prvobitnosti in s tem svoje planinstvo poplitvili. Kar je »pre-«, namreč ni dobro, tudi če je »pre-dobro«! To je namreč maščevanje ponižane gore: da ubije duha in siromaši srce, in ga več ne izziva k veseli ustvarjalnosti. (»Slovo boš upu, strahu dal...«)

Pomislimo na pot od Triglavske škrbine do vrha Triglava. Metrske železne drogove so zabili našemu (nekoč ponosnemu) prvaku v živo telo in vmes napeli žico kot za sušenje perila, tako da je pot, po Kuglju najlažji pristop na Triglav, postala pravi grafikonski prikaz »glomaznega potenciala jugoslovanske industrije«. Kot da ni bila prej dovolj opremljena in kot da (nekoč znameniti) vzhodni greben ni dovolj dodelan, da že po njem prav vsak prileze na vrh! (Dovolj za »široke množice«, ki svojo hvaležnost izkazujejo s stalno razstavo odpadkov »prehrambenega potenciala« iste industrije.)

Ali ni tako natepavanje nekakšno buldožerstvo, surova sila, za katero ne bi mogli trditi, da ima kdove kako očitne estetske vrline? Ali ne koplje tak industrijsko prepotentni buldožer, pijan od lastne moči, tako jamo, da nazadnje sam vanjo pade in z njim tisti, ki so ga poslali na delo?

Novembra 1981 sva na Košutnikovem turnu brala z Matjažem Kmeclom približno teleponosne besede: »Od 10. oktobra letos je ves greben Košute na novo markiran in zavarovan...« Vrli Tržičani! »Odprli« so greben Košute, ki mu po mojem ni čisto nič manjkalo. Mar ni bila ena markirana pot na turn z naše strani dovolj? (Dve prihajata še s severa!) Ali je bilo treba goro »dotalči«?

Slišim, da smo v zadnjem času dobili tudi markirano pot s Kriških podov na Pihavec, od kranjskega bivaka na Kočno in z Jenkove planine na Goli vrh. Verjetno pa še katero, saj črnograditelji zidajo in divji lovci streljajo, kakor se jim zdi. Poudariti je namreč treba, da so si te nove markacije hudo v laseh s smernicami Planinske zveze Slove-nije, in da so nastale zgolj iz prevelike »samoupravne« vneme lokalnih društev.

Zdaj lahko pričakujem, da se bo nekdo skorajžil še z markacijo od Luknje na Pihavec, in si tako nabral zaslug za še en dostop na Pogačnikov dom, ko je še tisti čez Bovški Gamzovec čisto odveč. Zato se upravičeno bojim tudi za Debeli vrh, kamor na Lazovškem prevalu že kaže tabla, na vrhu pa čakata žig in knjige za »ovekovečitev in potrdi-tev« planinskega čina« »drznih markacijosledcev«. Vem, da si mnogi žele na Debeli vrh, a jih moti tista škrbina, za katero je Tine napisal v vodniku, da je »sitna«. Ko bi vsaj ne bil! Ta beseda (beseda, ne škrbina, ki je prav nedolžna!) bo spodbudila mehkosrčne markacijske babice, da bodo oklincale in obpleskale ponosni vrh, da si ne bi kak neroden Janežek odrgnil kolenčkov. Tudi prva izdaja zemljevida Triglav 1 : 20 000 ima vrisano markirano pot z Lazovškega prevala na vrh. V drugi izdaji je ta napaka popravljena. Kako sem se razveselil te napake (orientiral sem se namreč po prvi izdaji), ko sva v tistem bajnem novembru 1981 z Vitalom Klabusom priplezala na vrh po severnem grebenu in nisva našla nobene markacije za sestop! *Naj ostane popravljen zemljevid, Debeli vrh pa, kot ga je dala narava!*

Koč in steza je v naših gorah, zlasti okrog Triglava, preveč. Človek se preprosto pre-klada od enega šanka k drugemu, od ene markacije k drugi, od enega klina do naslednjega. Če tukaj išče duša goro, je ne najde. Planinist, ki v tem primeru tega imena ne zasluži, mu je samo nadaljevanje vsakdanjega onesnaženega dolinskega življenja. (Glej Edo Torkar, Triglavski krst planinskega samotarja, PV 1981/11.)

Že slišim, kako protestirate: »Še premalo je kapacitet, koče ne vzdržijo navala v sezoni, ljudje spijo po klopih in po tleh... in vsem tem je treba omogočiti varen pristop na Triglav, sicer bomo imeli nesreče na tekočem traku.« Moj odgovor: »Res je naval. Toda bolje bi bilo, ko bi se s kočami malo oddmaknili od Triglava, nekam na višino Vodniko-vega doma, da bi se planinci spotoma k Aljaževemu stolpu vsaj malo oznojili. In če bi bil Triglav znan kot malo bolj zahteven, ne bi bilo toliko gneče na njem, pa bi bilo zato manj strahu pred nesrečami. Nemara bi se ljudje tudi bolj ozrli za pomoč gorskih vodnikov.« Žal se moram zavedati, kako nepopularne in zastarele so te misli spričo načrtov za gostinsko ekspanzijo na Kredarici, ki se bo nekoč v postabillizacijskem obdobju, ko industrializacije hribov ne bo mogoče več zajeziti, obilznila tudi z donosno žičnico za nabruš širokih množic.

Precej nas je, ki pogrešamo pri nas bolj poudarjeno navzočnost srednje plasti planincev. To je tistih, ki se ne drže markacij za vsako ceno kot pijanec plota, a doživlja planinsko veselje na divjih in dolgih brezpotjih in zimskih pristopih.

Ta plast, četudi nedefinirana, neorganizirana in neregistrirana, vendarle obstoji, in se v hierarhiji planinsko-športne usposobljenosti uvršča med alpiniste na eni strani in pri-ložnostne ali »nižinske« planince na drugi strani. Skupno z alpinisti ji je, da je »stalno na nogah«, skozi vse letne čase, v vsakem vremenu in vseh nevarnostih. Preučuje gore in razdaja svoja spoznanja drugim. Občuti jih kot vzgojiteljice in hranilke. Nanje pri-naša svoje hrepenenje, z njih odnaša nagrado. Ne ponižuje jih na sredstvo, marveč jih ima za cilj. Skupno z »nižinskimi« planinci pa ji je, da ceni vsako lice narave, vsak kotiček domovine, ne glede na to, koliko »slave« prinaša.

Kako številna je ta plast, ne vem. Vem pa, da ji zaradi takega čutenja pripada vsak iskren planinec, ne glede na to, kje in kako je registriran in klasificiran. Toda s pregosto mrežo poti, zlasti tistimi nad gozdno mejo, dušimo njeno rast in davimo njena vzgojna in samovzgojna prizadevanja, ki so kot komponenta vzgoje naroda nadvse dragocena. V visokogorju ima danes na voljo brezpotja v skoraj izključno samo še drugorazrednih predelih. Nekaj teh hvalevredno omenja v svojem vodniku Tine Mihelič in prav bi bilo, ko bi jih še več. (V tujini pišejo za srednjo plast posebne vodnike, npr. Pause, Im leichten Fels, Im Kalkfels der Alpen, Abseits der Piste; obstoje vodniki za dolomitske transverzale; in drugi.)

Škoda le, da potem privihra izza vogala Uroš in ščuva markaciste, naj popackajo in zabijejo še tam pa tam (PV 4, 1981, str. 169/170), kot da je treba čimprej pregnati še zadnjo romantiko starih pastirskih in lovskih prehodov. (S svojo PP je brez dvoma nare-dil nekaj dobrega. Zdaj se trudi, da bi jo razvrednotil.)

Razumen planinec se ne brani klina in markacije na pravem mestu (misel je Kugyjeva, toda prav nič osivela), a je proti rdeči poplavi in hudodelskim okovom.

Nikar naj zdaj kdo ne prilomasti in začne o »razvoju« in »zahtevah časa« in »svetovnem nivoju«. To so puhlice, krinke in šminka za mehkužnost duha. Oni za mejo imajo veliko več gora kot mi, lahko jih veliko »odprejo«, pa jim jih še veliko ostane. (Nekaj so jih pa tudi zafušali z buldožersko prepotentostjo, tako da se celo mednarodna planinska javnost zgriža.) Ali ni neskončno bolj prav, da ohranimo poštene, naravne in ponosne gore? Zlijmo torej svoje čutenje v plamenec poziv, da ne smemo izgubiti niti enega

nedotaknjenega vrha več niti enega grebena in pobočja, in da se že vendar odrecimo odtujevalnim dosežkom svedra in macole!

Verjemite mi, da poprečni moščanski planinec danes na polikani našpikani stezi nima toliko poguma pod kožo, kot ga je imel nepismeni, bosonogi in nedohranjeni pastir v deviškem svetu pred sto in stopetdesetimi leti (da o lovcih in gonjačih sploh ne govorimo). In taki degeneraciji naj bi rekli »razvoj« in »napredek« ?!

Zadnji čas je, da potegnemo črto in sklenemo:

NITI METRA VEČ NOVIH MARKIRANIH STEZA V NAŠIH GORAH!

NE MARAMO PONIZANIH GORA!

OHRANIMO JIH TAKE, KOT SMO JIH PREJELI!

TOMINŠKOVA 81

MILENA SIMIČ

(Markacijski odsek PD Ljubljana-matica in naša delovna akcija v letu 1981)

Osnovna naloga markacijskih odsekov je — vzdrževati planinske poti, čistiti in sekati podrast na poti, zavarovati pot s klini in jeklenimi vrvmi, markirati, postavljati smerne table, urejati počivališča. Vsako večje PD naj bi imelo svoj markacijski odsek. Eni ga imajo, drugi ne, eni postoré veliko, drugi manj — odvisno od potreb in možnosti, predvsem pa od ljudi, ki naj bi tako delo organizirali in opravljali.

Večina poti, ki jih vzdržuje PD Ljubljana-matica drži čez Komno, v Dolino Sedmerih jezer in na področje Triglava. Najbolj obiskane so: Tomišnkova pot in pot čez Prag, dostopa na vrh Triglava s Kredarice in Doliča pa pot po Dolini Sedmerih jezer. Če bi želeli prehoditi vsa naša pota, bi za to potrebovali 69 ur.

Pred leti je delo na našem markacijskem odseku zamrlo, zato so bile leta 1974 mnoge naše poti zanemarjene: markacije so obledele, zavarovanja razmajana. Do leta 1977 smo obnavljali markacije in smerne table, od leta 1978 naprej pa smo z novimi stroji na novo zavarovali večino naših izpostavljenih poti.

Pot do strojev ni bila lahka; stroji so dragi, markacisti smo bili mladi, člani upravnega odbora pa seveda previdni. Vendar smo s svojim delom prebili led in si pridobili potrebno zaupanje in tudi sredstva. Tako smo leta 1978 kupili električni agregat in udarni vrtni stroj, leta 1980 pa še kotno brusilko. Stroji nam omogočajo lažje pa tudi boljše delo: klini so zabiti v globokih vrtnah, kotna brusilka nam pomaga delati stope v skali, oboje pa bistveno povečuje varnost planincev na izpostavljenih delih poti.

Naš proračun, spóčetka je znašal stari milijon, je danes skoraj 30 krat večji. Levji delež daje matično društvo, veliko prispeva tudi komisija za pota pri PZS, poleg tega pa

Metine nežne roke pokušajo pognati agregat

Foto Miha Debevc

Davor vrta luknje na poti
z Dolčiča na Triglav

Foto Miha Debevc

dobimo od nje potrebno jekleno vrv. Posebej moramo omeniti tudi delovno organizacijo Termika iz Ljubljane, ki nam v svojih delavnicah izdelava vse kline in druge kovinske dele; ta, že sama po sebi dobrodošla pomoč, je še toliko bolj dragocena, ker je navadno opravljena v kratko odmerjenem času. In končno, veliko je planincev, ki jih je pot pripeljala mimo skupine markacistov pri delu; dobro besedo so nam namenili in kupili so našo značko; tako pa so prispevali tudi svoj dinar za gradnjo naših skupnih planinskih poti.

* * *

Poleti 1980 smo obnovili pot čez Prag, za poletje 1981 pa smo se namenili temeljito obnoviti pot iz Vrat na Kredarico, ki jo je na pobudo dr. Frana Tominška zgradilo Slovensko planinsko društvo že leta 1903. Zob časa in roke nešteti planincev so razmajali njene kline, jeklene vrvi so bile dotrajane ali celo strgane, skala zlizana od mnogih podplatov... Na nekaterih mestih je bila pot že tako poškodovana, da so se je planinci v zadnjih letih izogibali.

Tominškova pot velja za klasičen pristop na Triglav, razgled nudi vse razsežnosti močne stene in veličastne gore. Treba ji je bilo vrniti stari ugled.

Priloge na vsako markacijsko akcijo začnemo že jeseni. Treba si je zagotoviti denar, nabaviti material in izdelati kline, pregledati stroje in ne nazadnje — zbrati dobro ekipo: nadobudne fante in dekleta, ki bodo pripravljeni teden dni ali več opravljati težko delo v muhastem vremenu visoko v hribih.

Letos smo imeli s pripravjalnimi deli več skrbi kot navadno, saj smo mnoge stvari v trgovinah le težko dobili. Zataknilo se je pri železu, vendar smo ga v zadnjem

trenutku, s pomočjo članov upravnega odbora, le dobili. Podarilo nam ga je podjetje Merkur iz Kranja.

Akcija sama pa se je začela s prevozom materiala. Na tovornjak smo naložili dobre pol tone klinov in 40 metrov jeklene vrvi, agregat in vrtalni stroj pa vse mogoče vrste orodja, posode za gorivom in še kaj. Ves ta kup materiala je nato meterolog Nejc pretovoril s konji iz Krme na Kredarico oziroma k Staničevi koči, od tam pa je na naših hrbtih postopoma romal na Tominškovo pot.

Akcija »Tominškova 81« je trajala od 17. julija do 3. avgusta; v dveh izmenah je delalo 13 fantov in 4 dekleta. Večinoma dijaki in študentje, povprečno stari 21 let, s skupno potezo — »stari hribovec«. Delo je bilo prostovoljno. Spali in jedli smo na Kredarici. Oskrbnik Rudi, kuharica Pavla in vsi drugi iz koč, so vsak po svoje pripomogli k temu, da smo se dobro počutili in da smo dobro delali.

Naš markacijski dan se je začel ob šestih zjutraj. Najprej je bilo opaziti komaj zaznavno pretegovanje na posteljah, nato je bilo slišati neusmiljeni Jocov: »Diž' se vojsko!«, potem pa je napočila kruta resničnost: vstati bo treba! Večina je bila zares budna šele po dobrem in obilnem zajtrku, zadnji pa so se dokončno zbudili, ko so stopili na plan. Skrbno pripravimo tovore in nekako ob pol osmih vsi zapustimo kočo. Le ena od deklet ostane »doma«, da bo pospravila in nam okoli poldneva prinesla toplo hrano na delovno mesto.

Ekipa je razdeljena na vrtalce in monterje. Vrtalci načrtujejo pot, vrtajo luknje in vanje zabijajo kline, monterji pa potem z vrsto ključev, primežev in seve monterskega škripca, v kline pritrjujejo jekleno vrv. Zato gredo na delovno mesto najprej vrtalci, potem jim sledijo monterji, otovorjeni z vsem orodjem. Nekateri oprtajo tovore že na Kredarici, drugi pa jih gredo iskat k Staničevi koči. Ko končno pridejo na mesto, so vrtalci navadno že izvrtali nekaj lukenj in so že zabili prve kline. To zabijanje klinov je naporna pa tudi nevarna reč; zgodilo se nam je že, da je ročaj ostal v rokah, glava macole pa je odletela mimo naših glav. Prav zato mora vsak markacist biti privezan, nositi pa mora tudi čelado.

Najvažnejši član naše ekipe je gotovo agregat. Sicer ni naše gore list (prišel je iz Nemčije, pa ga vsceno zelo cenimo. Težak je celih 43 kilogramov in revež tisti, ki ga nosi! Joc sicer pravi, da mu to ne predstavlja posebne težave, vendar se za oba na izpostavljenih delih poti zelo bojimo. Brez njiju, posebej še brez agregata, res ne bi imeli več kaj početi na terenu... Zato ju oba skrbno varujemo.

Ko smo zvrtali luknje in zabili kline, še s kotno brusilko porežemo stare kline in staro jekleno vrv. Medtem se vrtalci že selijo na nižji del poti, z materialom na hrbtih; najprej agregat, potem še vse drugo. Materiala je toliko, da mora vsa ekipa pot nekajkrat prehoditi.

Čas ob delu hitro mine, še hitreje — se zdi — teče čas v naših želodcih. Vedno začnejo kruliti prej, preden zagledamo deklet, ki nosi toplo hrano iz koč. Val navdušenja ob delitvi, nato samo še glasno srkanje in mlaskanje.

Po kosilu ni časa za počitek. Delo teče naprej, vrtalci hitijo z orodjem vedno niže, monterji pa za njimi. Poleti je dan dolg, kljub temu pa moramo biti pred temo v koči; pot pa je iz dneva v dan daljša, saj delamo vedno bliže dolini Vrat.

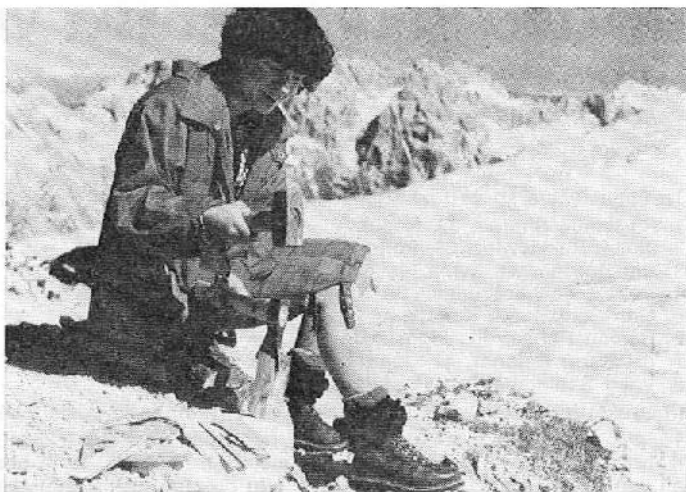

Miha bo s kotno brusilko odrezal odsluženi vrvi klin

Foto Miha Debevc

Tajda pripravlja maces-
nove zagozda za kline

Foto Miha Debevc

Tu in tam nas pri delu zmotijo planinci. Že od daleč so zaslišali agregat pa zaman ugibajo, od kod in zakaj; ugibajo, ali so to mopedi, motorne žage, saj ta ropot prihaja od koč, ki je blizu. Še ko nas zagledajo, jim ni jasno, dokler jim katera od deklet, skupaj z značko, ne ponudi tudi osnovnih informacij o markacijskem odseku in o njegovem delu. Marsikoga zanimajo podrobnosti, večina je navdušena nad našim delom. Dobro nam denejo spodbudne besede. Čeprav nam teče znoj s čela in čutimo prvo utrujenost, še z večjim zagonom poprimemo za delo.

Vidimo dom v Vratih, avtomobile, so kot majhne škatllice... Kdaj bomo prišli do konca? Na nekaterih delih poti ne moremo zabiti klinov, ker ob poti ni bilo trdne skale. Takrat čaramo tako, da navsezadnje jeklena vrv vendarle steče lepo ob poti, le da se njeni posamezni kraki kot pajkove noge stegujejo nekam navzgor, k prvim trdnim skalam.

Tudi agregatu je včasih vroče. Tedaj ga seveda ustavimo; pri počitku pa mu pomagamo tudi mi.

Kazalci na uri bežijo, kmalu bo pet in naš delovnik se bliža kraju. Ob koncu uredimo orodje in ga zložimo v posebne zaboje, na primernem mestu postavimo agregat in še dobro zavarujemo. Potem gremo na Kredarico. Nekateri hodijo počasi, drugi hitro, vedno hitreje; kljub napornemu delu jim je ostalo še toliko moči, da postavljajo prave rekorde. Morda je pa skrivnost neke druge, v privlačni sili, ki jo izžarevata kuharica Pavla in njena dobra večerja...

Po večerji se pogovorimo še o delu za naslednji dan, včasih tudi zapojemo, ob devetih pa smo na ležiščih in kot bi trenil nas — ni. Tak je bil in tako je minil vsak naš markacijski dan.

Ko se je delo na poti bližalo koncu, so dekleta pot zaznamovala. To delo je treba opraviti zelo skrbno, tako da so markacije dobro vidne v obeh smereh. Na koncu smo pot še natančno popisali, prešteli kline, zabeležili odseke z jekleno vrvjo. Le tako bomo ob morebitnih poškodbah vedeli, kako se bomo lotili popravila.

Ob markacijski akciji smo pomagali še pri »čiščenju« na Kredarici. Ves dan smo zlagali prazne steklenice v posebne mreže; le-te pa je helikopter odpeljal v dolino.

In naprej? Menim, da nam dela ne bo zmanjkalo. Vsaka zima da nekaj svojega, tako da je že z vzdrževanjem dovolj dela. Načrtujemo pa obnovitev poti čez Veliko Špičje, obnovili bi radi smerne table v Triglavskem narodnem parku, markirali nekatere poti in namestili klopi na področju Komne.

Ob kratkih srečanjih na planinskih poteh nas planinci sprašujejo, zakaj smo se prav mi lotili tega napornega dela. Ko razmišljam o tem, se mi zazdi, kot da je prav v tej prijazni besedi planincev že tudi jedro odgovora. Vzpodbuda, nevsiljivo priznanje za prispevek k skupni stvari... Zato, mislim, da bomo tudi letos spet prišli vsi, ki smo bili lani ali še prej na markacijskih akcijah in bomo z veseljem poprijeli za delo. Tako nas bodo planinci spet lahko srečali pod Triglavom ali okoli Sedmerih jezer. Vsem drugim pa že zdaj: Srečno pot na obnovljenih poteh in veliko lepih dni v naših planinah!

Tehnični podatki: Za obnovitev Tominškove poti smo uporabili 10 stopnih klinov, 102 ročna klina, 155 vrvnih klinov in 284 metrov žične vrvi.

NEPALSKA ŠOLA ZA GORSKE VODNIKE

(Sapče Kola, Manang, III. tečaj od 19. 8. do 18. 9. 1981)

VAKO SCHLAMBERGER, vodja tečaja

Tretjega tečaja so se udeležili tile inštruktorji:

1. Partemba Sherpa, 32, Nepal,
2. Jacek Ruskiewicz, 39, Poljska,
3. Edi Bohren, 30, Švica,
4. Robert Aschenbrenner, 30, Z. Nemčija,
5. Ivan Somlai, 33, Kanada,
6. Roman Robas, 39, Jugoslavija,
7. dr. Borut Belehar, 41, Jugoslavija,
8. Vako Schlamberger, 41, Jugoslavija.

(Inštruktorje iz Poljske, Švice, Z. Nemčije in Kanade je poslala UIAA.)

Tečaja se je udeležilo 46 tečajnikov z različnimi gorskimi izkušnjami in različno stopnjo izobrazbe; le 11 jih je imelo izkušnje višinskih nosačev, 19 je opravilo vzpone na enega ali več vrhov nad 5500 m, 27 pa jih je bilo brez gornjskih izkušenj. Pet tečajnikov je bilo nepismenih.

Za organizacijo je bil zadolžen Livan Shresta, vodja programa; imel je pomočnika, oba pa je plačala NMA.

Program:

19.—29. VIII.

Trekking do Sapče Kole smo začeli 19. avgusta, skupaj je bilo 223 oseb (46 tečajnikov, 12 — kuhinja, 8 inštruktorjev, vodja programa in pomočnik, trije vodje nosačev in 152 nosačev).

Zaradi pomanjkanja časa za izvedbo učnega programa smo začeli teoretične in praktične lekcije na poti v šolo. Teme: tovarništvo na poti, pisanje dnevnika, orientacija, čitanje karte, obnašanje vodnikov, vodnik in klient, varstvo okolja, geografija Nepala. Zaradi velikega števila ljudi na pohodu smo bili zelo počasni. Nosači s tovari so zaostajali tudi po dva dni. Tečajniki so pisali dnevnike.

Na pohodu do šole je neprestano deževalo. Pot je bila nevarna. V kraju Tal je enega izmed nosačev ubilo západno kamenje. Zaradi policijskih formalnosti smo morali čakati dva dni, ker se je nesreča zgodila na meji dveh policijskih okrožij: DHARA PANI in BAHUNDANDA. Po dveh dneh smo v slabem vremenu nadaljevali pot in prišli v šolo 29. avgusta.

29. VIII do 1. IX. (šola)

Tečajnike smo razdelili v sedem skupin. Vsak inštruktor (razen zdravnika) je imel po šest ali sedem tečajnikov. Po dviganju zastave (prvi dan) smo vsak dan imeli 6 ur pouka (teorija, praksa): obleka in oprema, vrvi in vozli, spuščanje po vrvi, nevarnosti v gorah, varovanje, višinska bolezen, prva pomoč — obvezovanje.

Inštruktorji:

Stojijo — Robert Aschenbrenner, Roman Robas, Partemba Sherpa, Edi Bohren, dr. Borut Belehar;
Čepijo — Vako Schlamberger, Jacek Ruskiewicz, Ivan Somlai

Tečajniki III. tečaja nepalske šole za gorske vodnike

1. septembra smo pričeli pohod v bazni tabor (4400 m) pod Naur Peak. Tabor smo postavili v slabem vremenu.

2.—6. IX. (bazni tabor, 4400 m pod Naur Peakom)

Nadaljevali smo teoretični in praktični pouk: prehrana v gorah, skalno plezanje, raba derez in cepina, vodstvo na ledeniku, varovanje v snegu in ledu, samovarovanje, vozli. Precej je deževalo in snežilo in vzpon na Naur Peak (5750 m) je bil mogoč šele zadnji dan bivanja v baznem taboru (5. sept.).

SZ greben in prečenje glavnega grebena Naur Peaka so plezali Robas (5), Ruskiewicz (6) in Schlamberger (6 tečajnikov). JZ greben so plezali Partemba (6) in 6 tečajnikov Samoilove skupine brez inštruktorja — v vlogi vodnika je bil Norbu Gyalzen Sherpa. Bohren je s 6 tečajniki tudi plezal JZ greben in z enim prečil glavni greben. Aschenbrennerjevo skupino (bil je bolan) smo si inštruktorji razdelili. Vzpon na Naur Peak je bil uspešen, vrh je doseglo 35 tečajnikov.

Naslednji dan smo sestopili do šole.

7.—11. IX.

Dopoldne smo počivali, popoldne pa nadaljevali pouk: organizacija nepalske države, prva pomoč — šok, obvezovanje, zlomi. Analizirali smo vzpon na Naur Peak. Naslednje dni smo nadaljevali pouk: vreme, reševalna tehnika, reševalna akcija, organizacija trekinga, organizacija ekspedicije in ponovili praktično delo — varovanje, vozli, improvizacija. Zvečer sta jugoslovanska inštruktorja predavala (z diapozitivi): Nepalska šola 1980, Vodništvo v Evropi, Jugoslovanski Everest 1979 — Z greben). Na predavanjih so bili tudi prebivalci z okoliških vasi.

12.—16. IX. (bazni tabor pod Chulu West, 4600 m)

Pohod do baznega tabora pod Chulu West je trajal dva dni. Tja smo prišli 12. septembra. Pozno popoldne smo se pripravili na vzpon na Chulu West.

13. septembra zgodaj zjutraj (ob 2. uri) smo pričeli vzpone. Vrh (Chulu West — treking Peak 6200 m) smo dosegli ob 12. 30. Vreme ni bilo primerno, da bi šli na glavni vrh (6500 m). Da bi ga dosegli, bi bilo potrebno postaviti vsaj en vmesni tabor, ker je razdalja prevelika. Chulu West (6200 m) so plezali: Robas, (Narbu Gyalzen Sherpa), Partemba (Darju Sherpa, Ang Pasang Sherpa, Saklpa Sherpa), Bohren, Ruskiewicz in Schlamberger (Sange Darja Sherpa in Nuru Sherpa). Naslednji dan (14. sept.) je poskusil po isti smeri preplezati vrh Aschenbrenner s svojo skupino (15 tečajnikov). Piwi Tamang, Sonan Gyan so skupaj z njim dosegli višino 6100 m, potem pa so se obrnili.

Zadnja dva dni v baznem taboru so vsi tečajniki vadili plezanje v ledu in reševanje iz ledeniške razpoke (izredno slabo vreme, dež in sneg).

Pot v šolo je trajala skoraj ves dan (16. sept.).

17. IX.

Dan izpitov. Vsak tečajnik je moral odgovoriti na teoretično vprašanje, se izkazati praktično, dobil pa je tudi vprašanje iz prve pomoči. V izpitni komisiji so bili: Partemba Sherpa, dr. Borut Belehar in Vako Schlamberger.

Po izpitih so inštruktorji na sestanku ocenili delo tečajnikov. Ocene, ki so jih tečajniki dobili, so inštruktorji razdelili na podlagi izkušenj, obnašanja, praktičnega in teoretičnega gorniškega znanja in gornjskih izkušenj.

Med tečajniki je oceno odlično (A) dobilo 7, 17 tečajnikov oceno dobro (B), 20 jih je tečaj opravilo (P) in dva tečaja nista opravila.

18. IX.

Vsi udeleženci III. tečaja so se pripravili za pohod v Kathmanan. Tretji tečaj Nepalske šole za gorske vodnike je bil tako uradno končan.

Sklepi:

Glavni namen nepalske šole za gorske vodnike je naučiti tečajnike plezalne tehnike v različnih pogojih, prav tako tudi varovanja in reševalne tehnike in prve pomoči. Nepalskim gorskim vodnikom, ki so tečaj opravili, omogoča to znanje varnejše delo in zagotavlja uspeh ekspedicijam in trekingom (splošno je znano, da je mnogo šerp izgubilo življenje zato, ker niso imeli tehničnega znanja, ko so se soočili z neznano in neopremljeno potjo). Letošnji tečaj je bil v pogledu osvajanja plezalne tehnike, prve pomoči, improvizacij, elementov meteorologije, orientacije in drugih elementov znanja s področja gornišva še povsem uspešen.

Tečaj je dosegel osnovni namen: vzbuditi pri udeležencih več samozaupanja in športnega duha, da ne bodo imeli občutka, da so samo člani — nosači — tujih ekspedicij, kot so bili doslej, ampak da bodo osvajali vrhove v svoji deželi tudi sami.

Tečajniki bodo s tem znanjem prispevali k razvoju kulture in turizma, ki postaja vedno bolj pomembno v gospodarstvu nepalskega kraljestva.

Upoštevalec navedena dejstva smo organizirali III. tečaj po izkušnjah iz prejšnjih let in dvignili kakovostno raven tečaja.

Jasno je, da avgust in september nista primerna za tečaj, ker monsun ovira potek tečaja. Tečajnikov in inštruktorjev III. tečaja NMA ni zavarovala za primer nesreče.

Organizacija pohoda na šolo in nazaj je bila zelo revna, bilo pa je tudi mnogo problemov pri najemanju nosačev.

Tečajniki so se pritoževali zaradi hrane; ni bilo izbire, jedli smo »dhal bat« kar 66-krat. Na tečaju je manjkalo tudi sladkorja za čaj!

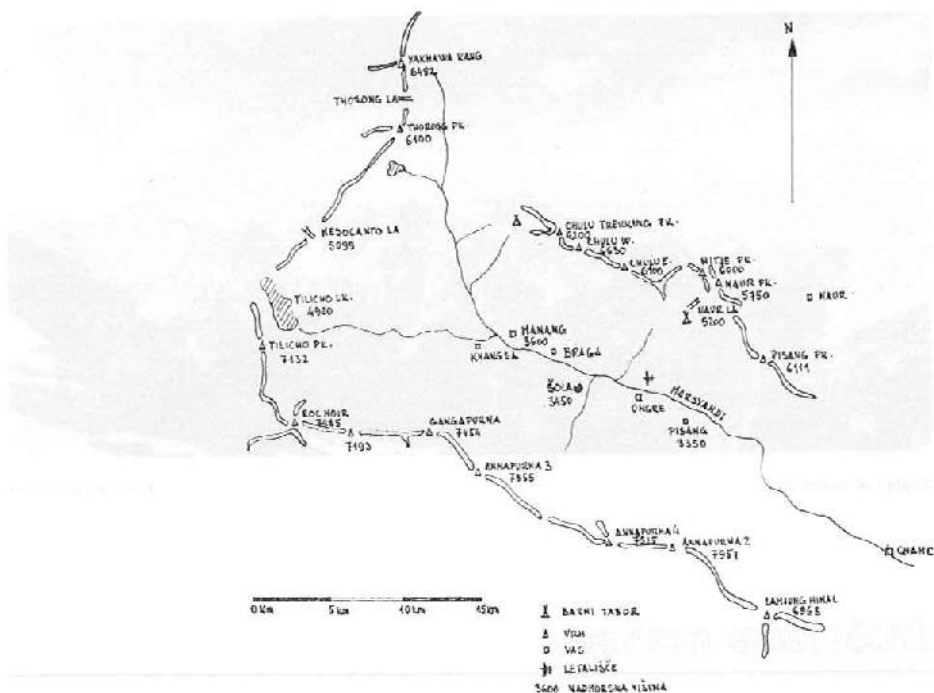
Oprema, ki je bila vskladiščena v šoli, je slaba, posebej cepini, dereze in klini. Izginilo je 11 novih plezalnih vrvi in 4 koluti fiksne vrvi. Šotori so tudi slabi. Veliko dobre opreme je zamenjala slaba. Skladišče nima ključavnice in čuvaj na šoli ni primeren za to delo.

Šola (stavba) je vlažna, streha pa pušča. Čeprav je kuhinja dograjena, ni uporabna, ker nima štedilnika.

Na III. tečaju smo imeli samo enega nepalskega inštruktorja — Partembo Sherpa.

Snemanje zastave pred odhodom domov

Tokrat je bilo le 7 inštruktorjev za 46 tečajnikov. Inštruktor je vodil 6 ali 7 ljudi — tečajnikov; to je bilo preveč, da bi lahko program potekal pravilno in varno. Listo tečajnikov je napravila NMA šele teden dni pred odhodom na tečaj, torej — prepozno.

Priporočila:

Zaradi problemov s transportom, s hrano in zaradi kapacitete naj bi tečaj imel največ 40 udeležencev.

Naveze oziroma skupine tečajnikov naj bi imele največ po štiri člane, 10 inštruktorjev bi bilo potrebnih za 40 tečajnikov.

V dogovoru z NMA je potrebno spremeniti termin tečaja. Najprimernejši čas po izkušnjah 1. šolskega leta — bi bil marca, aprila ali maja ali pa konec septembra, oktobra ali novembra. Če upoštevamo veliko zanimanje tečajnikov in namen šole, bi bilo mogoče pridobiti zadosti tečajnikov tudi v tem času.

Zavarovanje tečajnikov in inštruktorjev za morebitno nesrečo bi morala zagotoviti NMA. NMA bi morala zagotoviti izkušenega sirdarja za organizacijo vseh obveznosti z njene strani (hrana in kuhinja, nosači ter pohod).

NMA naj bi imela primerno osebje tudi na šoli (vzdrževanje poslopja, čuvanje opreme, varovanje šolskega okolja). Šola bi lahko zaslužila denar za njeno vzdrževanje (turizem). Odgovorna in primerna oseba naj bi čuvala opremo na šoli, ta pa bi morala biti zaklenjena.

V prihodnje naj bi NMA organizirala, vodila in skrbela za pouk na šoli sama, zato je zelo pomembno, če pošlje na tečaje več nepalskih inštruktorjev.

Termin naslednjega tečaja naj bi bil postavljen pol leta pred pričetkom. Ne samo inštruktorji in NMA, tudi tečajniki naj bi vedeli za termin pol leta prej, pač zavoljo njihovega dela v treking agencijah.

Potrebno in zelo pomembno je za nepalsko šolo za gorske vodnike, da še naprej sodelujejo ekipe izkušenih inštruktorjev in da pomagajo pri organizaciji tečajev tudi dežele, članice UIAA in Jugoslavija.

Izbira inštruktorjev tečaja bi morala potekati tako, da bi bil vsak od inštruktorjev (UIAA in Jugoslavije) sposoben opraviti vzpone na velikih višinah. Bio data za tuje in nepalske inštruktorje bi morali zbrati šest mesecev pred pričetkom tečaja.

Opremo, vskladiščeno na šoli, bi bilo potrebno zamenjati, jo izpopolniti in jo označiti tako, da je ni mogoče odtujiti ali zamenjati.

Triglav s sosesčino

Foto Joca Balant

društvene novice

VIKTOR SIMČIČ

(14. 5. 1903 — 5. 8. 1981)

7. avgusta 1981 popoldan se je na novem pokopališču v Trbovljah, v Gaberskem, zbralo veliko občanov, med njimi tudi mnogo planincev, mlajših in starejših, s prapori, cvetjem, pevci in delavsko godbo, da bi se poslovili od svojega dolgoletnega znanca, prijatelja, delovnega tovariša, predvsem pa enega najstarejših, najuglednejših in najuspešnejših planincev, člana PD Trbovlje, Viktorja Simčiča. Glas o njegovem odhodu iz naših vrst se je v Trbovljah in ostalih revirskih krajih razširil tako hitro, da tej novici nismo mogli verjeti. Res ga je bolezen zadnje čase odtegnila od njegovega dolgoletnega dela v planinski organizaciji, tako da smo ga zadnje mesece poredkoma videvali, tega pa, da se je njegovo življenje izteklo, nihče ni mogel verjeti. Slovo od njega je bilo ob častni planinski straži, planinskem cvetju, praporih, govorniku Tonetu Sterniši in veliki množici žalujočih zelo hudo, boleče.

Viktor Simčič se je rodil v Trbovljah v rudarski družini. Izučil se je mizarske obrti, nato nadaljeval kot pomočnik, nekaj let pred drugo svetovno vojno pa je odprl svojo mizarsko obrtno delavnico. Slovel je kot izredno dober mizar, dober poslovni mož in uspešen gospodar. Udeležil se je aktivno NOB. Po končani vojni je nadaljeval mizarsko obrt, nato pa zasebno obrt opustil in se pridružil s svojo mizarsko delavnico z osnovnimi sredstvi, inventarjem in sodelavci Rudniku Trbovlje — Hrastnik. Tu je opravljal delo poslovodje mizarske delavnice do leta 1959, ko se je rudniška gradbena operativa priključila Splošnemu gradbenemu podjetju Zasavje v Trbovljah. Tu je dočakal upokojitev. Tudi potem je še občasno sodeloval kot cenilec, arhivar itd.

Njegova druga najpomembnejša dejavnost, po kateri je zaslovel, je bilo planinstvo. Že leta 1926 se je vključil v SPD Ljubljana-matica, leta 1929 pa se je včlanil v novo ustanovljeno SPD Trbovlje. Tu je ostal član do svoje smrti, to je polnih 52 let. Od leta 1936 do 1938 je bil član odbora SPD Trbovlje, deloval je na gospodarskem področju, v letih 1919 do 1940 je bil skupaj z ženo Minko oskrbnik Planinskega doma na Mrzlici. Od leta 1945 do 1962 je bil načelnik gospodarskega odseka, naslednja leta pa je

deloval kot član gospodarskega odbora, kot tajnik II. član gradbenega odbora, pomožni blagajnik in zadnja leta do 31. 12. 1980 pisarniški delavec dvakrat na teden v pisarni PD Trbovlje.

Med članstvom pri SPD oziroma PD Trbovlje je opravil dosti dela. Od 1930—1941 je sodeloval pri gradnji in nato pri vzdrževanju planinskega doma na Mrzlici. Leta 1946 je bil član gradbenega odbora za postavitev novega planinskega doma na Mrzlici. Dom je bil leta 1946 tudi odprt kot prva v povojnem času obnovljena planinska koča v Sloveniji.

Bistveno je prispeval tudi pri postavitvi dopandane planinskega doma na Mrzlici, elektrifikaciji planinske postojanke, obnovi in vzdrževanju vodovoda pitne vode na Mrzlici. Bil je član gradbenega odbora za postavitev novega planinskega doma na Mrzlici v letu 1958—1964 in zgraditev nove ceste na Mrzlico od Podmeje. V letih 1947—1950 je kot gonilna sila sodeloval tudi pri obnavljanju planinskega doma na Kumu in nato kot prvi gospodar skupno z Matom Škobernetom skrbel za normalno delo tega doma.

S tem opisom pa pokojnikove dejavnosti še ni konec. Sodeloval je namreč pri ustanavljanju in delu smučarske in foto sekcije pri SPD Trbovlje v letih 1931—1941, pri markiranju in nadelavi planinskih potov, pri organizaciji zasavske planinske poti, pri propagandnem delu — planinskih tednih, razstavah in predavanjih, gorski straži oz. varstvu narave, pobiranju članarine, dežurstvu, planinskih manifestacijah, pri delu med-društvenega odbora zasavskih planinskih društev itd.

Njegove dejavnosti v PD Trbovlje so bile tako široke in različne, da v kratkem spomin-skem zapisu vsega ni mogoče opisati.

Viktor Simčič je bil predvsem v prvih povojnih letih osrednja osebnost PD Trbovlje. Njegov dom in njegova mizararska delavnica sta bila središče planinske dejavnosti, saj so se vse poti, delovni sestanki in razgovori, križali prav v njegovih prostorih.

Za svoje obsežno, temeljito in z vso predanostjo opravljeno delo je dobil srebrno in zlato priznanje PZS in PZJ, zlati znački sta mu podelila tudi SITKS Trbovlje in MDO zasavskih planinskih društev. Vsem tem priznanjem se je pridružil tudi državno odlikovanje.

Viktorjeva nenadna smrt je huda izguba ne le za ženo Minko, pač pa tudi za številne planinske znance in prijatelje ter planinsko organizacijo v Trbovljah. Nastala je vrzel, ki je ne bo tako lahko zapolniti. PD Trbovlje je namreč izgubilo enega svojih najstarejših, najzvestejših in najbolj učinkovitih članov, planinski svet pa je prav tako izgubil del samega sebe — viharnik, ki je na koncu omagal, ko je desetletja kljuboval vsem nalo-gam in naporom. Prav tu, v planinskem svetu, predvsem na področju Mrzlice, pa je obnavljal svoje moči, kljub sto in stokrat prehojeni poti pa je vedno našel kaj novega zanimivega in navdušujočega.

Odšel je od nas in iz naših vrst, ne bo pa odšel iz našega hvaležnega spomina. Njegova jasna, zvesta in plemenita ter požrtvovalna osebnost nas bo vzpodbujala in spremljala naprej. Takega človeka, prijatelja in znanca ne bomo mogli nikoli pozabiti.

Tine Lenarčič

ZDENKO JAGODIC

(Zdenko Jagodic se je, 17 let star, član MO Jezersko, smrtno ponesrečil 3. 2. 1982 v zahodnem dolu severne stene Kočne — pri sestopu po zaledenem žlebu »Carmen«.)

Denč, prišla je nerazumljiva ura slovesa, ko te bomo za vedno položili v tvoj tihi dom. Težko je razumeti, da smo še predvčerajšnjim skupaj s tvojimi najmlajšimi prijatelji odšli, da bi se učili o nevarnostih v gorah, da bi se učili, kako med njimi preživeti, zdaj pa se tu zadnjič poslavljamo od tebe. Ni še dolgo, ko si pričel spoznavati in občudovati gore, ni še daleč dan, ko si prvič prišel na sestanek našega alpinističnega odseka. Tiho si poslušal, kaj so govorili tisti, ki so zaradi gora postali tvoji prijatelji; smejal si se skupaj z njimi. V tebi je raslo hrepenenje po nevarnih lepotah, raslo je prijateljstvo in tvoje zaupanje v tovariše, s katerimi si edino v gorah res še iskreno povezan. Pred štirinajstimi dnevi sva bila prvič skupaj na snegeh s soncem obsijane Kočne, drug za drugim smo skupaj s prijatelji zabadali dereze in cepine v iste sledi. Kako srečni in ponosni smo bili na vrhu smeri, v kateri si deset dni kasneje omahnil, lahko vedo le tisti, ki so to že doživeli. Hud je udarec smrti, ki je zamahnil po našem najmlajšem članu, a sleherni od nas se je sam odločil za pot med skale, zavedajoč se pri tem tudi temne strani teh lepot. Tudi ti, Denč, si stopil na to pot, ki bi bila lahko le ena od mnogih, a je postala tvoja poslednja. Izdihnil si v naročju domačih gora, ki so skupaj s tvojo mamo bedele nad tabo že v ranem otroštvu, in tako si postal del njih. Postal si del Kočne in del vseh tistih, ki zdaj zro vanjo ali pa se podajajo v njene skale.

Na svidenje, Denč, na svidenje na sleherni poti, ki drže na vrhove.

Člani mladinskega in alpinističnega odseka Jezersko

BERNARDKA IN IVAN, HVALA!

Lani 1. decembra sta v letalski nesreči na Korziki izgubila življenje Ivan in Bernardka Omerzu, moja najljubša planinska prijatelja. Rada bi se jima zahvalila za vse prijetne urice, ko smo hodili skupaj in uživali v lepoti naših slovenskih planin. Bila sta planinca, kakršne le redko najdeš v planinah. Tiha, mirna, preprosta, čudovita človeka, saj sta bila pripravljena pomagati povsod in v vsem. Sama si nisem upala na bolj zahtevno pot. Onadva pa sta me zmerom sproti prepričala, da bo šlo, in res je tudi šlo. Narava nam je s svojo čudovito lepoto v vseh letnih časih poplačala naš trud. Ob strani tako dobrih prijateljev sem vedno prišla na cilj, srečna in zadovoljna sama s seboj. Nikoli v življenju ne bom pozabila naše zadnje lepe, težke poti na Krn. Zašli smo med skale, izgubili markirano pot. Pot, po kateri smo mi trije šli, so odprli šele 14 dni po našem izletu. Kondicije nisem imela, zato sem bila trdno prepričana, da poti do vrha ne bom zmogla. Toda s pomočjo dragih dveh sopotnikov sem pot zmogla in prišla na vrh čudovitega Krna. Bil je lep pogled na vse strani. Še sonce je prispevalo svoj delež k tako lepemu izletu.

Takih in enakih poti je bilo vsako leto nekaj. Ko smo takole hodili, smo vedno delali načrte za novo pot. Nismo si mislili, da je blia tista naša zadnja skupna pot. Samo eno še lahko rečem. Bernardka in Ivan, lepa hvala za vse preživete dni v naravi in višinah, ki jih ne bom nikoli pozabila.

Pavla Maroh

VALVASORJEV DOM POD STOLOM — 1180 m

Kočo je l. 1939 zgradilo SPD, podr. Kranj. Prvega maja 1943 je bila požgana. Na novo so jo zgradili l. 1954.

Kočo oskrbuje PD Radovljica od l. 1954 naprej.

Prvotno je na mestu današnje koče stalo rudarsko upravno poslopje. Opuščeno poslopje je pred l. svet. vojno uporabljalo nemško-avstrijsko PD za svojo postojanko. Po vojni je postala last Kranjske podružnice SPD. L. 1939 so zgradili povsem novo kočo, odtlej tudi nosi ime Valvasorjev dom — po J. V. Valvasorju.

Izhodiščne točke: na Stol, k Domu na Pristavi, na Begunjščico oz. k Roblekovemu domu, na okoliške planine.

Kapacitete: 42 ležišč v spalnicah in na skupnem ležišču.

Dom je odprt od 25. 4. do predvidoma 10. 10. (ko zapirajo kočo na Stolu).

Informacije: Planinsko društvo Radovljica, 64240 Radovljica, in Verena Mencinger, Na Vrtači 3, 64248 Lesce.

Valvasorjev dom (1180 m) pod Stolum

**VEZI MED PD KOBARID, UREDNIŠTVOM
PV IN PRIZADETIM SE NISO PRETRGALE,
VREDNE SO POSNEMANJA!**

Star pregovor, ki pravi, da v nesreči spomni prijatelja, še vedno drži. Prav zato se čutim dolžnega, da se javno zahvalim vsem, ki so se me spomnili med petmesečnim zdravljenjem, in to predvsem PD Kobarid, glavnemu in odgovornemu uredniku Planinskega vestnika, OOK Kobarid, uredništvu TV-15 in novinarki Živi Drole, predsedniku društva upokojencev Kobarid, Antonu Šturmu, predsedniku idrsko-livške pašne skupnosti »Matajur« Mihi Medvešu iz Livka-Avsa, svojem, znancem in prijateljem.

Prav na Dan vstaje lani sem nepričakovano hudo zbolel; odpeljali so me v bolnišnico Šempeter pri Gorici, od tam v bolnišnico Stara gora. Tako se je začelo sedemtedensko zdravljenje, ki se je nadaljevalo v Zavodu za rehabilitacijo invalidov »Soča« v Ljubljani in v zdravilišču Laško. Štiri mesece je že prešlo in prav težko sem čakal, da bi bil spet doma. V Laškem sem doživel srčni infarkt in tako je moja življenjska pot spet držala nazaj v bolnišnico. V Celju so mi komaj rešili življenje, od tam pa sem se vrnil končno po petih mesecih spet domov.

V tem zame res težkem času se je vodstvo PD Kobarid, — član društva sem že od leta 1953 in obenem spadam med najstarejše člane PD, saj bom letos praznoval že 70-letnico življenja, — s pismom v imenu vseh članov PD spomnilo name in mi zaželelo okrevanje. Ob skupnem izletu mladinske sekcije na Triglav, vodil jo je predsednik MS Zdravko Likar s tovariši, so mi z vrha Triglava poslali pozdrave in najboljše želje. Na domo so me obiskali prejšnji predsednik PD Vojko Rot, tajnik Željko Cimprič, predsednik MS Zdravko Likar in člana Oskar Šturm in Drago Kavčič. Podarili so mi veliko sliko Krna. V moje veliko veselje so mi sredi januarja prinesli prve znanilce pomladi — zvončke. Ob tej priložnosti smo se pogovarjali o mojem zdravju, o delu in življenju PD itd. Tedaj ko sem se vrnil domov, me je že čakalo pismo glavnega in odgovornega urednika PV. Tudi v njem mi v svojem imenu in v imenu članov uredniškega odbora želi okrevanje, da bi se lahko spet vrnil med stalne sodelavce PV, »saj so vaši sestavki vsebinsko »vezali« planinske niti z vašega konca, s tistimi, ki prihajajo na strani PV iz drugih krajev Slovenije...« je pisalo v pismu.

Obiskali so me tudi kobariški ribiči in sicer člana odbora Drago Kavčič in Jože Kurinčič, potem predstavniki OO ZK Kobarid, Pavle Rutar, Lojze Kozar in Stanko Pisk, pa predstavnik OO ZK Kobarid Lojze Cimprič, predsednik društva upokojencev Kobarid, znani spomeničar, prvoborec in moj prvi organizator za OF in NOB (letos maja

bo že 40 let od tistega časa) Anton Šurm-Janez. S prijaznim pismom in izvodom borčevskega časopisa TV-15 se je v imenu uredništva in novinarjev TV-15 spomnila name tudi novinarka Živa Drole; s pismom se me je spomnil tudi predsednik upravnega odbora Idrsko-Livške pašne skupnosti »Matajur« Miha Medveš iz Livka in seveda še mnogi, mnogi. Vsem, ne nazadnje tudi zdravniškemu osebju — sem za to pozornost in prizadevanje res hvaležen. Zakaj sem vse to opisal?

Kogar bolezen še ni priklenila za dolge tedne, mesece pa tudi leta na bolniško posteljo, ta ne more verjeti, kako blagodejno pomaga vsaka taka pozornost bolnikovemu počutju, kako prijetno je slišati dobro, spodbudno in prijazno besedo, pozdrav, dobro željo.

Saj vemo, da je med temi ljudmi dosti naših delavcev, nekdanjih borcev, aktivistov, družbenopolitičnih delavcev, ki so se med vojno in v povojnih letih nesebično razdajali in aktivno delali v korist naše družbene skupnosti.

Marsikoga, ki osamljen leži v bolnišnici ali doma, se pozabimo spomniti; pustimo ga osamljenega v hudih trenutkih, ko je morda potreben vsaj skromne, vzpodbudne in prijazne besedice. To seveda ni prav, saj se zavoljo tega često dogodi, da se marsikdo, poprej marljiv družbenopolitični delavec, nehote oduji in zapusti naše vrste.

Namen tega opisa torej je, da se tako javno zahvalim vsem, ki so se me spomnili, predvsem pa bi rad s temi vrsticami vzpodbudil sodelavce v družbenopolitičnih organizacijah, odborih, da bi bilo takih pozabljanj kar najmanj, saj sodi ta pozornost k človekoljubni obveznosti, ki planincem nikoli ni bila tuja.

Ivan Kurinčič

SVETKO LAPAJNE

Po njegovi sedemdesetletnici objavljamo nekaj spominov nanj. Kdo ga ne pozna? Študentje arhitekture kot svojega profesorja za nosilne konstrukcije in njih statično preračunavanje. Gradbeni inženirji, arhitekti, rudarski inženirji kot izkušenega statika konstrukcij, novatorja na mnogih tehniških detaljih. Planinci kot navdušenega gornika, še bolj kot turnega smučarja, tudi z mehaniziranih smučišč in še kot ljubitelja priložnostne lažje plezarije.

Partizani iz vojnih časov kot intendanta devete brigade na Dolenjskem in Kočevskem, pozneje kot inženirja oficirja pri gradnji barak in mostov v Beli Krajini. Še danes hrani kopijo vzornega načrta za lesen cestni most; projekt je bil pripravljen med vojno v Beli Krajini za premostitev prepada pod cesto v bližini Predmeje v smeri proti Ajdovščini. Most je bil tudi zgrajen. Lapajne je znan tudi našim sosedom, saj ima svoje publikacije v Zagrebu

in Beogradu, zgrajene objekte v Šabcu, Novem Sadu, Prijedoru, Maglaju, Banji Lukii in celo apnenico na otoku Braču. Poznajo ga inženirski krogi v Švici. Tam je sodeloval s svojim znanjem in izkušnjami pri projektiranju baznega predora za železnico pod prelazom Furko, z vsemi pripadajočimi konstruktivnimi deli: predorskimi portali, kolodvori, mostovi, opornimi zidovi, zavarovanji proti plazovom. Njegovo dognanje o vzrokih pokanja silosov so objavili tudi Švicarji v reviji: *Ingenieurs et architectes Suisses — Bulletin technique* No 17/80.

Planinski vestnik ga pozna po nekaterih člankih: Krvavec — nekda, danes in v bodočnosti (1960), Odlomki iz smuške turistike (1962), Za Cmirom (1972), Runo — plezalec (1975), Megla — prvi sovražnik turnega smučarja (1974), Kako je z domom na Kredarici (1975), Spomini na Cervin (1975) in Potovalno smučanje v Centralnih Alpah (1978).

Rod Lapajnetov izvira iz Idrijskih hribov, z Vojskega in okolice (Zatrepa). Iz tega rodu je izšlo več zaslužnih državljanov. Prevladujejo pokilci matematikov, inženirjev, vzgojiteljev in tudi trgovcev. Svetkov ded Ivan ima izjemne zasluge za ohranitev slovenskega jezika v boju z germanizacijskimi težnjami. Kot ustanovitelj meščanske šole v Krškem in prosvetni delavec je pokopan med redkimi zaslužnimi Krčani v parku sredi mesta Krškega. Ker se ni vdinjal nobeni tedanjih političnih strank in vztrajal na liniji enotnosti slovenskega naroda, je bil predčasno upokojen.

Iz tega rodu izhajata umetnika Nikolaj Pirnat in Dolfe Lapajne, sorodnik je tudi izumitelj in športni tehnik Stanko Bloudek. Tudi pri našem jubilaru zasledimo v njegovih mostnih konstrukcijah smisel za lepoto in praktičnost.

Med vojno je bil gostitelj ilegalcev: kaka sreča, da okupatorjev mitraljezec, ki je ščitil vhod ob njegovi aretaciji, ni spoznal ilegalca-gosta, tako da je le-ta prišel k njemu na obisk na vrt in odšel — in sta tako oba ostala živa. Soproga je z dogovorjeno signalizacijo njemu in gostu rešila življenje.

Srečo je imel tudi v gorah. Ko je pozimi sam ponoči in v megli in metožu brez gazi rinil od Šiklarice proti Senjorjevemu domu, in je srečno došel na Jezerski vrh. Ob spustu v smeri proti domu ga je ledeni sneg spodnesel. Ko se je pobiral, je zagledal pred seboj dve medli svetlobi. To je bil odsev dveh razsvetljenih oken doma, ki je bil oddaljen le okrog pet metrov. Da ni padel, bi zgrešil dom. In tako ga je spremljala sreča dvakrat na Tête Blanche, na Mont Blanc de Cheillon, na Pigne d'Arolla, na Aiguille Rouge du Nord, na Aiguille de la Tsa, na Breithornu, na Mont Velanu, na Allalinhornu, Brunneghornu, na

Bishornu, na Aiguille du Tour in na Grossglocknerju. Med nižjimi vrhovi omenimo Sommet de Diablerets (3213 m), ki ga je s smučmi obiskal najmanj desetkrat. Druga njegova najljubša tura v Valaisu pa je bil Mont Noble (2654 m) s čudovitimi spusti pozimi in spomladi na vse strani. V domačih hribih je najraje stopil na Triglav, Viš in Poliški Špič. Rad je smučal v Cmirovo dolino, sicer pa je znan kot eden najstarejših krvavskih smučarjev. Ob obisku tega smučišča vendar nikoli ne pozabi stopiti na vrh Zvoha za začimbo po žičničnem smučanju. V pravi dolinski zimi ga bomo srečali v polhograjskih hribih, tam ima preštudirane travnate spuste vse do doline.

Njegovo intenzivno poklicno delo izkazuje mnogo uspehov. Njegovi učenci ga imajo v dobrem spominu. Planinci mu želimo še mnogo prijetnih dni v njegovi življenjski jeseni.

T. O.

OŽIVEL JE MDO ŠTAJERSKE

Po daljšem odmoru so se 3. 2. 1982 v Mariboru sestali predstavniki skoraj vseh aktivnih PD, ki so vključena v meddruštveni odbor planinskih društev Štajerske (MDO), in predstavniki PZS.

Pogovorili so se o mestu, vlogi in nalogah MDO v samoupravnih delegatskih organiziranih slovenskih planincev. MDO predvsem usklajuje planinska stališča na določenem območju, jih posreduje organom PZS in enotno nastopa navzven, ko sodeluje z drugimi zainteresiranimi organizacijami v občinah (družbenopolitičnimi — predvsem SZDL in ZSMS, ZTKO, SIS in drugimi društvi). Planinsko organiziranost MDO bo potrebno čimprej prilagoditi na 12 regij družbenopolitičnih organizacij v Sloveniji zaradi boljšega in bolj načrtnega uveljavljanja interesov planincev. Smisel delegatskega organiziranja PD je v tem, da bodo imeli člani neposredno možnost vplivati na delo PD, MDO, PZS in tudi na ves rekreativni šport v Sloveniji.

V program MDO Štajerske so sprejeli ob napotkih za poživitev delegatskih odnosov med društvi, še mnogo načelnih in konkretnih pobud za povezano planinsko dejavnost med štajerskimi PD. Najprej bodo sklicali posvete v posameznih planinskih področjih, kjer bodo oblikovali stališča za PZS in natančneje izdelali akcijski program MDO. Razpravljali bodo o gospodarskih težavah društev, o delu mladine v PD in o reševanju kadrovske problematike, o stanju in razvoju alpinizma v Mariboru in okolici itd.

Za novega predsednika MDO Štajerske so izvolili tov. Avgusta Kocjana iz PD »Impol« Slovenska Bistrica.

Janko Ferlinc

SVEŽE PLANINSKE NOVICE IZ IRAKA (Piše Drago Kozole 10. 2. 1982)

Društvo dela in zdaj ravno živijo v pripravljalnem obdobju na akcijo, ko so rezervirali 3000 sadik eukaliptusa in palm, ki bodo rabili za osnovo v ozelenitvi. Ceste imajo zdaj asfaltirane in brž ko bo urejena okolica, bodo začeli saditi. Upajo, da bodo imeli srečno roko in predvsem dovolj vode za zalivanje, saj se deževni dnevi že poslabšajo in zdaj čakajo na višjo temperaturo in seveda z njo tudi na sušo, ki bo trajala tja do decembra. Potrebno bo veliko skrbi, da bodo nežne sadike obdržali pri življenju, na kar bodo vsekakor ponosni, ker se bodo tako uprli tisočletni puščavi. Imeli so tudi že planinski izlet v Kerbalo in v Babilon; naslednji izlet pa so planirali v marcu.

Propagandni otok planincev na P.202/D nastaja. Pripeljali so že približno 15 kubičkov kamenja, v IMP končujejo miniaturni Aljažev stolp; gorenjski kozolec in pa propagandna omarica sta pa že narejena. Vse čaka, da bodo uredili ceste in potem bodo stolp postavili. Doslej imajo vpisanih že 80 članov, ki plačujejo mesečno članarino — 1 ID. Ta denar bodo porabili za prispevek PZS in za druge manjše izdatke društva. Zdaj čakajo na skromno zbirko knjig s PZS. V njihovem klubu je zanje omarica že pripravljena.

PLANINSKI POHODI

Savinjski MDO je letos organiziral in s pomočjo posameznih planinskih društev opravil že 4 planinske pohode. Prvi že tradicionalni pohod je bil z Osankarice mimo spomenika Pohorskemu bataljonu do Peska in Rogle. Udeležba je bila velika, čeprav

smo tedaj zapisali šele tretji dan v novem letu. Vreme je bilo odlično. Gaz je letos utiral več kot pol poti planinski vodnik Jože Gobec. Od spomenika do Peska smo letos šli brez počitka, saj je glavnino vodil Rogle tokrat ni bilo težav. Z Rogle pa je bil prelep razgled na jug in lahko rečemo, da takega na tem pohodu še ni bilo. Pohod je organiziralo PD Zreče.

73-letni Albin Pikel (prav tudi za tiste, ki so bili še utrujeni od plesa). Od Peska do Naslednji pohod je organiziralo PD Prebold, saj letos praznuje deseto obletnico ustanovitve. Bil je v nedeljo, 17. januarja, pod geslom »Pohod krajanov na Reško planino«. Kolona je šla iz Prebolda mimo tekstilne tovarne, Rovšnika in Kočnika do sedla. Na sedlu med Žvajgo in Tolstim vrhom smo zapustili megleno morje in šli naprej po sončnih pobočjih mimo Završnika, Tonača, Laznika, Narata do planinskega doma. Vmes je bila tudi kontrola. Najstarejšemu udeležencu iz KS in občine ter najštevilnejšemu razredu so dali nagrade. Najstarejšemu krajanu je bilo 79 let, krajanki pa 63, občan, pa je bil 73-letni Albin Pikel. 8. b razred je prejel 1000 dinarjev za končni izlet v gore. Vsi udeleženci so prejeli zlato značko in nalepko. To je bil peti tak pohod.

Tretji pohod bi moral biti prvi, pa smo ga morali prestaviti zaradi Osankarice. Tega je organiziralo PD Polzela. Zbrali smo se na železniški postaji v Šoštanju in šli čez Lokovico (tu je nova šaleška avtocesta), mimo Stanovška, Velikega vrha, Rogelška na Goro Oljko. To je eden najstarejših pristopov, saj ga je označila Šaleška podružnica SPD že leta 1904. Žal so sedaj na začetku poti do Stanovška zelo slabe markacije. Na Gori Oljki se srečata Savinjska in Šaleška planinska pot. Dom na vrhu obnavljajo in tako so nam postregli le s

Na stari šoštanski železniški postaji (od tu je šla od l. 1904 zaznamovana pot na goro Oljko)

Foto B. Jordan

toplim čajem. Spustili smo se mimo Juga, čez Vinco na Vimperk in odtod na Polzelo. Nekateri so sestopili po neoznačeni poti po južnem pobočju Gore Oljke v Šmartno ob Paki. Kolono je vodil v lepem sončnem vremenu planinski vodnik Stane Štorman. Četrti pohod je bil v soboto, 13. februarja; organiziralo ga je PD Dramlje. Ta je namenjen predvsem mladini in gre po delu poti 14. divizije. Pohod se je začel pred drameljsko osnovno šolo; šli smo mimo domačije Miloša Zidanška (Straža na Gori), čez Spodnje Slemo v Stare Slemenke. Tu smo si ogledali tudi ostanke nekdanje močučne žičke kartuzije. Odšli smo še v Spitalič, kjer smo si ogledali malo znan sakralni spomenik. O njem in kartuziji nam je govoril tamkajšnji župnik. Je tu celo nekaj takih predmetov, ki sodijo med edinstvene v Sloveniji, pa jih slabo poznamo in slabo skrbimo zanje. Mladi udeleženci so prižgali sveče ob spomenikih in se seznanili z njihovo zgodovino.

Letos so na tem pohodu razdelili pohodnikom tudi izkaznice in tistim, ki so bili že drugič na pohodu tudi bronaste značke. Pohod je vodil tov. Čede. Vso pot nas je spremljala gosta in mrzla megla, na gozd-
nih kolovozih pa ledena prevleka.

B. J.

USPEŠNI PLANINCI V PD »MURA«

Člani PD »Mura« v Murski Soboti so se 30. 1. 1982 sestali na 9. rednem občnem zboru. Pregledali so bogato planinsko dejavnost v minulem letu in se pogovorili o zanimivih in obširnih načrtih za letos. V PD »Mura« je včlanjenih 434 planincev (317 članov, 63 mladincev in 54 pionirjev, v letu 1980 — 337 planincev), ki delajo v planinskih skupinah v TOZD »Perilo«, »Oblačila«, »Ženska oblačila«, »Ženski plašči«, »Ljutomer«, »Moda« G. Radgona, DSSS, DE Petrovci in v drugih organizacijah (Pomurski tisk, Zdravstvena šola, Projektni biro in Panonija).

Murini planinci načrtno obiskujejo slovenske gore in planinske transverzale ter poti. Lani so priredili 19 pohodov z 859 udeleženci, od tega dva množična pohoda v okolici M. Sobote, namenjena obujanju tradicij NOB v domačih krajih (Vaneča, Ganci) in sodelovanje planincev z drugimi društvi in organizacijami. Trinajstim članom so podelili znake Zasavske planinske poti, ki so jo organizirano prehodili v treh etapah. Prvi član je dobil tudi značko o prehojeni Pomurski poti (lani so podelili 20 znakov obiskovalcev PP — PD »Mura« skrbi za pošiljanje znakov PP, en član pa je prejel značko Slovenske planinske transverzale). Prvega dneva pomurskih planincev, ki so ga pripravili radgonski planinci pri Blaguškem jezeru, se je udeležilo nad 60 članov društva.

Lani je okoli 30 planincev končalo teoretični del planinske šole, ki jo nameravajo zaključiti letos na dveh pohodih. Pripravili so še dve planinski predavanji za svoje člane (84 obiskovalcev) in predavanja o varstvu narave na treh osnovnih šolah (250 poslušalcev).

V letih 1978—1980 so planinci v PD »Mura« zbrali za povečanje Kredarice 114.326,15 dinarjev. Lani je zbiranje sredstev mirovalo, ker so menili, da bo investicija začasno ustavljena. Letos nameravajo zbirati sredstva predvsem iz skladov skupne porabe v delovnih organizacijah in prodajati namenski reklamni material za Kredarico.

Upravni odbor PD »Mura« se je sestel 9-krat; sklepe so v veliki meri uresničili. Sodelovali so tudi v delu organov PZS, z drugimi PD v MDO Pomurja, z ZTKO občine in drugimi organizacijami. Vzorno sodelujejo z Zvezo tabornikov Pomurja, skupaj pripravljajo izobraževanje, taborne in markiranje dela Pomurske poti (1981 so obnovili več odsekov PP).

Program za leto 1982 Murini planinci že uspešno izpolnjujejo; pripravljenih imajo na izbiro 23 pohodov po Pomurski poti, Kozjaku, Karavankah, Kamniških in Julijskih Alpah. Prvič bodo začeli hoditi po Savinjski poti. Priredili bodo kar 15 pohodov. Novost letošnjega programa pa sta dva tabora. Prvi bo v Robanovem kotu, drugi na Vršiču. Vključili se bodo v vzgojno-izobraževalne prireditve Mladinske komisije pri PZS. Pripravljajo tudi ustanovitve planinskih skupin na nekaterih osnovnih šolah, pri tem si bodo delo razdelili s PD »Matica« v Murski Soboti, s katerim še želijo poglobiti sodelovanje na vseh planinskih področjih. Člani PD »Mura« in Zveza tabornikov Pomurja bodo pomagali izvesti II. dan pomurskih planincev na Zavrhu v Slovenskih Gorah, ki ga bo 30. 5. 1982 organiziralo PD Lenart. Družabno srečanje Dan pomurskih planincev bo posvečeno 15-letnici Pomurske poti. Z letošnjimi skrbno pripravljenimi in dobro opravljenimi planinskimi prireditvami se bodo člani PD »Mura« delovno pripravili na praznovanje 10. obletnice obstoja društva, ki bo leta 1983.

Janko Ferlinč

7. OBČNI ZBOR PD VIHARNIK

11. februarja so se v dvorani RSPUP zbrali člani PD Vižmarje, da bi na svojem rednem občnem zboru pregledali delo v minulem letu in potrdili program dejavnosti v letu 1982.

Z delom društva v letu 1981 smo lahko zadovoljni. Društvo je izvedlo 39 različnih aktivnosti, ki se jih je 300-članski planinski kolektiv marljivo udeleževal. Planinska sekcija je pripravila 35 izletov, organizirala pa je tudi planinski tabor na Tjentištu in

petdnevno potepanje od Viša do Montaža. Organizirali smo tudi planinski piknik v Volčjem potoku in se od starega leta poslovali z diapozitivi na Katarini in Toškem čelu. Ni manjkalo tudi turnih smučanj in avtobusnih izletov po domovini in tujini. Med posebno uspešne akcije društva zato lahko štejejo planinski tabor na Tjentištu, spoznavanje Zahodnih Julijcev, izlet po poteh »Labinske republike«, ki pomeni kontinuirano sodelovanje PD Viharnik in PD Željeznica, množično udeležbo članov na poti spominov NOV občine Domžale, gobarski izlet na Kofce in seveda trgatev v Ormožu.

Nemoteno je tudi izhajalo društveno glasilo Informator, ki ga prejema vsak član društva brezplačno.

Na občnem zboru je bila obravnavana misel, da uspehi v minulemu letu ne smejo naše pozornosti odvrti od vprašanj, ki jih nismo rešili. Teh pa je še dovolj, tako da se bo moral z njimi spoprijeti tudi novi UO društva. Naj navedemo samo nekatere: še vedno ni rešeno vprašanje oskrbovanja poti na Menino planino, ki jo je društvu dala v oskrbo Komisija za gorska pota pri PZS. V markiranje te poti je bilo vloženo precej materialnih sredstev in osebnega dela, ki pa je bilo kmalu uničeno, ker so smerne table, puščice in druge oznake bile nekomu odveč; ugotavljamo, da se delavci iz nekaterih delovnih skupnosti republiških upravnih organov premalo vključujejo v naše delo; prav tako pa nam še ni uspelo trdneje povezati dejavnosti društva s KS Gradišče. Nismo napredovali pri organiziranju in uveljavljanju širše planinske vzgoje in pri vzgoji lastnih planinskih kadrov (planinski vodniki). V bodoče bi bilo potrebno bolj poskrbeti za organizacijo raznih predavanj, še posebej pozimi.

Minulo leto je bilo nedvomno uspešno. O tem so se lahko prepričali tudi udeleženci predavanja neposredno pred občnim zborom. S predavanjem smo skušali z diapozitivi predstaviti dejavnost društva v sedmiletnem obdobju. Še posebej pa smo zadovoljni, ker se je na občnem zboru razvila živa razprava o posameznih predlogih in predlaganih rešitvah, kar kaže na to, da se člani društva zavedajo, kaj jim pomeni društvo v okviru t. i. »rekreacije v upravnih organih«, pa tudi, kaj društvo pomeni v okviru PZS. Zato je tudi razumljivo, da smo, kljub stabilizaciji, za letošnje leto programirali 37 akcij, med katerimi ne bo manjkalo zanimivih planinskih izletov (po načelu, da so izleti vsem dostopni), planinskega tabora in dopustniško delovnega potovanja po tujih gorah. Doma pa se bomo tako kot lani lotili delovne akcije (obiranje breskev ali pa trgatev), v program pa smo uvrstili tudi očiščevalno akcijo. Naši člani bodo spet romali po E-8, ponovili pa bomo tudi del Poti spominov

NOV občine Domžale. Glede na skromna sredstva se vsi člani dobro zavedamo, da bomo večino planiranih akcij financirali iz svojega žepa, in upamo, da bomo ob letu vsaj tako zadovoljni, kot smo bili letos.

Aleksander Čičerov

NAČRTI FOTO SEKCIJE PD TITOVO VELENJE

Foto sekcija PD Titovo Velenje dela že 4 leta. Zdaj jo vodi Roman Germadnik, pomagajo pa mu Marjan Kompan, Anica Germadnik in Zinka Tržan. V počastitev planinskega praznika vsako leto pripravijo zanimivo razstavo fotografij s planinsko tematiko. Diapozitive imajo lepo urejene v arhivu, imajo pa tudi pregledno urejen arhiv filmov. Delo članov se v glavnem odvija na izletih in turah, ko takoj po prihodu domov naredijo fotografsko reportažo s poti in jo razobesijo v izloženem oknu društva. Diapozitive, ki nastajajo na takih poteh pa potem pokažejo na izletu v neznanu. Veliko zanimanje, ki ga za njihovo delo kaže občinstvo, je gotovo dobro znamenje, da so na pravi poti. Tako bodo tudi letos zbrali kar največ fotografij in diapozitivov z izletniških poti in tur, navzoči bodo na vseh drugih planinskih akcijah, na filmski trak bodo zabeležili srečanja s pobratenimi društvi v drugih republikah, pripravili pa bodo samostojno razstavo fotografij na planinsko temo v Napotnikovi galeriji in to na sam Dan planincev. Tokrat so dali v načrt tudi fotografiranje obeležij NOB na Šaleški poti. Začeli bodo urejati fotografsko kroniko izletništva, žele pa sodelovati tudi na mednarodni razstavi v Ivanju. Če bi želeli mentorji oziroma vodje planinskih krožkov po šolah njihove pomoči, so prav tako pripravljeni sodelovati.

J. Hočevnar

PD MATICA MURSKA SOBOTA — OBČNI ZBOR

V petek, 15. 1. 1982, je bil redni občni zbor našega društva. O delu društva je poročal predsednik Filip Matko, o finančnem poslovanju Alojz Rous, poročilo nadzornega odbora je prebral Zoran Klemenčič. Nato smo poslušali poročila o delu planinskih skupin: PO Beltinci, Srednješolski center, Blagovno ekonomski center in skupina SPIZ.

Iz vseh teh poročil in razprave je razvidno, da naši člani radi zahajajo v gore in se udeležujejo tradicionalnih pohodov. Na SŠC in BEŠC so organizirali tudi predavanja za osnovno planinsko vzgojo. Ne moremo pa biti zadovoljni z delom UO. Najlažje je organizirati turo v planine, vendar je treba biti aktiven tudi v UO in dru-

gih organih PD. Ne sme se več zgoditi, da bi UO razpadel in bi vse delo ostalo na posameznikih, ki so pač delali, kot so se sami znašli in kot so zmogli. Zaživeti morajo planinski odseki po šolah, da mladi rod že od mladega navajamo na življenje v naravi. Pohod na Vanečo mora biti bolj množičen, da bi ga lahko potem dali v koledar akcij PZS. Pozabili smo na 30-letnico našega PD, to moramo z zamudo proslaviti. Planinci se moramo naročiti na Planinski vestnik, saj je naše glasilo. Premalo članov našega PD je prehodilo Pomursko pot. To moramo popraviti. V redu pa je, da organiziramo Dimekov memorial, za kar gre predvsem zahvala PO Beltinci in PD Mura iz Kroga.

V imenu PZS je zbor pozdravila tov. Marija Lah-Vildova, ki se je udeležila zbora kot predstavnica PD Mura.

Potem smo razrešili stare člane UO in NO ter izvolili novi UO in NO. Sprejeli smo program dela. Sklepali smo o višini članarine in o finančnem načrtu za leto 1982.

Po ogledu dia posnetkov — izlet v Savinjske Alpe (A. Rous) in kratkih filmov z raznih pohodov (F. Matko), smo se razšli z željo in prepričanjem, da bo zdaj pravo delo v našem društvu spet zaživelo.

Stanko Sreš

PLANINE VABIJO ...

PD Titovo Velenje vabi ljubitelje narave tudi letos na izlete in ture.

»Von, v naravo,« pravijo, »iz sivega betona in mestnega smoga!«

V zameno ponuja PD s svojim programom mir tihih gozdov, preproge cvetočega vresja, prekrasne razglede, ki so jih naše gore polne, vijugave in mehke steze in pota, tudi brezpotja. Skratka, lepo in zdravo preživete nedelje v hribih — naših hribih!

»Prijetelju narave ni nikdar dolgčas. Vsak prosti dan išče nova pota, odkriva nove in nove koticke v naravi, spoznava mesta in kraje, pomembne iz NOB, obiskuje obeležja, ki pričajo o junaških dneh našega boja, ki opozarjajo, naj varujemo težko in z žrtvami priborjeno svobodo pa našo lepo in bogato domovino. Domovina je ena. Spoznavajmo jo, spoznajmo jo in imeli jo bomo še raje!«

Pohodi v naravo ...

Foto Roman Germadnik

PD Titovo Velenje je začelo organizirati izlete že leta 1967. Eden izmed izletov v letošnjem programu bo že dvestoti!

Okrog 10 000 ljudi — ljubiteljev planin — je v teh letih PD varno vodilo na izlete. Gotovo so že s to dejavnostjo — izletništvom — opravili pomembno delo.

Vse, ki radi fotografirajo, vabijo, da ohranjajo vtise z izletov na fotografijah in jih posredujejo Planinskemu vestniku v objavo.

Kdor pa je več v pisanju, naj o pohodih oz. vtisih z izletov piše in prispevke posreduje propagandni komisiji (v pisarno društva). Najboljše prispevke bomo pošiljali v dnevno časopisje, revije, Planinski vestnik in radio Titovo Velenje za objavo. Najboljše tri prispevke bodo po oceni komisije na izletu v NEZNANO primerno nagradili! Za vse informacije pa je na voljo društvena pisarna (torek in četrtek, od 17. do 19. ure).

Julijana Hočevar

PLAKAT ZAVAROVANIH RASTLIN V OBČINI NOVA GORICA

V občini Nova Gorica so z občinskim odlokom (Uradno glasilo občin Ajdovščina, Nova Gorica, Tolmin 10/81) zavarovali štiri rastline: venerine lasce (*Adiantum capillus-veneris*), jesenček (*Dictamnus albus*), bo-dečo lobodiko (*Ruscus aculeatus*) in vse vrste mečkov (*Gladiolus* sp.). V januarju leta 1982 sta občina Nova Gorica in za-vod za spomeniško varstvo Gorica ob gmotni pomoči Samoupravnega komunalne skupnosti Nova Gorica izdala ličen plakat. Oblikovan je na isti način kot plakat Naše zavarovane rastline iz leta 1976. Osnovna barva je svetlo modra, v zgornji vrstli so upodobljene z občinskim odlokom zavarovane rastline, poleg tega pa lepe barvne slike predstavljajo še ozkolistni narcis, tiso, bodiko, širokolistno lobodiko, brstično lilijo, avrikelij, Clusijev svišč, lepi čoveljc, dišeči volčin in kranjsko lilijo.

Plakat torej dopolnjujejo slike rastlin, ki so zavarovane po vsej republiki. V osred-njem delu so še izvlečki iz obeh zakon-

skih določil, s seznamom zavarovanih cvet-lic, ki niso upodobljene.

Plakat je moč naročiti na občini Nova Gorica — oddelek za urbanizem. Na odlok opozarjamo ne le gorske stražarje na tem območju, ampak tudi izletnike in planince.

Peter Skoberne

ZELENA KNJIGA ZA IZLETNIKE

Planinska zveza Bosne in Hercegovine in Zveza za varstvo in izboljšanje človeko-vega okolja Bosne in Hercegovine sta iz-dala priročnik Zelena knjiga za izletnike. Ta brošurica je nastala samo zato, da vse obiskovalce narave opozarja na deset osnovnih pravil obnašanja v naravi — v gozdovih, na poljih, v gorah, ob potokih, rekah in jezerih. Vsako pravilo spremlja kratek komentar, ilustrira pa ga duhovita karikatura.

Obenem so izdali tudi plakat z osnovnimi pravili obnašanja v naravi.

Naj ta pravila, ki so nam znana, še enkrat naštejemo:

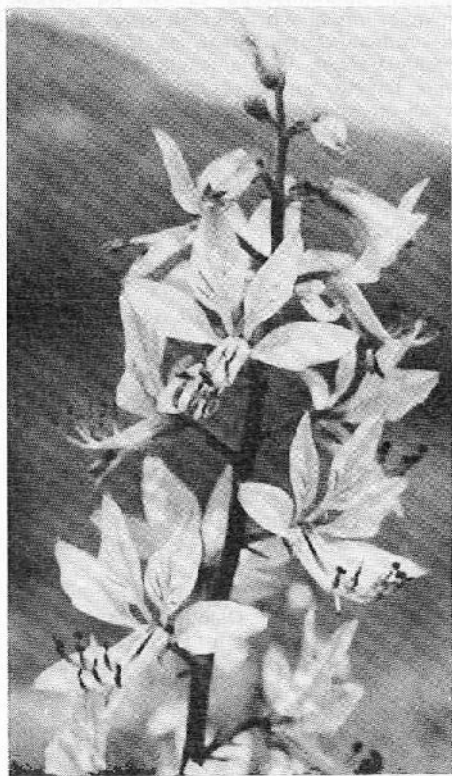
1. Ne uničujte drevja in grmičevja!
2. Občudujte cvetje, vendar ga ne trgajte!
3. Ne plašite živali!
4. Preprečujte gozdne požare!
5. Svoje odpadke odnesite s seboj!
6. Ne motite miru in tišine v naravi!
7. Parkirajte avtomobil na za to določenih prostorih!
8. Ne čistite avtomobila v naravi!
9. Spoštujte zakonske predpise in lokalna navodila!
10. V naravi se obnašajte kot civiliziran in odgovoren človek!

Že stokrat ponovljena pravila, ki pa mno-gim žal še niso prešla v kri!

Nada Praprotnik

Jesenček (*Dictamnus albus*)

Foto P. Skoberne

REŠEVANJE REDKIH ALPSKIH ŽIVALI

Ureditev vzrejevališča ptic roparic, ki jih bodo nato spuščali na prostost v Lobauu, to je največjem naravovarstvenem pod-ročju Dunaja, je najnovejši ukrep, s kate-rim skuša avstrijska zveza za varstvo na-rave zavarovati redke živalske vrste v alpskem svetu pred izumiranjem. Avstrijski prijatelji in zaščitniki narave si tako v najnovejšem času prizadevajo, da bi z raz-ličnimi prijemi znova popravili škodo, ki so jo storili divji in pravi lovci v stoletjih v prostoru med Donavo in Alpami.

Med redke živalske vrste, ki so v avstrij-skih gozdovih in na planinah že skoraj ali docela izumrle, sodijo ris, bober in vidra. K njim bi lahko prišteli tudi kozoroga, katerega domovina so visokogorska pod-

ročja v Alpah. Močno ogrožena sta tudi sokol selec in velika droplja. Vse to velja tudi za razne vrste jastrebcev, ki so jih nekoč preganjali, ker so mislili, da se lotevajo tudi ovac. V resnici pa so vsi jastrebi v resnici mrhovinarji in so torej v gorskem svetu nekakšna sanitarna policija. Tako zdaj skušajo risa in jastrebe znova naseliti v avstrijskih gorah in gozdovih. Približno dvanajst risov so že izpustili v štajerskih gozdovih, predvsem tam, kjer so to roparsko mačko že pred več sto leti iztrebili njihovi lovski tekmeči.

V največji nevarnosti je tudi zadnjih šest ali sedem parov planinskih orlov, ki živijo na področju Grossglocknerja. »Če se ne bo zgodil čudež, bomo lahko v nekaj letih gledali planinskega orla le še v avstrijskem grbu,« svariijo zastopniki avstrijske zveze za varstvo narave. Pri tem še posebej opozarjajo, da divji lovci iz sosednje zvezne republike Nemčije že dolga leta sem skušajo upleniti še zadnjega orla. Nemški »ljubitelji« namreč baje plačujejo za nagačenega planinskega orla z dvometrskim premerom kril nezasišane vsote. Zato so lovci na celotnem področju Glocknerja tudi med lansko sezono uvedli stalno nadzorstvo nad temi mogočnimi pticami, da bi tako preprečili nadaljnje odstrele.

M. A.

ŠVICARJI ZAOSTRUJEJO VARSTVO VISOKIH ALP

Četrtno površine Švice, vanjo je vključeno tudi dejansko visoko gorstvo, prištevajo med tako imenovana neproduktivna področja. Toda v zvezi z naraščajočo tehnicizacijo postajajo tudi takšna področja vse bolj redka, zato hkrati tudi narašča njihov pomen. Nenehno naraščajoče povpraševanje tistih, ki iščejo počitek, se namreč vse bolj usmerja na pojemajočo ponudbo nedotaknjene narave. Švicarski avtor Hans Weiss opisuje v svoji knjigi o »miroljubnem uničevanju narave«, ta je izšla v novembru 1981, pomen nedotaknjene prostora takole:

»Produktivno na neproduktivnem zemljišču je pomanjkanje koristnosti in tehniških instalacij, samotnost v vsakem času, odvisnost od lastnega telesa in čutil, od elementarnih veličin, kot so to dan in noč, vreme in veter. Znabiti neuporabljena zemljišča niso samo pogoj za zdravje posameznika, marveč vse družbe. V Švici so takšne samo še nekatere gore, na Ni-zozemskem morje, v drugih deželah pušča-ve in stepe, ki imajo za njihove prebivalce enak pomen.«

Zato bi bilo treba v Švici visoko gorstvo kot zadnje pribežališče ljudi pred steh-niziranim in urejenim svetom še prav pose-bej zavarovati. Vodilna misel pri modelu

za ohranitev visokogorskega sveta bi mo-rala biti načelna zaščita visokoalpske pokrajine v vsej njeni prvobitnosti. Rele-vantna določila za uporabo tega »nepro-duktivnega« prostora bi bilo na primer mogoče vgraditi v zvezni zakon za varstvo visokih Alp. Le tako bi jih bilo mogoče zavarovati pred nadaljnjimi človeškimi po-segi, vse izjeme od tega pravila pa bi morali točno predvideti.

V takem zakonu o zaščiti visokega gorstva bi morala biti urejena naslednja vpraša-nja:

— načelna prepoved vseh gradenj, izje-moma bi bilo mogoče dovoliti le krajevno ustrezna poslopja, na primer planinske domove;

— bistveno zaostriti izdajanje dovoljenj za gradnjo novih žičnic, da bi tako odvrnili od še preostalih nedotaknjenih visokogor-skih masivov nadaljnje tokove množičnih turistov;

— načelno prepovedati helikopterske po-lete za prevoz izletnikov, še posebej za visoka gorstva nesposobnih turističnih smučarjev na gorske vrhove; nekatere redke že zdaj močno obiskovane »modne« vrhove bi lahko pri tem izvzel;

— prepovedati vsakršno nadaljnje uničeva-nje pokrajine z brezobzirnim načrtovanjem novih smučišč, smučarji naj se prilagodijo smučiščem in ne smučišča smučarjem.

Izdatnih stroškov za dosledno izvajanje določil pokrajinskega varstva pa seveda nikakor ne bi smeli enostransko preveliti na ramena gospodarsko že tako prikraj-šanih gorskih in planinskih področij. Za vse izjeme pri doslednem uveljavljanju vseh omenjenih in morebitnih drugih dolo-čil pa bi bilo treba plačati ustrezno visoko finančno odškodnino, ki je bila v vseh dosedanjih redkih primerih decela simbo-lična.

M. A.

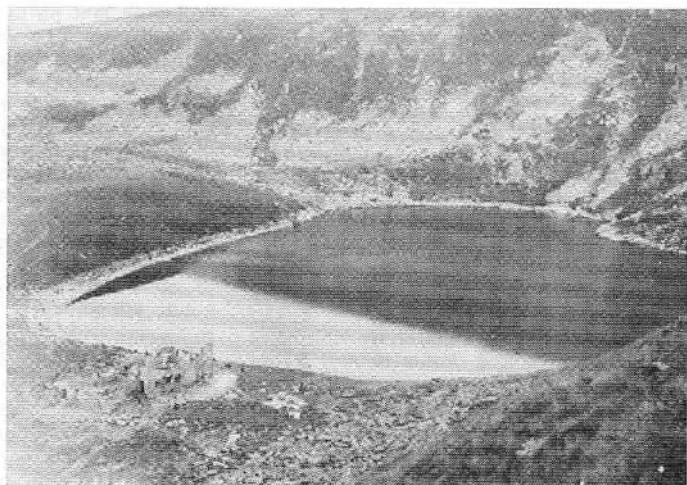
NAGRADA »OSLOBODJENJA« NARODNEMU PARKU PELISTER

Sarajevska založniška hiša Oslobođenje od leta 1980 naprej podeljuje nagrado za najbolj urejeno naravno oziroma kulturno dediščino. V bistvu tako žele ocenjevati in vzpodbujati odnos družbe do dediščine. Poseben odbor, sestavljajo ga predstavniki Oslobođenja in delegati izvršnih svetov republik in pokrajin, v parnih letih obrav-nava naravno dediščino, v neparnih pa kulturno dediščino.

Na seji 29. januarja 1981 je Odbor za podelitev nagrade Oslobođenja razprav-ljal o petih predlogih. Formalne pogoje (potrditev predloga pristojnega republiške-ga organa, vsaj desetletno zakonsko zava-rovanje, izdelan ureditveni načrt, uprava, itd.) sta popolnoma izpolnjevala le »Deli-blatska peščara« (SAP Vojvodina) in »Na-

Ledeniško Golemo jezero ob njem pa samevajo ruševine pogorelega plinarskega doma. Slika je bila posneta 19. julija 1977, danes pa se do jezera lahko pripeljemo z avtomobilom. Lep napredek in razvoj, kajne!

Foto P. Skoberne

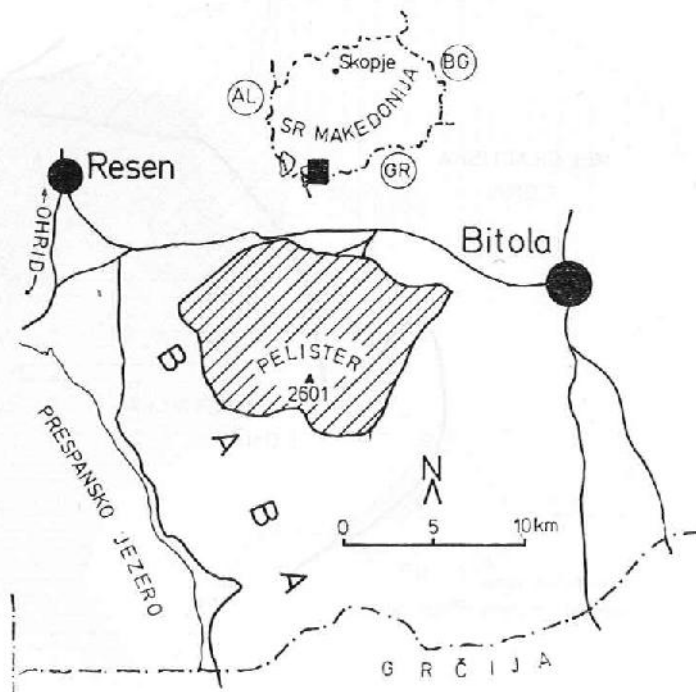

cionalni park Pelister» (SR Makedonija). Po krajši razpravi se je večina odbornikov opredelila za makedonski predlog. Slovenija je z »Rakovim Škocjanom« kandidirala za nagrado leta 1980, letos pa predloga ni obnovila, zato seveda tudi ni prišel v ožji izbor.

Ob tej priložnosti lahko bolje spoznamo »Pelister«, največji in edini »pravi« makedonski narodni park. Narekovaje uporabljamo zato, ker le NP Pelister ustreza po velikosti in vsebini merilom za narodne

parke (velikost, prvobitnost, ohranjenost, naravna in kulturna dediščina velikega oziroma izjemnega pomena, polifunkcionalnost).

Narodni park zajema z 12 520 hektari večji del pogorja Baba, katerega najvišji vrh je Pelister (2601 m). Geološko osnovo predstavljajo paleozojski škrilavci, ki so jih ponekod prebile predornine. Baba je tektonsko izrazito ločena od sosednjih planin, njeno površje pa je močno ledeniško preoblikovano. Poleg morenskih nasipov

Skizel in fotografija:
P. Skoberne

so najznačilnejše ledeniške kotanje — v dveh sta jezerci: Malo in Golemo jezero. Zaradi slikovitosti jih nekateri ljubitelji imenujejo Pelisterske oči.

Del voda se steka v Prespansko jezero (Jadransko porečje), večina pa pripada Egejskemu porečju, saj se usmerja proti Pelagonijskemu polju.

Zaradi lege, silikatne podlage in poledenitve ima Pelister zelo zanimivo rastlinstvo. Mnoge rastline arktičnega alpskega flor-nega elementa dosegajo prav tu najjužnejšo točko v Evropi, zastopani pa so tudi že sredozemski florni predstavniki. Veliko znamenitost predstavljajo dobro ohranjeni gozdovi bora molike (*Pinus peuce*), ki ga je prav na pobočjih Pelistra videl leta 1839 nemški botanik August Grisebach in ga tudi prvi opisal. Molika je balkanski terciarni endemit.

Tudi živalstvo odlikuje pestrost vrst ter večje število endemitov, med katerimi naj omenim le makedonsko, pelistersko in pelagonijsko postrv.

Na tem prostoru ne moremo prezreti kulturnega izročila od neolitika, antike pa vse do turških časov in obeh vojn.

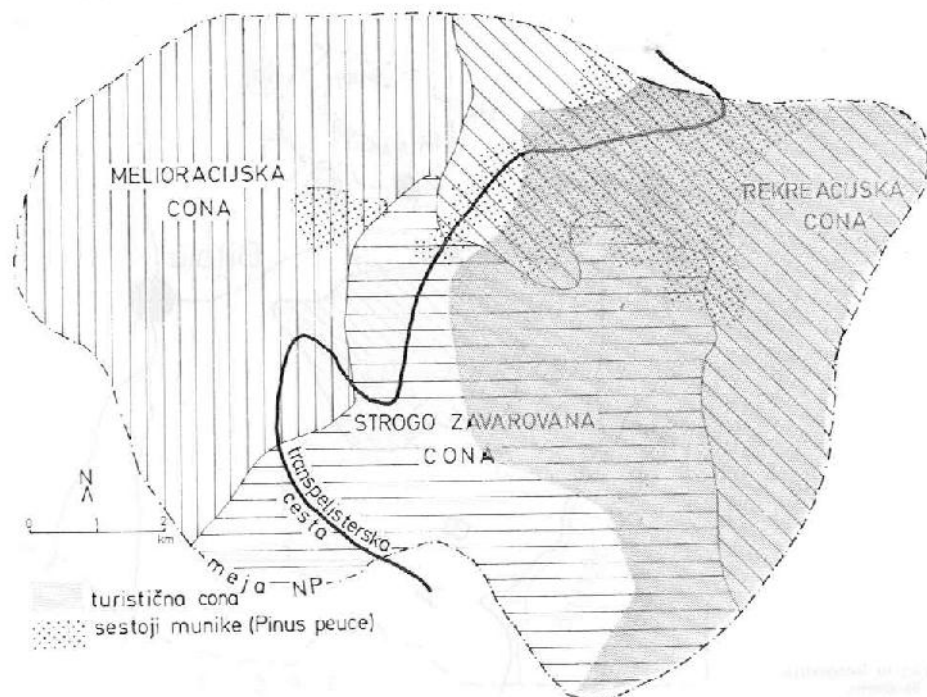
Zaradi vseh teh vrednot je bil že leta 1948 del Babe razglašen za narodni park.

še istega leta pa je bila ustanovljena tudi uprava. Vse lepo in prav, toda lepota Pelistra grozijo prav nadaljnje usmeritve narodnega parka: V strogo zaščitenem območju je predviden zimski rekreacijski center z žičniškimi napravami, večina molike je zunaj stroge cone, narodni park pa bo čez dvoje presekal moderna transpelisterska magistralna cesta, ki bo povezovala Bitolo in Prespansko jezero čez 2100 metrov visoko sedlo med Kozjimi stenami in Pelistrom. Smotnost magistrale je ob bližnji cesti Bitola—Đavat—Resen sploh vprašljiva.

Poglavitni cilj nagrade »Oslobodjenja« je v vzpodbujanju odnosa družbe do vrednot naravne in kulturne dediščine. Morda se ravno ob nagrajenem »Pelistru« bolj kot kdajkoli prej čutita dve smeri razvoja tega odnosa. Na eni strani je to na primer Triglavski narodni park, kjer so varstveni funkciji podrejene vse ostale in se zato vrednote ohranjajo, na drugi strani pa tako imenovano »unapredjenje človekove sredine«, zaradi katerega pod krinko lažnega varstva narave izgubljammo Taro, Deliblatsko peščaro, Durmitor, Pelister in še kaj.

Peter Skoberne

Skica 1 — »Urejevanje naravnih danosti in okolja omogoča ohranjanje avtentičnosti ter omogoča vključevanje v družbeni razvoj«, je napisano v smernicah programa narodnega parka Pelister. Z našim pogled na skico, pripravljeno iz planskih gradiv parka, nam pokaže popolnoma nasprotno in neusklajeno intereso: turistična cona se zajeda s sistemom žičnic malodane v polovico strogo zavarovanega območja, transpelisterska magistrala pa je neusmiljeno speljana skozi sestoje molike in prereže narodni park na dvoje. V tem primeru je govorjenje o ohranitvi avtentičnosti in varstvu narave zgolj farsa.

KNJIŽNA STARINA V NOVI IZDAJI

»Kdor je prebral Kugyjeva alpinistična dela,« piše v Delu, dne 22. 1. 1982 pod gornjim naslovom, je v njih večkrat opazil citate iz knjige angleških potnikov Gilberta in Churchilla. Ta knjiga je že zdavnaj pošla, zdaj pa jo je v italijanski priredbi spet izdal tržaški založnik Marino Bolaffio. Angleža, ki sta v letih 1861 do 1863 prepotovala deželo, kjer žive Slovenci in so podatki o tem, posebej še, ker pač nista obremenjena s predsodki, »za poznavanje tedanjih razmer in ozemlja, kjer so živeli bolj ali manj strnjeno Slovenci,« izredno zanimivi.

NAŠE PLANINE 11—12/81

Časopis PZH (in PZ BiH) zaključuje letnik z naslovnico, za katero je šel po motiv v Jopićevo jamo na Kordunu, vsebinsko pa je prav tako raznolik in bogat, kot vse dosedanje številke. Uvodnik predstavlja poročilo o hrvatskem alpinističnem pohodu na Kavkaz, ki ga je napisal Darko Berljak, vodja

lega pohoda. Tudi drugi prispevek v tem zvezku pripada po vsebini Kavkazu in govori o vzponu na Pik Kavkaz, avtor pa je Djuro Sekelj. Naj iz vsebine izberemo tele prispevke: Poročilo o bivanju sovjetskih alpinistov, gostov KAPSH v Jugoslaviji, od 16. 8. do 4. 9. 1981; Spomini na začetke alpinizma v Bosni in Hercegovini izpod peresa Draga Seferja. V tem sestavku avtor obdela obdobje od 1929 do 1938. Pozornost velja tudi speleologiji (Brezno Črnega izvira na Velebitu, Speleološki objekti v okolici Malovana in Vučipolja, in nekaj jamarskih novic). Med rubrikami naj omenimo Vezne poti in transverzale. Seveda pa najdemo tudi v tej številki priložnostnih zapisov, izmed katerih naj omenimo le prispevek Miroslava Pere iz Splita Ta naš Mosor. Posebno mesto pa zasluži zavoljo nenavadne stvarne razprava prim. dr. Ivica Ružičke iz Zagreba z naslovom Naturizem in planinstvo. Bogata zbirka novic, med katerimi je ena tudi iz Slovenije — zaključuje zadnji lanski zvezek te planinske revije dveh naših republik.

M. K.

alpinistične novice

BILTEN UIAA št. 96, X/81

Utrinki z oktobrske skupščine UIAA

Bilten št. 96 UIAA, je v glavnem posvečen skupščini Zveze v Luganu, oktobra 1981. Iz razprave o proračunu in kotizaciji je razvidno, da UIAA nima kdo ve koliko sredstev; k temu je nekoliko prispevala tudi ukinitve prispevka za kakovostni znak UIAA. Ta tema je prevladovala tudi v razpravah varnostne komisije, kjer je bilo sklenjeno, da se njen predsednik o tem pomeni s predstavniki proizvajalcev opreme. Kotizacija se po sklepu večine ne bo spremenila, v varnostni komisiji pa so s tehničnega področja razpravljali samo še o plezanju s sedežnim pasom brez gornjega dela. To je v modi med angleško govorečimi alpinisti, čeprav je jasno, da ni enako varen, kot popoln plezalni pas. O tem bo še več govora letos. Dokaj živahno je bilo med zdravniški-planinci; ti so ustanovili zdravniško komisijo UIAA. Pridružilo se ji je že okoli 80 zdravnikov in se pripravljajo med drugim tudi na obdelavo problemov o bivanju v večjih višinah. Vsebinsko razprav na zasedanju v Luganu bo komisija priobčila v švicarski

medicinski reviji in bo tako dostopna vsem zainteresiranim.

Kljub brezplačnemu in prostovoljnemu delu komisije, se ta že na samem začetku bode s finančnimi težavami. Proračun UIAA je prepičel, da bi ji lahko pomagal; zato so se javili zastopniki planinskih organizacij Italije, Argentine, Grčije, Španije in ZR Nemčije; te bodo prispevale manjkajočih 6000 Sfr.

Kot je bilo pričakovati, se je v razpravi oglašil predsednik mednarodne komisije za reševanje v gorah, E. Friedli. Izrazil je obžalovanje, da se poraja dvotirnost, saj v IKAR že več dvajset let dela zdravniška komisija in se je bati, da bodo medicinci UIAA nekatere stvari ponavljali ali jih znova začeli raziskovati, čeprav so že dognane.

Odgovorili so mu trije: Hans Domcke, Laurent Exterman in dr. Berghold. Delo UIAA je splošnega značaja in s svojimi izsledki lahko zadosti potrebam na vsem svetu. Zdravniška komisija IKAR se ukvarja s problemi reševanja in s skrbjo za ponesrečence, medtem ko je UIAA usmerjena v preprečevanje in v raziskave. Razpravljalci so končno ugotovili, da bosta obe komisiji s sodelovanjem plemenitili

delo, ko si bosta izmenjavali izsledke. Komisija za varstvo okolja ima po kadrovskih zapletih novega, dinamičnega predsednika J. Vandervoorda, čigar skupina je pripravila dokument v treh jezikih o problemih, povezanih z odpravami in treking. Podprla je Britance in Francoze, odločno pa se proti nepotrebnim helikopterskim poletom ter uporabi motornih vozil. Obravnava tudi pravila lepega obnašanja, ko naj bi planinci s kraja taborjenja odnašali prazne plinske bombice. Obeta se tesnejša povezava s predstavniki posameznih organizacij članic UIAA, napore naj bi podprl tudi film o varstvu okolja. Razpis za tak film naj bi ob podpori UIAA pripravilo vodstvo znanega filmskega festivala v Trentu.

Predsednik mladinske komisije je v glavnem dodal pojasnila svojemu pisanemu poročilu. Pripravlja seminar za gorske vodnike, ki se zanimajo za vzgojo odrasčajočih planinske mladine. Kar zadeva delo komisije, najavlja strožjo disciplino za člane. Tiste, ki niso aktivni, naj bi izločili in zmanjšali število članov komisije.

Komisija za koče šteje za najpomembnejši problem — odpadke. Povezala se bo s komisijo za varstvo narave in z njo pripravila dokument o izkušnjah in doseženih rezultatih. Lotila se bo dolgoročnih študij o odstranjevanju odpadnih voda in o uporabi kuriv, ki ne onesnažujejo okolja. Tudi organizacijska komisija se je ukvarjala z zanimivimi in aktualnimi vprašanji. Pripravila je dokument o odgovornosti planinca. Postavlja se proti težnjam, da bi nesrečo v gorah že vnaprej obravnavali kot kaznivo dejanje. V ta namen besedilo poudarja dvojno misel: hoja v gore je vedno združena z določenim tveganjem; vsak naj se zaveda, da kot planinec tudi tvega in zato nosi posledice.

V komisiji za odprave še vedno govore o omilitvi predpisov za odprave in njihove člane, o spoštovanju navad in zakonov države, v kateri je odprava, kakor tudi o varstvu okolja.

Problematična je še vedno istočasna dodelitev dovoljenj za isti vrh več odpravam. Zastopnik iz Nepala, Khadga B. Shah, je zaprosil za podrobnejšo razčlenitev prošnje.

Šola za šerpe v Manangu, Nepal, je bila tudi zadnje leto uspešna. A. Kunaver in planinske organizacije, ki so pomagale pri izvedbi, so bile deležne pohvale.

Kažejo se možnosti, da bo inštruktorje v prihodnje poslalo še več planinskih organizacij, poskrbeti pa bo že tudi treba za obnovo alpinistične opreme šole za šerpe.

Španska planinska zveza je organizirala tečaj v Bariloche, Argentina. Uspešno ga je vodil španski inštruktor, sodelovalo je 26 tečajnikov.

Slovar planinskih izrazov UIAA napreduje. Izvedba s francosko osnovo je že zaključena, v pripravi je angleška in še druge, med njimi je tudi slovenska. Slednja zaostaja po nepotrebnem in samo zato, ker smo pri PZS začeli delo šele jeseni 1981 (ker poprej za to nalogo sploh nismo vedeli!). Napreduje tudi srbohrvatska inačica.

Statut UIAA je doživel samo eno spremembo — Bilten UIAA bo poslej izšel štirikrat na leto. Obseg se ne bo zmanjšal, pač pa bo manj stroškov z razpošiljanjem. Obetajo večjo točnost v izhajanju, ostaja tudi možnost dodatnih izdaj.

Član CAI, Guido Tonella, pripravlja zbornik za 50-letnico UIAA. Imel bo 60 strani besedila in 8 strani fotografij, bo pa posvečen nastanku in zgodovini UIAA in spominu na tiste, ki so ustvarjali UIAA. Izšel bo v francoščini, vsaka zveza-članica pa ga bo po želji lahko izdala v svojem jeziku. Kraj zasedanja UIAA ob petdesetletnici v letu 1982 še ni določen. Za to se potegujeta Chamonix, kjer je bila leta 1932 ustanovljena UIAA, in Kathmandu, središče sedanjega odpravskega alpinizma. Kandidat za izvedbo srečanja v letu 1983 je Club Alpin Belge, za leto 1984 pa Magyar Hegymászó Klub, ki ima konkurenta v korejski planinski organizaciji, ki bi želela, da je zasedanje v Seulu.

V zadnji točki dnevnega reda je čilski delegat prosil evropske planinske organizacije, da bi pomagale razširiti tehnično znanje članov čilске planinske organizacije in nosačev, ki spremljajo odprave s tem, da bi se ti lahko udeležili tečajev teh organizacij.

Za pomoč se bodo Čilenci oddolžili tako, da bosta po dva alpinista planinskih organizacij, članic UIAA, brezplačno sodelovala na mednarodnem alpinističnem taboru v Čilu.

Kadrovskih sprememb v glavnem ni. Dosedanjšega podpredsednika H. Domckeja, mandat mu je potekel z letom 1981, je zamenjal član španske organizacije José Odriozola. Od njegove izvolitve si predsedstvo UIAA obeta med drugim tudi to, da bo precej pripomogel h krepitvi stikov z organizacijami iz Južne Amerike.

Poročilo o šoli za šerpe 1981

V dokaj obsežnem in zadosti izčrpnem poročilu V. Šlambergerja preberemo vse najvažnejše o lanskem delu planinske šole za šerpe, ki jo je pred leti ustanovila naša planinska organizacija in jo še sedaj vodijo naši inštruktorji. Lani so se jim pridružili še inštruktorji iz Nepala (1), Poljske (1), Švice (1), ZRN (1) in Kanade (1). Skupno z našimi tremi (Šlamberger, Robas in Belehar) jih je bilo 8, v varstvu pa so imeli 46 kandidatov, od katerih dva nista uspela, dvajset je bilo zadostnih, sedemnajst prav dobrih in sedem odličnih.

Vodja šole V. Šlamberger navaja kot glavni cilj šole vzgojo šerp v plezalni tehniki. Udeležencem naj bi znanje dalo več samozavesti in jim vlilo športnega duha, da bi ne bili zgolj višinski nosači tujih odprav, temveč bi se tudi sami lotili osvajanja vrhov v svoji domovini.

Čim bolje naj bi obvladali plezalno tehniko in prvo pomoč. To naj bi zmanjšalo nesreče med šerpami in prispevalo k večji varnosti odprav in trekingov.

Problemi ob odpravah in trekingih

Komisija za varstvo gorskega okolja UIAA je za odpravarje in udeležence trekingov pripravila nekaj priporočil.

Odprave in trekingi prinašajo v tuje dežele marsikaj dobrega, dosti pa je tudi problemov.

Dohodki od odprav in trekingov dodajajo nove neenakosti med domačini, človeške in socialne probleme, kar je pogosto razlog za hude pretrese, saj se nenadno soočajo z izredno tehnizirano civilizacijo, zaradi tega se utegnejo izničiti sicer pozitivni dosežki v medčloveških odnosih. Najbolj kritične so velike in drage odprave in poslovno zastavljeni trekingi. To omogoča udeležencem udobje, ki ga ni mogoče primerjati z razmerami v deželi, kamor je odprava (ali treking) namenjena.

Domačini posegajo, zaradi oskrbovanja odprav in trekingov, preveč intenzivno v lastne vire, zato trpi preskrba krajevnega prebivalstva. Posebno pereča je poraba lesa za taborne ognje in za kuhinje. To sili domačine, da iščejo, zlasti v neugodnih letnih časih, gorivo vedno bolj daleč od naselij. Poudariti velja, da tako šerpe in nosači sami uničujejo gozdove v bližini naselij.

Odprave in trekingi močno onesnažujejo okolje. Gre za vsakovrstne odpadke, ki ostajajo nakopičeni predvsem tam, kjer se čez noč ustavijo odprave in trekingi. Odlagališča odpadkov so ponekod že tako velika, da jim domačini niso več kos, še slabše je, ko nerabno opremo puščajo tudi ob poti. Zakopavanje odpadkov v jame ni dokončna in trajna rešitev.

Komisija za varstvo gorskega okolja UIAA ugotavlja, da bi se odprave in trekingi formalno lahko zadovoljili z ugotovitvijo, naj opisane probleme pač rešujejo domače oblasti. To pa bi ne bilo moralno, še zlasti ne, če pomislimo na socialne težave. Zaradi kopičenja odpadkov in navlake trpita lepota in privlačnost krajine, tako pa upada možnost za prihod novih obiskovalcev.

Zato komisija predlaga naslednje:

UIAA bo na socialna in medčloveška vprašanja opozorila vlade prizadetih držav ter jim pomagala, da dosežejo ustrezen odziv pri organizatorjih odprav in trekingov.

Da bi omejili prekomerno trošenje domačih virov hrane in kurjave, prosi UIAA organizatorje odprav in trekingov, naj zagotovijo, da bodo odhajali na pot s svojimi zalogami kuriva, vstevši potrebe nosačev. Vodja odprave ali trekinga mora skrbeti, da vodja nosačev ne bo tratil krajevne zaloge.

Dežele, članice UIAA, naj poskrbe, da bo že v načrtovanju odprav in trekingov zagotovljeno varstvo obiskanih predelov. Uporabljajo naj tako embalažo, ki bi jo lahko sproti uničili ali pa naj bi neuporabljene stvari ob povratku vzeli s seboj.

Članice UIAA naj uveljavijo ukrepe za grobe prekrške teh napotkov. Mogli bi ukrepati tako, da bi preprečili izvedbo odprave.

Marsikaj bi lahko dosegli, če bi UIAA dobivala poročila o izkušnjah posameznih odprav in trekingov. Zaželeno bi bilo izdelati dokumentacijo najbolj prometnih poti, s čimer bi bilo mogoče smotno ukrepati. Koristno bi bilo tudi, če bi izdelali seznam nezaželenih predmetov in materialov (npr. raznih sprejev).

UIAA bo o teh problemih in napotkih poročala vladam prizadetih dežel ter jih prosila, da podobno ukrepajo proti organizatorjem odprav in trekingov iz držav, ki niso člani UIAA.

Gorske nesreče in pravosodje

Dandanes se vse prepogosto dogaja, da je nesreča v gorah povod za kazenske ali civilnopravne ukrepe. Prepogosto pozabljamo na negotovost, ki nenehno spremlja vsa dogajanja v gorskem svetu. Hoja v gore bo vedno povezana z nevarnostmi in tveganji. In če bi se preveč zanesli na neka stroga pravila obnašanja, bi se utegnili zapeljati utvari, da smo povsem varni. Praksa potrjuje, da to ni mogoče.

Povsem sprejemljivo pa je, da se je treba upirati nevarnostim in tveganjem, kadar gremo v gore. Soočanje s predvidenimi težavami in tveganji je pravzaprav poglavitni mik planincev, pomeni jim največjo vrednoto v njihovi dejavnosti.

Statistike potrjujejo, da se število planincev nenehno veča. V okolju, ki nam daje občutek neizmerne širine, iščemo ljudje svoje duševno ravnovesje in dobro telesno počutje, ki ju sicer ogroža življenje v prenaseljenih dolinah.

UIAA in vse planinske organizacije, ki so utrle poti v gore in bistveno pripomogle, da hodi tja tudi množica, spričo navedenega prosijo vse, ki imajo opravka s pravosodjem, naj priznajo naravno tveganost hoje v gore in jo upoštevajo.

Seveda so planinske organizacije tudi pripravljene posredovati izkušnje, ki jih planinci za premagovanje težav nujno potrebujejo.

Kolikor bi bilo kdaj napačno ravnanje na gori povod za postopek in ugotavljanje

krivde ali odgovornosti, so UIAA in njene članice vedno pripravljene, da pooblaščenim organom pomagajo s svojimi izvedenci.

Osnovno pa je: Vsakdo, ki hodi v gore, odgovarja zase in za svoje sopotnike, tudi kot član večje skupine ali naveze.

O delu mladinske komisije UIAA

Komisija je postala zelo delovna; lani je zasedala kar dvakrat in sicer spomladi v Rudolphütte v Visokih Turah, jeseni pa v Amsterdamu.

Poleg odločitev o udeležbi pri akcijah v letu 1981 je komisija sprejela program za obdobje 1982 in 1983 in načela o načinu delovanja ter se do leta 1985 tudi kadrovske uredila.

Več pozornosti je posvetila namenu mednarodnih srečanj planinske mladine, določila temeljne teme za vzgojno delo ter udeležbo članov komisije na teh srečanjih. Komisija ima 11 članov, kar zadošča za uspešno delo. Z omejitvijo števila članov komisije se ne zapira vplivu članic in meni, da bo uspeh večji, če njeni člani čim pogosteje obiščejo narodna srečanja mladih planincev.

Pavle Šegula

ARGENTISKA ODPRAVA V DAULAGIRIJU — SS STENA

(Povzetek po poročilu odprave, ki je bila posvečena 50-letnici CAB — Club Alpino Bariloche.)

Odprava je odšla na pot 11. februarja lani, štela pa je sedem plezalcev, snemalca, filmarja, radista, vodjo baze, zdravnika in vodjo odprave, torej vseh skupaj 13 članov. Tokrat je bila odprava z domačini zadovoljna, saj ni bilo dosti bolezni in tako imenovanih »štrajkov«. Manj pa so bili zadovoljni z opremo, posebej s šotori, ki so jih izdelali v Argentini. 14. marca so prišli v tako imenovani »Italijanski tabor«, 3500 m. Zaradi snega so šele čez nekaj dni odšli po kanjonu Majandi Kole do »skladišča«, 4000 m. Zaradi težav na poti jim je pobegnilo kar 30 nosačev. Šele konec marca jim je uspelo, da so se končno utaborili v bazi, 4500 m. 6. aprila je prva skupina na višini 5000 m postavila tabor 1, štiri dni nato so uredili tabor 2 na višini 5500 m. Na višini 6000 m, ob vznožju osrednjega dela SS, so sredi marca postavili tretji tabor, ki naj bi jim rabil za bazo ob napredovanju. Tabor 4 so postavili 19. aprila, 6350 m in le 20 metrov pod vznožjem »Hruške«. Spodnji del poti so označili, gornjega pa opremili s fiksni vrvi. 28. aprila so pritrčili še 300 m fiksni vrvi in sicer v levem ozebniku »Hruške«. Steno do višine 7200 m so opremili do 4. maja; na tej višini so tudi postavili ta-

bor 5. Za dokončen naskok so se razdelili v dve skupini. 21. maja je prva skupina začela napredovati iz tabora 5 in naslednji dan postavila tabor 6. V noči med 22. in 23. majem je vihar uničil dva šotora v taboru 5. Naslednji dan so se dogovorili, da se jurišna naveza razdeli tako, da močnejši ostanejo v taboru 6, drugi pa naj sestopijo v tabor 3. Opoldne istega dne so opazili celotno jurišno navezo, ko je sestopala. Okoli 19. ure je v tabor 3 prišel najprej šerpa, uro pozneje Cuinas, dve uri zatem pa še Rosasco. Ta je sporočil, da se je Mari Serrano odločil prenočiti v taboru 5. Tam naj bi našel spalno vrečo, ki pa jo je šerpa prinesel s seboj v tabor 3. Naslednjega dne so steno opazovali in približno ob devetih so sporočili iz baze, da so opazili nekakšen sveženj in sicer približno 200 m nad taborom 4. Sveženj so opazili tudi v taboru 3, vendar nanj niso bili pozorni, ker so vedeli, da Serrano rad vstaja pozno, šele uro pozneje so spoznali, da se je Serrano verjetno ponesrečil. Ob pol enajstih so opazili, da se je črna gmota premaknila in se zdrnila po ozebniku čez serak na višini 6300 m. Šli so tja, vendar trupla niso mogli najti. Tabor 4 je povsem zasulo, tabor 5 pa je imel le en šotor, šotora v taboru 6 pa je raztrgal vihar. Šerpe niso želeli več delati. Zavoljo tega in zaradi nesreče prijatelja in vodje odprave so se soglasno odločili, da odnehajo. Poročilo še ugotavlja, da je bil Serrano v odlični kondiciji in da torej to ni bil vzrok, da ne bi sam zmogel 200 m lahkega terena med 5. in 6. taborom.

*(Povzetek po prevodu
S. Dolinšek)*

VPRAŠLJIVO PROSTO PLEZANJE

Vrhunski plezalci bi težko našli v evropskih gorah steno, kjer bi lahko opravili vrhunske prvenstvene vzpone, zato se vedno bolj usmerjajo v druga svetovna gorstva. To pa zahteva drugačno opremo, drugačne psihične sposobnosti in — več denarja. Zavoljo tega se je močno razvil drug način »osebnega potrjevanja« v stenah, trdi Claude Deck v svojem zapisu z gornjim naslovom, ki je izšel v zadnji lanski številki La Montagne & Alpinisme.

V množici idej se močno poudarja mnenje, da vzpon ne predstavlja le preplezane stene, osvojenega vrha ali doseženega grebena. Smisel vzpona je tudi plezanje, ki naj bi bilo samo sebi namen, športno-tehnično dejanje, ki ni več povezano z običajnimi okoliščinami, z goro na primer, višino, nevarnostjo, z vremenskimi pogoji itd.

Plezanje postane mahoma obvezna in tudi zadostna motivacija. To pa je nekaj novega le za tiste, ki zelo slabo poznajo zgodovino plezanja.

Prosto plezanje se ravna po pravilih in po značilnostih, ki so lastna prav takemu načinu plezanja.

Paul Preuss je prvi sestavil pravila, bila pa so prestoga, saj so preповодovala vse tehnične pripomočke, celo vrh. Posnemalcev ni bilo, saj so bile zahteve vendarle prehude.

V začetku stoletja so se britanski plezalci uveljavili v športnem plezanju, sestavili so manj zahtevna pravila. Bila pa so bolj ustrezna za angleške gore, ne pa za Alpe. Prosto plezanje v 20. letih odklanja kline in jih dovoljuje le za varovanje, nikoli pa za pripomoček pri plezanju.

Američani, ki so svoje granitne in apnenčaste stene »okovali« s klini, so se v 60. letih vrnili k bolj športnemu plezanju, manj »umetnem«, bolj »čistem«, bi rekli.

Pri Britancih so že nekdanj, pa tudi danes, nekateri plezalci gojili zgolj športno plezanje, ne da bi sploh pomislili na gore. Nekateri so se tako ozko specializirali, da plezajo le v določenih stenah z določeno tehniko (apnenec, granit) in celo le še v povsem določeni steni.

V petdesetih letih se je športno plezanje hitro razvilo v Zahodni Nemčiji, na Poljskem in Češkoslovaškem.

V alpskih deželah se je športno plezanje pojavilo šele sredi sedemdesetih let, saj je tu, zaradi visokih gora položaj precej drugačen in je plezanje le način, da bi dosegli pomembnejši, najbolj privlačen cilj.

Pomladi in poleti 1981 je bilo več prireditev na temo »prosto plezanje«. V maju je bilo v Belgiji mednarodno srečanje najboljših v prostem plezanju. Organiziral ga je belgijski alpinistični klub (CAB).

Podobno prireditev so v Nemčiji organizirali trgovci z alpinističnimi pripomočki.

V Franciji sta Groupe de Haute Montagne in revija La Montagne & Alpinisme organizirala posvetovanja, ki so se ga udeležili številni vrhunski plezalci in uredniki specializiranega tiska.

Poiskali so odgovore na 5 glavnih vprašanj, ki so jih dali v razmislek tem specialistom »nad-navpičnega in nad-mogočega«, kar navadnemu človeku ni dosegljivo.

1. Prosto plezanje — specialnost in kot posebnost:

Vedno bolj ugotavljajo nagnjenje nekaterih plezalcev do plezanja v težki steni zunaj konteksta in zahtev visokogorskega plezanja. Športni način se kaže ob iskanju prostega plezanja zaradi samega sebe. Sem seveda sodi tudi iskanje možnosti z minimalnimi sredstvi.

2. Oprema smeri:

Predvsem mora biti zadovoljivo varna.

3. Ocena težavnosti:

Za zdaj še ne vznemirja duhov in v splošnem ocenjujejo po Welzenbachovi lestvici.

4. Oblikovanje (kadrov):

Zveze ki žele oblikovati popolnega alpinista, neodvisnega in odgovornega, so opozorile na dejstvo, da učiteljev in vadiateljev-prostovoljcev občutno primanjkuje.

5. Tekmovanje:

Organizirana tekmovanja so vzbudila nasprotujoče si reakcije. Mnogi jih odklanjajo iz etičnih razlogov, mnogi jih spejemajo, ne da bi jim bili posebej naklonjeni.

Dve smeri:

Med posvetovanjem sta se izluščila dva tokova. Prvi tok (v njem je večina) se zanima za plezanje kot samostojen šport, vendar si plezalni objekt lahko svobodno izbira plezalec sam. Ovira, ki jo je treba premagati, potrjuje plezalca, pa čeprav je to često le tekmovanje v pripravljeni steni, kjer ni običajnih nevarnosti, ki prete v gorah.

Drugi tok pa zagovarja čisto in trdo tekmo. Edini cilj mu je — prehiteti soseda po točno določenih pravilih in s sodnikom. To drugo smer, s sodniki in vsem kar sodi zraven, pa goje le profesionalci, ki se popolnoma posvečajo temu športu, da bi z njim služili.

Namesto zaključka:

Ena izmed največjih težav, ki bi lahko preprečila razvoj vrhunskega plezanja kot posebnega samostojnega športa, je skupno življenje »prostih plezalcev« s klasičnimi plezalc, ker jih v iste stene vodijo različna nagnjenja in motivi.

Skupno življenje bi bilo mogoče in tudi zaželeno, če bi upoštevali nekatere ugotovitve, ki so jih sestavili ob koncu srečanja v Chamonixu.

V njih je izražena misel, da je v gorah dovolj sten s smermi vseh težavnostnih stopenj, ki pa jih ne smejo s tehničnimi pripomočki uničiti ali pa onemogočiti plezanje večini s tem, da iz sten pobere prav vse kline in ostane stena dostopna le vrhunskim plezalcem.

Predvsem pa naj se vsa plezalska tekmovalna preselje iz naravnega okolja na navpične betonske stadione, prave umetne stene, ki jih nekatere dežele že imajo. Mnenje mnogih pa je, da je tisto, kar je pri plezanju potrebno izpostaviti — predvsem človeški duh; tega pa ne smejo omejevali pravila, ki bi lahko zadušila to športno disciplino, zaključuje Claude Deck.

B. B.

BERCHTESGADENSKE ALPE STOLETNICA PRVEGA VZPONA V VZHODNEM OSTENJU WATZMANNA

Prav poseben jubilej je lani slavila najvišja skalna stena v vzhodnih Alpah, to je vzhodno ostenje v Watzmannu, ki se strmo dviguje skoraj 2000 metrov visoko. 6. junija (in ne 6. maja, kot je to napačno zapisano v literaturi) 1881 je gorski vodnik Johann Grill imenovan Kederbacher (1835—1917) iz Ramsaua po dolgem opazovanju in premišljevanju preplezal to mogočno ostenje in tako razrešil ta najodličnejši problem vzhodnih Alp, ki je ležal tako rekoč pred njegovimi hišnimi vrati. 42 let je samevala Grillova prvenstvena smer, dokler niso v letu 1923 Hans in Hermann Feichtner, Ludwig Schifferer in Viktor Reitmayer našli težavno salzburške smeri, ki pa se je izognila nekaterim največjim težavam prvenstvene smeri.

Na jubilejno slovesnost so mestni očetje Berchtesgadenu povabili vse še živeče prvoprstopnike in vse tiste, ki so opravili zimske vzpone v tej steni. V tem okviru so nekdanjemu gozdnemu delavcu, gamsjemu goncu, kmetu, ljudskemu podobarju in gorskemu vodniku, knezu v kmečkem predpasniku, Johanu Grillu-Kederbacherju odkrili pred mestno hišo njegovega rodnega mesta zelo lep spomenik. Da bi bilo naše poročilo popolno, bodi omenjeno, da je Kederbacherja med njegovim 14-urnim prvenstvenim vzponom za plačilo spremljal takrat zelo znani dunajski gornik Otto Schück. In če bi vso zadevo

hoteli še nekoliko speljati v naše vode, bi spomenik po vsej verjetnosti zaradi naše skromnosti postavili pač Dunajčanu!

M. A.

SKALOLAZENJE V SIBIRIJI

Na znanih sibirskih »Stolbyh«, ki ležijo ob obrežju vletoka Jeniseja, je bilo v jeseni 1981 že 18. prvenstvo v skalolazenju. Prav na tem področju sta začela svojo alpinistično pot Evgenij in Vitalij Abalakov in zdaj že 75-letni Vitalij se je udeležil tega tekmovanja kot častni gost. Za posamično skalolazenje so izbrali smer na skali Takman, ki je visoka 75 metrov. Tekmovanja so se udeležile tudi plezalk. Pred moštvi iz Leningrada, Taškenta, Sevastopola in drugimi je zmagalo moštvo iz Krasnojarska. »Stolby« so tudi sicer za širše področje Krasnojarska zelo priljubljen izletniški cilj.

M. A.

SOVJETSKI SKALOLAZCI V CHAMONIXU

Na povabilo vodilnih predstavnikov UIAA so priredili zastopniki sovjetske alpinistične zveze skalolazniški nastop v Chamonixu. Med izmenjavo mnenj so pripovedovali o tekmovanju študentske športne skupnosti Burevestnik v skalolazenju na Krimu. Zmagovalni čas pri posamičnem plezanju je znašal v 80 m visoki smeri, ki so jo ocenili s težavnostno stopnjo IV—V, 5 minut in 19 sekund.

M. A.

ŠPORTNO PLEZALSTVO V ŠVICI

V Švici so lani priredili prvo tekmovanje v športnem plezanju in sicer v treh kategorijah: prosto plezanje v smereh s težavnostno stopnjo IV do VI, hitrostno plezanje po sovjetskem zgledu in naposled težavno plezanje v previsnih skalah z najvišjo težavnostno stopnjo. Vse udeležence so med tekmo zavarovali z vrvmi od zgoraj. Tekmovanje je privabilo veliko gledalcev in je naredilo močan vtis.

M. A.

SKALOLAZENJE TUDI V BOLGARIJI

V Bolgariji se je v lanske jeseni udeležilo razpisanega mednarodnega tekmovanja v skalolazenju 119 plezalcev in 46 plezalk. Tekmovanje so priredili v navpičnih stenah v naravnem parku Kaiika pri Plevnu. Med ženskami je zmagala Pepina Stančeva, med moškimi pa med posamezniki Nasko Lambov, med dvojicami v navezi pa Ivan Karabeljov in Petko Togeve. Na novo ustanovljeni pokal »Serdika« za moštveni uspeh so osvojili gostje iz Poljske.

M. A.

SAMOHODEC NA ČOMOLUNGMI

35-letni zdravnik Peter Hackett iz ZDA je dosegel kot samohodec 8848 metrov visoki vrh Čomolungme (Mont Everest), torej najvišje gore na svetu. Novico je sporočilo

nepalsko ministrstvo za turizem. Peter Hackett je bil član ameriške medicinske raziskovalne odprave, za vzpon od zadnjega tabora v višini 8000 metrov do vrha pa je potreboval osem ur.

M. A.

razgled po svetu

REVOLUCIONARNO STEKLO

IREX-100 SONČNA OČALA ABSORBIRAJO 100% ULTRAVIOLETNE IN INFRARDEČE SVETLOBE

Pri tem gre v resnici za svetovno novost: Irex-100 — 100 pomeni 100% — je organsko steklo optičnega razreda I, ki kot prvo docela absorbira in nevtralizira ultravioletne in infrardeče žarke.

Novo steklo ni le skrajno lahko in obstojno, saj ga praktično ni mogoče opraskati, ampak celo dvakrat bolj odporno kot najbolj trdo mineralno steklo.

To novo steklo vgrajujejo v sončna očala Killy-Irex-100, njihovo ogrodje pa je izdelano iz nezlomljivega najlona. Zaščito, ki jo zagotavlja Irex-100, so s testiranjem potrdili v neodvisnem švicarskem inštitutu za preizkušanje materialov.

Odlične lastnosti tega novega stekla so pred tem potrdile tudi nekatere alpinistične odprave v visoka gorstva kot tudi v laboratorijih NASE. Podjetju Sun-Sport je uspelo nedosegljivo zanesljivost in zaščitno učinkovitost novega stekla Irex-100 povezati z eleganco rafiniranega disajna.

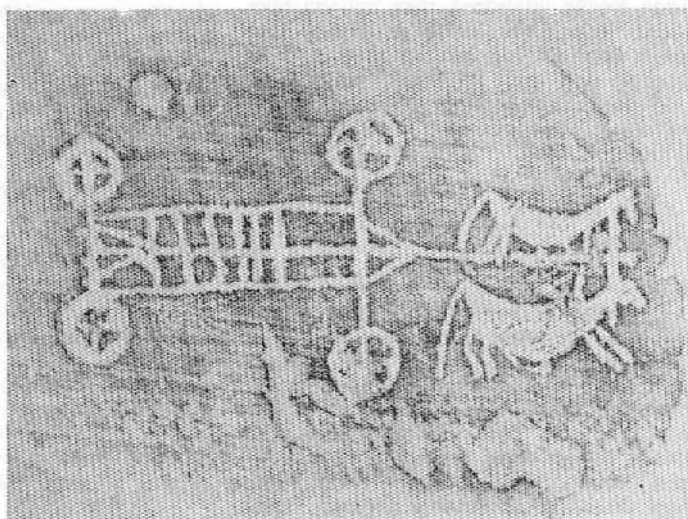
Nova sončna očala in vse druge izdelbe prodajajo v Švici izključno v športnih trgovinah.

M. A.

SLIKE NA SKALAH TUDI V ALPAH

Od 28. novembra 1981 do 14. marca 1982 je bila v švicarskem deželnem muzeju v Zürichu na ogled nenavadno zanimiva razstava z naslovom »Slike na skalah v Alpah«. Ledenodobne jamske slikarije iz severne Španije in južne Francije so že dolgo časa v središču zanimanja ljubiteljev in številnih strokovnjakov. Manj znana pa so bila vse doslej skrivnostna znamenja in upodobitve, ki so jih bili ljudje bronaste in železne dobe, pa v času preseljevanja narodov in v srednjem veku zapustili na posebno mogočnih in od ledenikov zbrušanih skalah. Upodobitve so bile verjetno povezane s kulturnimi predstavami velikih lovskih časov, pozneje pa so se v odročnih alpskih dolinah prepletale z magijo in mistiko v nenavadno pojmovanje sveta. Številne preproste upodobitve so namreč

Štirikolesni voz, ki ga vidimo na sliki vleče konjska vprega, vprežena v volovski jarem. Takí vozovi so bili prevozno sredstvo, gotovo pa so jih rabili tudi za druge namene (upodobitev je iz Naguane v Val Camonici).

pogosto iskale izraz in obliko v grotesknih kozmičnih modelih.

Ustrezno temu je mogoče najti slike na skalah večinoma na zelo odročnih krajih in tudi v precejšnjih višinah. Nasploh vzbujajo vtis, ko da so jih že ob nastanku skušali skriti. Na skalne površine so jih zarisovali s kremenjakom ali kovinskimi dletmi. Ker so domala vse takšne upodobitve vklesane v velike osamelce, ki tehtajo tudi po več ton, jih seveda ni mogoče spraviti v muzeje. Tako preostaja najpreprostejši način, če hočemo upodobitve prikazati širšemu občinstvu, da jih posnamo na papir. Torej nekako tako, kot storimo s kovancem: pokrijemo ga s tankim papirjem in s topim koncem svinčnika tako dolgo drgnemo po njem, da dobimo dovolj razločen in natančen posnetek.

Takšne posnetke, ki so v nekaterih primerih zelo veliki, sta pripravila Anneliese in Dietrich Evers med pogosto zelo napornimi vzponi v skritih soteskah, skalnih razpokah in na viharjih vršacih. Na začetku omenjena razstava je plod njunega 24-letnega vztrajnega dela. Posnetki teh upodobitev še niso bili nikoli doslej prikazani javnosti, šteti pa jih vsekakor smemo za neprecenljive dokumente minule človeške dejavnosti. Slike na skalah so hkrati dragoceno dopolnilo spoznanj, do katerih je vse doslej prihajala le klasična arheologija, in to z lopato. Številne razstavljene upodobitve so v Alpah odkrili šele v najnovejšem času.

M. A.

PLANINSKI POHOD NA MOSOR

V organizaciji planinskega društva Mosor in časnika Slobodna Dalmacija so 8. maja 1981 priredili že osmi pohod na vrh Mosora, ki so ga v začetku prirejali pod naslovom »100 žensk na vrhu Mosora«. Toda število udeleženk tega pohoda tako skokovito narašča, da se ga je lani udeležilo kar 1400 planink, od katerih jih je doseglo vrh več kot 1000. Najstarejša udeleženka je bila stara 79 let, najmlajša pa le pet mesecev in so jo starši seveda prinesli na vrh.

M. A.

OBLETNICA V ČSSR

V ČSSR so praznovali šestdesetletnico organiziranega planinstva. Skupina mladih Čehov in Slovkov je leta 1921 ustanovila Tatransko planinsko zvezo, katere poglavitni cilji — idealizem, planinstvo, moralnost, navdušenje in solidarnost so aktualni danes prav tako kot ob začetku. Do konca zadnje vojne so se člani organizacije udeleževali predvsem v Tatrah, kasneje pa so bili uspešni v gorstvih vsega

planeta, od Alp do Kavkaza, Pamira, Andov, Hindukuša, Karakoruma, Himalaje, Aljaske in drugod.

POSEBNOSTI S STREHE EVROPE

Avgusta minulega leta so med oblegovalci Mont Blanca opazili tudi podjetneža, ki se je k najvišjemu vrhu Evrope pehal z biciklom. Da bi mogel premagovati ledene strmine, je dal zadnjo gumo okovati z žebli. Veselje so preprečili žandarji, ki so ga pregovorili, naj sestopi.

Bolj športno in normalno se piscu novic zdi dejanje Ženevčana Christiana Georgea; ta se je na Mont Blanc podal peš iz Ženeve in svoj cilj dosegel v 21 urah in 20 minutah. V ta namen je prehodil približno 86 km in se povzpel 4450 m!

SAGE O GORAH

V armenskem glavnem mestu Erevanu je nedavno tega izšla pod naslovom »Avandapatum«, zbirka armenskih ljudskih pripovedk iz gorskega sveta, sestavljen pa jo je znani jezikoslovec Aram Ghanaljanjan. V naslednjih vrsticah si ogledimo nekaj primerov tega ljudskega blaga, saj utegnejo zanimati tudi ljubitelje planin v Sloveniji in Jugoslaviji.

Armenske gore so bile nekoč orjaški bratje. Med njimi je bilo v navadi, da so se vsako jutro, potem ko so se zbudili, najprej prepasali z usnjenim pasom, šele zatem so pozdravili drug drugega. Toda sčasoma so orjaški bratje prihajali v leta in se zjutraj niso več tako zgodaj zbuvali. In nekega dne, ko so se posebno pozno zbudili, so se pozabili prepasati in so se tako tudi pozdravili med seboj. Gospod bog jih je zato strahovito kaznoval, spremenil jih je v kamen. Tako se je zgodilo, da so orjaški bratje postale gore, njihovi pasovi zeleni travniki, njihove solze pa studenci, ki nikoli ne usahnejo.

Armenski lehnjak je nastal iz krvi, ki so jo bili prelili Armenci v bojih proti tujim osvajalcem. Njihova kri je tekla tako obilno, da je postala v stoletjih zaradi strjevanja črna in prevzela lastnosti kamnov.

Ko je Noe sadil vinsko trto, je ni zalival z vodo, marveč s krvjo ovce, leva, opice in svinje. Zato v Armeniji še danes govorijo, da postane človek po zmernem pitju vina krotak kot ovca, po obilnejšem močan kot lev; če tudi tedaj ne neha s pijančevanjem, poskakuje in poplesuje kot opica. Če pa se pri pijači tako spozabi, da zgubi svojo človeško podobo, se praviloma spremeni v svinjo, ki se med kruljenjem valja po lastnem govnu.

M. A.

SPD TRIGLAV V ŠVICI

Slovensko planinsko društvo Triglav iz Züricha v Švici načrtuje za letos med drugim, poleg dvodnevne izleta po Dolenski, med drugim tudi več večjih tur in izletov po Švici:

1. Enodnevna tura (za manjše otroke — do 6 let) Arnisse in Sunnigrht (2033 m) — 27. 6.

2. Enodnevna tura (otroci do 14 let) — Engerberg in Wissigstock (2887 m) — 4. 7.

3. Dvodnevni izlet v naravni park Aletschwald (2230 m) — 4. 9. — izlet je primeren tudi za tiste, ki ne zmorejo naporne hoje!

Ali:

4. Izlet v neznano (področje Graubündna) — dvodnevna tura, ki jo bo zmogel vsak, tudi tisti, ki ni vajen naporne hoje — 4. 9.—5. 9.

5. Brisen (2404 m). Enodnevni izlet, namenjen za otroke, stare okoli 14 let — 22. 8. Ali:

6. Enodnevna tura — Klewenalp in Klewenstock (1748 m), lažja tura — tudi za otroke — 22. 8.

PLANINCI NA GORAH, KOPITNIKU IN NA MRZLICI

Skupina 20 planincev iz Zagreba je 13. in 14. februarja obiskala Zasavske vrhove — Gore, Kopitnik in Mrzlico. Začeli so v Hrastniku in se povzpeli do Doma na Gorah; s postrežbo so bili zelo zadovoljni. Potem so odšli na Kopitnik. Tu so prenočili, naslednjega dne pa so odšli na Kal. Vseskozi jih je spremljalo lepo vreme z nizkimi temperaturami. Planinci pripominjajo, da so markacije na odseku Hrastnik—Gore in Kopitnik—Kal pomanjkljive in bi jih bilo potrebno pregledati, da planinci pri orientaciji ne bi imeli težav.

Po zapisu J. Sakomana
iz Zagreba

NOVICE 1—2/82

Glasilo PTT delavcev Slovenije poroča na kratko o zboru planincev (13. 1.) PD PTT Ljubljana, objavlja pa tudi fotografijo s prvega izleta letos, ko so v okviru akcije »Po poteh partizanske Jelovice« obiskali Dražgoše. Fotografijo spomenika v Dražgošah je prispeval J. Dobnik.

RODNA GRUDA 3/82

Marčevska številka revije za Slovence po svetu je tokrat objavila šest barvnih fotografij z naših gora (avtor je naš sodela-

vec Peter Skoberne). Dve fotografiji sta nastali pri Knezovih v Robanovem Kotu (vezenine in notranjost Knezove »hiše«); dve prikazujeta Robanov kot z Ojstrico in opuščan pastirski stan pod Utami; dve barvni fotografiji pa nam predstavita slovito velikonočnico (Boč) in Clusijev svišč.

PLANINSKE TEME NA RADIJSKEM II. PROGRAMU

Do 19. februarja so se na našem drugem programu zvrstile ob petkih, ko so približno ob 14. uri na sporedu planinske teme (namesto dosedanjih Odmevov z gora) — vsebine: Plazovi so še vedno nevarni — pred Dnevom varstva pred snežnimi plazovi (22. 1. — sodeloval je Andrej Brvar); Intervju s Tonetom Škarjo, načelnikom KOTG (prispevek: novinar Miro Štebe, 29. 1.); 5. februarja pa je bila na sporedu tako imenovana tema dneva. Govorili smo o vsem, kar zadeva plazove in varstvo pred njimi. V enournem bloku — med 16. in 17. uro so sodelovali: A. Brvar, Vlado Šlamberger in Peter Lavrič. Oddaja je bila odprta za poslušalce (po telefonu), Mladinska komisija je praznovala 25 let organiziranega dela. To priložnost smo poslušalcem II. programa predstavili v petek, 12. februarja v dveh delih — ob 14. uri s pogovorom v studiu (sodelovala Zora Ščavničar, nač. MK) in z neposrednim prenosom z nekaterimi udeleženci pri okrogli mizi v Cankarjevem domu (Jože Melanšek, Dragica Onič in Zora Ščavničar).

M. A.

SIGNALI 2/82

Glasilo delavcev TOZD in DSSS podjetja za PTT iz Ljubljane tokrat objavlja dvojno prispevkov s planinsko vsebino: Po stezah partizanske Jelovice (s sliko) in pa Četrty izlet cicibanov-planincev (prav tako s sliko). V tej številki pa lahko preberemo tudi krajše poročilo o občnem zboru PD PTT Ljubljana, v katerem ugotavljajo, da so bili tudi lani uspešni, med dejavnostmi pa je bilo poudarjeno izletništvo.

»SODELUJMO Z ZDRAVJEM!«

Nekako tak moto so si izbrali planinci, ki so se udeležili pohoda po Samoborskem gorju, ki ga je zadnji dan v januarju organiziralo športno društvo Partizan iz Samobora. Ta pohod bo poleg vsako leto, udeležencem pa bodo podeljevali značke. Za drugi pohod bronasto, za peti srebrno, za sedmi pohod na zlato, posebej za deseti pohod pa spominsko plaketo. Prvega pohoda — vije se od Samobora, Paličnika do

Velikega dola in do cilja — planinskega doma Janka Gredlja pod Oštrcem — se je udeležilo okoli 350 pohodnikov. Med udeleženci so bili tudi planinci iz Litije.

Po poročilu I. Sakomana
iz Zagreba

NA BISERU ZASAVSKIH GORA

Skupina 17 zagrebških planincev je bila januarja na Lisci. Do tja so se poljali najprej z vlakom (Breg), naprej so pa šli skozi vas Razbor do vrha Lisca. Med potjo so ugotovili, da je planinska Jurkova koča, žal, zaprta. Potem so odšli proti Kozju. Ugotovili so, da je steza na Kopitnik dobro zaznamovana, proti železniški postaji Breg pa je slaba. Vsekakor pa je vtis, ki ga je napravila na te planince zimska Lisca tak, da lahko brez pridržka rečejo: Lisca je biser v zasavskih gorah.

Po poročilu I. Sakomana
iz Zagreba

FERRALIT DANES 2/82

Glasililo delovnega kolektiva Ferralit iz Žalca izhaja drugo leto in posveča stalno pozornost tudi planinski dejavnosti v kolektivu. Tokrat objavljajo slikovno sporočilo Udarniško delo na vrhah, v sestavku Planinci v letu 1982 pa poročajo o lanskih planinskih pohodih, ki so jih opravili v okviru Žalskega PD, in o drugi njihovi planinski aktivnosti.

PREDAVANJE V CELJU

V torek, 9. februarja, je bilo v Celju predavanje o varstvu narave v gorah; organizirala sta ga PD Celje in PD Železničar Celje.

Predaval je Peter Skoberne iz Zavoda za varstvo naravnih in kulturnih dediščin Slovenije. V mali dvorani se je zbralo približno šestdeset ljudi. Z zanimanjem so spremljali predavanje z diapozitivi in obširno in zanimivo razlago ob njih.

To je bilo v Celju prvo tako predavanje. Upam, da smo prebili led in se bo, ko bomo organizirali spet kaj takega, zanimanje za to problematiko pokazalo tudi v večjem številu obiskovalcev.

Blaž Črepinšek

JO KDO POZNA?

Da, res. Jo kdo pozna, koliko naj bi bila stara in kdo naj bi jo izdelal in za kakšne potrebe (ali pa zgolj samo za priložnost)

je bila namenjena? Značka je modra, napis zlat (medenina), zunanji premer je 28,5, notranji pa 17,5. Emajl. Lastnik jo hrani že več kot 60 let.

(Fotografijo značke nam je dal
na voljo Božo Jordan)

OBVESTILA PZS 3/82

1. marca je izšla tretja številka Obvestil Planinske zveze Slovenije, v kateri je zbrano najbolj aktualno gradivo zveze. Naj opozorimo na tole vsebino: objavljena sta dva pravilnika — Pravilnik o markacijskih in Pravilnik o diplomah Alojza Knafelca. Tu najdemo tudi dva predloga samoupravnega sporazuma — predlog samoupravnega sporazuma o merilih in postopkih sprejemanja sistemov tekmovanj v SRS ter predlog samoupravnega sporazuma o uresničevanju in izvajanju kadrovske politike na področju TK SRS. Dva razpisa — Razpis seminarja za organizatorje orientacijskih tekmovanj in vodje orientacije v planinskih društvih ter Razpis orientacijskega tekmovanja za posameznike. Naj posebej opozorimo še na Navodila za uveljavljanje popustov in regresov v letu 1982. Zanimiv je tudi seznam občinskih kart v Sloveniji, kjer najdemo 37 uporabnih kart tudi za planince.

KULTURNI PRAZNIK NA NAŠI ŠOLI

Za kulturni praznik so nas obiskali znani slovenski operni pevci: Ladko Korošec, Sonja Hočevnar in Rajko Koritnik. Tovariš Korošec nam je povedal, da je dolgoletni planinec. Zapel nam je celo pesem Ko sem zaljubljen bil, ki se jo je naučil na nekem planinskem izletu.

Podpisal se je v našo planinsko kroniko in nam podaril svojo fotografijo.

Planinci OŠ Jelšane

Letos bo mesto Trento ob Adiži že trideset let gostilo filmarje, scenariste, raziskovalce, alpiniste in gornike takorekoč z vsega sveta, ko se bodo na 30. filmskem festivalu zvrstili vrsto filmov na temo alpinizem, odpravarstvo, jamarstvo, naš gorski svet in človek, varstvo okolja, raziskovanje pokrajin.

Festival bo trajal od 25. aprila do 1. maja.

VREME NA KREDARICI, JESEN 1981

Lanska jesen je bila hladna. Prva dva jesenska meseca (september in oktober), sta bila prekomerno namočena, zadnji jesenski mesec, november pa je bil izredno suh.

Podrobnosti so naslednje:

Septembrski mesečni temperaturni popreček je znašal $3,4^{\circ}$ in je bil za $0,4^{\circ}$ pod normalno vrednostjo, tj. pod poprečkom obdobja 1956–1975. Oktobrski dolgoletni temperaturni popreček je bil sicer pozitiven in znaša $0,3^{\circ}$, je pa bil lanski za $0,7^{\circ}$ pod normalno vrednostjo, saj je znašal $-0,4^{\circ}$. Največji negativni temperaturni odklon pa izkazuje november; mesečni temperaturni popreček je lani znašal $-5,4^{\circ}$, njegova normalna vrednost pa je $-3,9^{\circ}$.

Absolutni temperaturni ekstremi so bili vsi v mejah doslej znanih vrednosti. Septembrski temperaturni maksimum je znašal $11,6^{\circ}$ (dne 8. sept.), oktobrski $10,9^{\circ}$ (dne 6. okt.), novembrski pa $7,2^{\circ}$ (dne 1. in 4. nov.). Najnižje mesečne temperaturne vrednosti lanske jeseni so bile v sep-

tembru $-3,6^{\circ}$ (15. sept.), v oktobru $-10,9^{\circ}$ (dne 15. okt.), v novembru $-17,8^{\circ}$ (dne 8. nov.).

Srednja mesečna oblačnost septembra ($7,2$) in in oktobra ($7,3$) je bila v primerjavi z normalno vrednostjo oblačnosti, ki znaša za september $5,2$ in oktober $5,3$, precej visoka. Zato pa se je oblikoval po močno znižani oblačnosti november; lanski popreček je znašal $4,7$, medtem ko znaša dolgoletni popreček $6,9$.

Oblačnosti ustrezno je bilo tudi število ur s sončnim sijem, mesečna množina padavin in število dni s padavinami.

Septembra je heliograf na Kredarici registriral samo 95 ur sončnega sija, kar je komaj 25% njegovega maksimalnega možnega trajanja. V oktobru je sijalo sonce na Kredarici 103 ure, kar je 30% možnega trajanja. V novembru, ko je dan že zelo kratek, pa je tamkajšnji heliograf registriral kar 144 ur s sončnim sijem, kar je 51% možnega maksimalnega trajanja.

Oblačnosti in sončnemu siju ustrezne so bile tudi padavine. V septembru je padlo na Kredarici v 17 dneh 295 mm padavin, kar je 146% od normalne vrednosti. Prevladovala so padavine v obliki dežja, kajti samo 6-krat je vmes snežilo. Snežna odeja je ležala le 5 dni. Njena maksimalna debelina pa je merila 5 cm (dne 6. sept.).

Oktobra je padlo v 19 dneh 226 mm padavin ali 134% od normalne vrednosti. Med padavinami je prevladovalo sneženje (14 dni). Snežna odeja je ležala pol meseca (15 dni) in ni več skopnela. Njena največja debelina je merila 80 cm (dne 27. okt.). V novembru pa je v petih padavinskih dneh padlo samo 10 mm padavin, kar je komaj 5% novembrske normalne vrednosti. V novembru je samo še snežilo. Snežna odeja je sicer ležala ves mesec, vendar se je — ker je bilo premalo padavin — polagoma, a vztrajno tanjšala. Najdebelejša je bila prvi dan v mesecu (60 cm).

Jesensko vreme v prvih dveh mesecih planincem ni bilo naklonjeno, saj je bilo preveč dni s padavinami pa tudi mesečno višine padavin so bile močno čez mero. Zadnji jesenski mesec (november) pa je postregel z obiljem lepega vremena. Med 8. in 24. novembrom, tj. 16 zaporednih dni sploh ni bilo padavin. Da so bile temperature nekoliko pod poprečkom, pa planincev ni motilo.

Kot zanimivost naj dodamo, da je 2. novembra 1981 zalagal Hidrometeorološki zavod SRS svojo meteorološko postajo na Kredarici z ozimnico. Pri vetru (severoza-hodniku), ki je pihal s hitrostjo 70 km/h je helikopter prepeljal iz Krme v približno petih urah 15 ton materiala (kurivo, hrano, opremo in instrumente), odvažal pa je v mrežah prazne steklenice.

POŠTARSKI DOM NA VRŠIČU (1725 m)

Prvo kočjo je na kraju, kjer stoji današnja, zgradil planinski aktiv »Poštar« iz Jesenic leta 1952 in jo odprl 22. julija 1952. Dogradili in povečali so jo leta 1953, ko se je planinski aktiv »Poštar« Jesenice vključil v novo ustanovljeno PD PTT Ljubljana in ko so skupaj z ljubljanskimi ptt planinci zgradili novo vočjo Poštarsko kočjo. 9. avgusta 1953 so jo odprli. Gradbeni odbor je vodil Vladislav Mrak iz Ljubljane. V letih 1974–1977 je kočja dobila velik prizidek (večji od stare kočje) in ga povezali s staro kočjo. Gradbeni odbor je vodila Fani Žagmeister iz Ljubljane. Nov Poštarski dom na Vršiču so odprli na 11. zboru planincev PTT Slovenije 2. julija 1978. Odprl ga je takratni predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik.

V Poštarski koči na Vršiču je bil na oddihu predsednik SFRJ Josip Broz Tito od 12. do 14. maja 1954.

Dom izhodišče za Prisojnik, Kriške pade, Razor, Mojstrovko, Jalovec itd. Ima 36 postelj v sobah, 20 skupnih ležišč in 105 sedežev v treh gostinskih prostorih. Poštarski dom na Vršiču redno oskrbujejo od 1. junija do 30. septembra. Če je vreme ugodno in je zgodnja pomlad, dom odpro že v drugi polovici maja.

Informacije daje PD PTT Ljubljana, gospodarski odsek, Cigaletova 15, 61000 Ljubljana.

V tej mandatni dobi izvršilnega odbora PD PTT Ljubljana daje informacije tudi Jelka Bergelj, članica gospodarskega odseka in izvršilnega odbora PD PTT Ljubljana, Cigaletova 15, soba 300, telefon 310 166, int. 300.

Foto Dokumentacija PV

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE: 61000 LJUBLJANA, DVOŘAKOVA 9

Vam nudi

<i>Zemljevidi:</i>	1. Julijske Alpe — Bohinj 1 : 20 000 (1981)	100,00
	2. Julijske Alpe — Triglav 1 : 20 000 (1981)	100,00
	3. Julijske Alpe — vzhodni del 1 : 50 000 (1981)	100,00
	4. Julijske Alpe — zahodni del 1 : 50 000 (1980)	100,00
	5. Karavanke 1 : 50 000 (1980)	120,00
	6. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000 (1979)	60,00
	7. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000 (stari)	7,00
	8. Polhograjsko hribovje 1 : 50 000 (1977)	60,00
	9. Pohorje — vzhodni del 1 : 50 000 (1975)	18,00
	10. Kozjak 1 : 50 000 (1978)	25,00
	11. Panoramska karta Gorenjske	10,00
	12. Škofjeloško hribovje 1 : 40 000 (1981)	100,00
	13. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000, v razširjenem obsegu	v tisku
<i>Planinske vodnike:</i>	1. Julijske Alpe (1978)	100,00
	2. Karavanke, 2. popravljena izdaja (1975)	100,00
	3. Vodnik po Zasavskem hribovju (1978)	120,00
	4. Po gorah severovzhodne Slovenije (1980)	240,00
	5. Blegoš (1980)	70,00
	6. Lubnik (1977)	70,00
	7. Ratitovec (1978)	70,00
	8. Šmarna gora, vodnik (1981)	50,00
	9. Bil sem na Triglavu (1973)	12,00
	10. Durmitor (1979)	100,00
	11. Biokovo (1978)	15,00
	12. Planine Hrvatske	350,00
	13. Kamniške in Savinjske Alpe, 3. popravljena izd.	v tisku
<i>Vodnike in dnevnike po veznih poteh:</i>	1. Slovenska planinska pot (1979)	130,00
	Dnevnik	60,00
	2. Od Drave do Jadrana — E 6 YU (1977)	70,00
	3. Vodnik po transverzali kurirjev in vezistov NOV Slovenije (1980)	150,00
	Dnevnik	25,00
	4. Notranjska planinska pot (1977)	25,00
	5. Loška planinska pot (1973)	30,00
	6. Ljubljanska mladinska pot (1975)	20,00
	7. Gorenjska partizanska pot	30,00
	8. Bohinjska planinska pot (1978)	40,00
	9. Jezerska planinska pot (1980)	50,00
	10. Vodnik po poti NOB — Domžale (1980)	50,00
	11. Vodnik po Badjurovi krožni poti (1974)	20,00
	Dnevnik	20,00
	12. Saleška planinska pot (1974)	40,00
	Dnevnik	10,00
	13. Savinjska planinska pot (1980) — dnevnik	20,00
	14. Bratska planinska pot Ljubljana—Zagreb (1980)	60,00
	15. Trdinova pot (1975)	70,00
	Dnevnik	30,00
	16. Pot prijateljstva (1980), trijezičen	100,00
	17. Planine Jugoslavije (1977)	40,00
	18. Transverzala PDŽ Jugoslavije (1980)	70,00
	19. Transverzalni vodič po planinama Bosne i Hercegovine (1975)	36,00
	20. Kroz Samoborsko gorje	40,00
	21. Kranjski vrhovi	50,00
	22. Dnevnik Snežnik-Snježnik	50,00
	23. Dnevnik Koroške ml. poti	50,00
	24. Idrijsko-cerkljanska planinska pot	50,00
	25. Planinarski put po Ravnoj gori — Z. Smerke	150,00
<i>Alpinistične ter druge vodnike:</i>	1. Bohinjske stene — plezalni vodnik	40,00
	2. Alp. odprava Obč. Domžale	60,00
	3. Ravenska Kočna (1977)	125,00
	4. Paklenica (1979)	60,00
	5. Stijene Hrvatske (1975)	120,00
	6. Stijene Jugoslavije I (1977)	120,00
	7. Stijene Jugoslavije II (1979)	225,00
	8. Klek stijene penjači (1980)	100,00
	9. Turnosmučarski vodnik treh dežel (1978) — trijezičen	90,00
	10. Planinarstvo i alpinizam — Z. Smerke	150,00
<i>Vodnike v tujih jeziki:</i>	1. Die Slowenische Berg — Transverzale, 2. popravljena izdaja (1979)	70,00
	2. Triglav — ein kurzer Führer (1980)	120,00
	3. How To Climb Triglav (1979)	70,00
	4. Triglav v angleščini (1975)	5,00
	5. Triglav v italijanščini (1975)	5,00
	6. Priloga za vodnik po E 6 YU v nemščini	30,00

	7. Ravenska Kočna — Kletterführer (1978)	190,00
	8. Escursioni nelle Alpi Giulie Orientali (1973)	105,00
	9. Turnosmučarski vodnik treh dežel (1978), slovensko-nemško-italijanski	90,00
Vzgojno	1. Alpinistična šola I (1979)	47,00
literaturo:	2. Planinska šola (1980)	80,00
	3. Igre — taborniški priročnik	80,00
	4. Pravilnik o planinskem vodniku (1980)	25,00
	5. Oris zgodovine planinstva (1978)	35,00
	6. Jakob Aljaž (1980)	50,00
	7. Dr. Henrik Tuma (1976)	25,00
	8. Pesmi z gora (1980)	20,00
	9. Nevarnosti v gorah (1978)	60,00
	10. Pozor plaz	30,00
	11. Prehrana v gorah (1978)	40,00
	12. Vremenslojve za planince (1978)	30,00
	13. Dnevnik ciciban-planinec	14,00
	14. Dnevnik pionir-planinec	24,00
	15. Alpska flora (1980)	460,00
	16. Planinski dnevnik (s častnim kodeksom)	v tisku
	— Hoja in plezanje	v tisku
	— Narava v gorskem svetu	v tisku
In druge	1. Triglav, gora in simbol (1979)	395,00
edilcije:	2. Kangbačen (1976)	220,00
	3. Himalaja, rad te imam (1978)	445,00
	4. Everest (1979) R. Messner	450,00
	5. Plakat »Makalu«	10,00
	6. Plakat »Triglav«	12,00
	7. Grafika »Everest 79«	15,00
	8. Razgled s Triglava (1978)	40,00
	9. Razglednice s Triglava (1978)	20,00
	10. Everest (Tone Škarja)	800,00
	11. Življenje v naravi (1981)	800,00
	12. Trije Tominški planinci	100,00
	13. Štirje srčni možje	78,00
	14. Triglavski prijatelji	40,00
Znake,	1. Planinska zveza Slovenije, našitek	18,00
našitke:	2. Planinska zveza Slovenije, samolepilni	5,00
	3. 200 let Triglava, samolepilni	6,00
	4. Gorska straža, GS, našitek	15,00
	5. Pionir-planinec, našitek	7,00
	6. Everest 79, samolepilni	10,00
	7. »stopalo«, našitek za odeje	5,00
Značke:	1. Triglav, ena iz serije treh	30,00
	2. Dan planincev 1975	15,00
	3. Ermanovec, ena iz serije treh	25,00
	4. Planinska zveza Slovenije	15,00
	5. Planinska zveza Jugoslavije	15,00
	6. Slovensko planinsko društvo Gorica	20,00
	7. Everest 79	60,00
	8. Everest 79, ena iz serije treh	20,00
	9. Ekvador 80, ena iz serije treh	15,00
	10. Pot prijateljstva Ljubljana—Zagreb	20,00
	11. XI planinski tabor MDO Ljubljana 1981	20,00
	12. Gorska straža (za člane GS)	25,00
	13. Blagajana	20,00
	14. Fotoklub PZS	20,00
	15. LHOTSE	20,00
	16. Obesek za ključje Lhotse	50,00
ter drugo	1. Zastava Planinske zveze Slovenije — velika	950,00
blago:	2. Zastava Planinske zveze Slovenije — srednja	650,00
	3. Zastavice Planinske zveze Slovenije — male	70,00
	4. Vpisna knjiga za planinske postojanke	v tisku
	5. Članske izkaznice	15,00
	6. Izkaznice GS	15,00
	7. Članska kartoteka	2,00
	8. Obrazec »Priznanje«	50,00
	9. Obrazec »Cenik za planinske postojanke«	25,00
	10. Obvezna navodila za planinske postojanke	5,00
	11. Blok »Nakaznice za prenočišče«	40,00

Rabat ob nakupu najmanj petih izvodov ene edicije, oziroma dvajsetih kosov značk je 15%. Naročila sprejemamo tudi pisno (z naročilnico) ali po telefonu (061) 312 553 in pošljemo po povzetju.

Vse navedeno lahko kupite ob ponedeljkih med 14. in 18. uro, ob torkih, sredah, četrkih in petkih pa med 8. in 12. uro.